Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Historien om Maren og Olaf Juhl

FRA DER TIL HER
1921- 1950

Oversat til dansk af Else Larsen

Historien om Maren og Olaf Juhl

FRA DER TIL HER
1921- 1950

Oversat til dansk af Else Larsen

Indholdsfortegnelse

Forhistorie ____ 4

Kap. 1 - HISTORIEN OM MIN MOR OG MAREN ____ 6

Kap. 2 - PÅ VEJ ____ 7

Kap. 3 - AFSIDES ____ 8

Kap. 4 - Fra 1921 - 1924 ____ 9

Kap. 5 - Marens specielle kapitel. ____ 13

Kap. 6 - Finder mig selv ____ 16

Kap. 8 - Strøtanker ____ 19

Kap. 9 - 1923 / Jacob ____ 22

Kap.10 - En smule om mine to søstre Kirstine og Anna ____ 23

Kap.11 - Min start hos Lyon Fisk Kompagniet ____ 25

Kap.12 - Tidlige dage på jobbet. ____ 27

Kap.13 - Rejser for at skabe en tilværelse ____ 30

Kap. 14 - Tæt på karriereskift ____ 32

Kap.15 - Mit besøg i Danmark, 1924 ____ 33

Kap. 16 - Ønskedrømme og fristelser ____ 35

Kap. 17 - Ferier ____ 37

Kap.18 - Venlige forretningsforbindelser ____ 40

Oken Brødre ____ 40

A. Griffin Co. og "Cape Cod" ____ 41

L. Ohri Company ____ 42

Kap. 19 - Din kreditværdighed er god ____ 43

2 del. Vores liv som en familie ____ 48

Kap. 20 - Vores bryllup og vores liv på Minehaha Avenue 4036. ____ 49

Kap. 21 - Problemer opstår ____ 52

Kap. 22 - Vores første flytning og julen 1925 ____ 54

Kap. 23 - Allan op til 18 år ____ 55

Kap. - Thomas op til 18 år. ____ 59

Kap. 25 - Fingernemme Tom ____ 62

Kap. 26 - Richard op til 18 år ____ 63

Kap. 27 - Vi bliver kørende ____ 66

Kap. 28 - Vores forsinkede bryllupsrejse ____ 67

Kap. 29 - Den Gyldne Sø ____ 67

Kap. 30 - Dorothy og Louella 68
Kap. 31 - Vores venner Zehngraff-erne 69
Kap. 32 - Venner i Nabolaget 69
Kap. 33 - Læsekredse 70
Kap. 34 - Vores rejse til Danmark i 1931 70
Kap. 35 - Familiebesøg 72
Kap. 36 - Arbejde indenfor Kirken 73
Kap. 37 - Turen til Verdens Tivoliet 74
Kap. 38 - Forretningsvenner 74
Kap. 39 - Oplevelser på vejen 75
Kap. 40 - Cape Cod 75
Kap. 41 - Familiekontakter 76
Allan og Ellen 76
Tom og Nan 76
Richard og Rita 76
Kap. 42 - Hvorfor flyttede vi så meget? 77
Kap. 43 - Allan, Thomas og Richards soldatertid 80
Allan 80
Thomas 84
Richard 84
Supplement: 84
"Den Fremmede" 85

Forhistorie

Omkring årsskiftet 1980 – 81 fik jeg et avisudklip af min svigermor. Det var et stykke slægtshistorie skrevet af Olaf Juhl, hendes onkel. Jeg havde en skrivemaskine og fik lov til at skrive stykket af. Jeg havde mødt Olaf Juhl og hans kone Maren en enkelt gang hos mine svigerforældre, omkring 1966, et års tid før jeg blev gift med Magnus.

Jeg blev grebet af en følelse af samhørighed med disse mennesker, da jeg skrev de 11 sider hvori jeg i første omgang stiftede bekendtskab med Olafs skriverier. Maren var født i Fonnesbæk, ligesom min mor. Olaf beskrev levende sine forældre Jens Drejer og Trine, overalt i fortællingen traf jeg på stednavne, der også passer i min mors historie. Der var desuden en spændende beskrivelse af forfædrene, der som så mange andre kartoffeltyskere er begravet på Frederiks kirkegård.

Jeg besluttede umiddelbart derefter, at skrive et brev til disse mennesker, og fortælle lidt om os og vore fælles fortid. Den 18. marts kom der brev tilbage. Mit brev var blevet sendt til en gammel adresse og var havnet på " De døde breves kontor", men var alligevel efter nogen forsinkelse nået frem til dem. Det blev starten på en lang og dejlig korrespondance.

Olaf og Maren besøgte os i Isenvad sommeren 1982. Det var kort efter, at vores ældste søn, Tonny, var blevet konfirmeret. Vi havde en dejlig eftermiddag sammen og Olaf konstaterede på bredt jysk, at det var en *gur kåge* jeg havde bagt. Drengene viste ham deres tegneserier og Olaf syntes det var sjovt at se Anders And med dansk tale i boblerne. På et tidspunkt var vi udenfor og se på omgivelserne, og Tante Maren trak diskret Olaf til side og de snakkede lidt med hinanden på amerikansk. Bagefter kom de hen til os og fortalte, at de lige havde taget en bestemmelse.

Da Olaf rejste fra Danmark i 1921 havde han en enkroneseddel i sin pung. Den havde han haft der lige siden, men de havde bestemt at én i Danmark skulle have den, og deres valg faldt på Tonny. Martin, der var 11 år på det tidspunkt, blev heller ikke snydt, han fik en rigtig amerikansk dollarseddel.

I august 1984 modtager vi bogen "Reflections", der er på engelsk og hovedsagelig beregnet på familie og venner i Amerika og Danmark. Bogen står desuden i lokalarkiverne på både Herning og Ikast bibliotek. Bagerst i bogen er en fortegnelse over Oldeforældre og Bedsteforældre. Jeg vil her nævne Olafs forældre Jens Simmelkjær Nielsen (Drejer) og Kathrine født Jacobsen. Derefter springer jeg let og elegant frem til hans ældre søster Kirstine, der blev født i april 1886 og gift med Magnus Sørensen. (min mands bedsteforældre)

På side 398 i "Reflections" står der, at min svigermor "Martha blev gift med Gunnar Larsen og senere skilt – De har fem børn: Bjarne, Knud Erik, Åse, Magnus og Mona. Bjarne blev sømand og bosatte sig senere i Argentina. Vi skriver sammen med og besøger Martha og hendes søn Magnus og hans familie. Hans kone Else skriver nogle interessante breve til os."

Jeg er meget glad og stolt over denne bog, der rummer historie om barndommen i Busk og slægtshistorien. Der er også kopier af alle de officielle papirer fra rejsen og diverse attester, dåb og vielsesattesterne m. m.

Kort efter Olafs 90 års fødselsdag, kom der så igen en bog fra hans skrivebord, der kom to eksemplarer til Danmark, vi fik den ene. Først startede jeg oversættelsen af bogen, der beskriver rejsen og livet i Amerika, delvis for min svigermors skyld. Efterhånden blev det mest for min egen skyld.

Den 22 juli 1990 ringede Magnus' morbror Børge fra Hammerum for at fortælle, at Maren var død. Ti minutter senere ringede telefonen igen, det var onkel Olaf selv, der ville være helt sikker på at vi fik beskeden. Jeg var så rørt, at jeg knapt kunne sige noget. Marens aske blev begravet på en solbeskinnet plet i den lille skov ved Dick og Ritas sommerhus. Olaf sendte et billede af stedet og skrev, at han også skulle begraves på dette smukke sted.

Olaf døde d. 10 marts 1992 efter lang tids sygdom, han havde i mellemtiden mistet sin næstældste søn Thomas. Før Olaf døde, havde vi den glæde, at få besøg af den ældste søn Allan og hans kone Ellen, der også er af dansk familie. De har besøgt os flere gange og senest sommeren 1998, sammen med deres to sønner Paul og hans kone Cheryl og David med sin Dianne.

Vi har nu kontakt jævnligt via e-mail, men på deres guldbryllupsdag i september 1998 skrev Allan brev til os og sendte billeder fra deres sommertur i Danmark, det er en hilsen, der gør én varm om hjertet og dybt taknemlig over, at være blandt den "nære familie".

Nu har jeg så langt om længe fået oversættelsen gjort færdig, det er måske ikke helt korrekt alt sammen, men jeg har gjort mit bedste. Jeg har desuden følt Olaf meget nær når jeg har siddet og omformet ordene til dansk, i et sprogbrug med respekt for det, jeg kom til at kende og holde af gennem de mange breve vi modtog i årenes løb.

Else Larsen

Kap. 1 - HISTORIEN OM MIN MOR OG MAREN

Det må have været omkring marts-jævndøgn 1921. Jeg nærmede mig slutningen af det andet år af mit Københavner ophold, som ville være 1. maj, da jeg begyndte at have betænkeligheder om min placering i fagbevægelsen, og jeg bestemte, at det liv ikke var noget for mig. Jeg ønskede at vende tilbage til den private sektor.

På den anden side havde jeg ikke fået mig taget sammen til at finde noget andet. Til sidst indså jeg, at min bror Jacobs besøg i Danmark den foregående sommer, havde bragt USA ind i mit sind.

Fristelsen til at tage derover blev stærkere, som dagene gik. Og da jeg tog hjem for at tilbringe nogle få dage sammen med min mor i Påskeferien, bragte jeg spørgsmålet om Amerika på bane. Hun blev naturligvis ret oprevet, og klagede: "Jeg har allerede mistet to af mine børn til Amerika, skal jeg nu miste dig også? Jeg er næsten 70 år gammel, hvis du rejser nu ser jeg dig nærmest aldrig mere." Jeg trøstede hende af bedste evne, og forsikrede hende, at uanset hvad jeg gjorde, ville der forløbe en del tid, før jeg foretog mig noget.

Jeg ville fx ikke rejse, hvis ikke Maren lovede af tage med mig. Jeg følte også, at jeg skulle i kontakt med min bror Jacob og søster Anna, for at høre hvad de mente om mine chancer i Amerika. Desuden gav jeg min mor det bestemte løfte, at efter 3 år i udlandet, ville jeg komme hjem.

Jeg følte oprigtigt, at jeg ville vende tilbage til Danmark, og at mit ophold i Amerika primært var for at få erfaring, og dygtiggøre mig med ekstra uddannelse udenlands.

Jeg ville fx forbedre mit mangelfulde engelsk. Jeg ville opsøge aftenskoler, og foruden sprog ville jeg sigte efter at specialisere mig i bogholderi, så jeg måske kunne blive en succesrig Statsautoriseret Revisor.

Jeg ved ikke, i hvilket omfang mine forsikringer trøstede den brave kone, men gennem vore diskussioner, satte hun aldrig spørgsmålstegn ved min dømmekraft, og hun fældede aldrig en tåre i mit nærvær. Jeg er sikker på, at hun tilbragte mange våd-øjede og søvnløse timer og bad mange bønner for hele sin familie, men især for de to, Jacob og Anna, som hun ikke ventede at se igen, men nu også for sin yngste søn, som nu viste sig at være i færd med at lægge et ocean mellem sig selv og sit fædreland.

Jeg tog tilbage til København om natten mellem mandag og tirsdag. (Mandag efter Påske er helligdag i Danmark og kaldes Anden Påskedag.) Jeg forsøgte at komme i kontakt med Maren hurtigst muligt. Jeg tror nok vi mødtes på mit værelse, der lå på modsat side af gaden som kontoret, og jeg fortalte i store træk om mine planer.

Jeg tror, hun kom med flere protester, end min mor havde gjort, men indvilligede, hvis jeg insisterede på at rejse, ville hun følge mig. Hun havde i øjeblikket sygeorlov fra børnehjemmet, fordi doktoren efter en rutine inspektion, havde erklæret hende som bærer af difteri bacillen, hvilket midlertidig havde diskvalificeret hende som barneplejerske. Jeg tror hele den problematik, gjorde det nemmere for hende at rejse.

Kap. 2 - PÅ VEJ

Jeg var så heldig at få plads som sømand for Dampskibsselskabet, og følgelig behøvede jeg ikke at købe billet til min sørejse. Jeg delte kahyt med mandskabet under dæk, men Maren rejste som normal passager.

Maren havde haft midlertidig arbejde, gennem de sidste par måneder hos fru Aakjær, der var dameskrædder. Det gav Maren anledning til at få lavet en skøn grå dragt til sig selv, det var i det sæt, hun ankom til Minneapolis.

Vi var nu begyndt på juli måned 1921. Den 13. var min sidste arbejdsdag på kontoret. Det papirarbejde, der var tilbage, blev overført til andre, og jeg modtog mine feriepenge, hvilket betød, så vidt jeg erindrer, at jeg forblev på lønningslisten, indtil vi næsten havde nået New York. Mine 26½ måneder på kontoret havde, bortset fra uenighed om politiske sager, været en stor oplevelse. Da jeg startede, var jeg kun fire år fra køer, græsgange, sukkerroer osv. Nu tager jeg afsted som sekretærassistent for fagforeningshovedkvarteret.

Selv idag, hvor jeg sidder og genopfrisker oplevelserne i mit liv, virker det stadig som et eventyr, en vigtig del af mine erindringer. København har været et pragtfuldt sted at bo, og i kraft af min position har jeg mødt flere VIPer, medlemmer af regeringer, politikere osv., end de fleste mennesker møder livet igennem. Men som jeg nævnte før, var jeg kommet til den konklusion, at det var på tide at ændre kurs, og søge at gøre noget andet i årene fremover.

Den 14. havde jeg vores bagage bragt til S/S Oscar II, og meldte mig klar til arbejde for De Forenede Dampskibsselskaber. Jeg kom øjeblikkelig ombord og blev anvist arbejde med at pudse messing koøjer. Der var 2 eller 3 andre fyre, der også arbejdede sig tværs over oceanet. Vi fik straks antipati mod hovmesteren, han havde et beskidt sprog, og han sagde på dansk: "Sådan som I fyre gør jeres arbejde, så tror jeg lige så godt, vi kunne have hyret nogle gamle kællinger til det".
Min mor var kommet til København, for at være sammen med os de sidste dage. Så om fredagen d. 15. juli stod hun, sammen med Axel, Lilly, seksårige Inger, tante Petra, Marens onkel Jens og tante Marie, plus 3-4 andre venner på kajen og vinkede farvel til os, da det store skib langsomt bevægede sig væk fra sin plads ved molen, og vi var nu på vej til et nyt land, med forventninger om hvad fremtiden ville bringe os. Niels og Lis var der ikke, for de boede omkring 90 km. væk, og vi havde lavet en speciel weekend til Vordingborg, for at tage afsked med dem og deres 2 børn, Åse og Mogens. Mor var også i Vordingborg, hun var kommet på besøg, inden hun tog til København, før vores afgang.

For at strække den stramme økonomi, afhændede vi al vores jordiske gods, som vi alligevel ikke kunne tage med. Nogle ting, med særlig personlig og følelsesmæssig værdi, blev opbevaret i en trækasse, og sat op på loftskammeret hos Marens onkel Jens og tante Marie. Den måde vi løste vore financielle problemer og arrangementer i forbindelse med vores afrejse er blevet beskrevet detaljeret i min bog Reflections (Tilbageblik), og jeg vil lade det blive ved det. Jeg vil tilføje, at min broder Axel indvilligede i at opretholde præmierne til en lille forsikringspolice og indfri et banklån, oprettet i min tid som købmandslærling. Både Niels og Axel blev selvfølgelig holdt skadesløse indenfor behørig tid.

Vi diskuterede med Niels, og jeg mener vi brevvekslede med Jacob og Anna, hvorvidt vi skulle blive gift før rejsen, for om mulig at gøre nogle af problemerne mindre. Jeg tror det var mest min bror Niels' kloge råd, der afholdt os fra fristelsen til at blive gift på dette tidspunkt.

Efter et par timer passerede vi Kronborg, og det var det sidste glimt af vort moder-land, men vi var stadig fast besluttet på, at komme tilbage efter tre år. Jeg returnerede i 1924; Maren besøgte selvfølgelig sin mor, da vi var her i 1931, og det var sidste gang hun så hende, fra 1921 og indtil hun døde i fyrrerne.

Jeg brugte de næste 12 dage med at skrælle kartofler, moppe korridorer, hænge køjer op på dækket ovenover til passagererne med returbilletter. Den sidste dag ombord halede jeg store isblokke op ad en rampe fra havnen og anbragte dem i skibets frysesystem til tilbageturen. Den følgende dag var jeg som forud arrangeret aftrådt som sømand. Jeg har stadig den komplette søfartsbog, med klar bekræftelse på at denne korte periode i mit liv nu sluttede. Kort tid efter blev vi samlet op af en regeringsfærge, der bragte os til Ellis Island.

Kap. 3 - AFSIDES

Jeg vil nu forlade vores afslutning som danske undersåtter, og vores ankomst til USA, og for en tid beskrive vores "familieliv". For mit vedkommende har jeg alle mulige grunde til, at være glad for den måde vi i vores hjem fungerede sammen.

Jeg er sikker på, at mine forældre kunne være uenige om et og andet, men jeg hørte dem aldrig skændes, det samme gælder for mine søskende. Måske fordi vi i vores indbyrdes forhold var mere følelsesmæssigt knyttet til hinanden, end de fleste familier. Glæder såvel som problemer blev delt af os alle. I Marens tilfælde, i hendes familie var hengivenhed noget, der blev praktiseret med meget lidt sentimentalitet. Jeg tror, de var meget lidt interesserede i de problemer, der kunne indtræffe for en af de andre. Tag fx. Marens mor Mette, som fik lov til at drive gennem nogle meget sørgelige oplevelser, uden nogen hjælp eller støtte. Med andre ord forventedes hver enkelt at løse sine egne problemer.

Iacocca, præsident for Chryslerfirmaet, fortæller i sine erindringer, om hvordan de forskellige medlemmer af hans Italienske familie næsten var bundet sammen, som fingre på en hånd forenet af håndleddet. Jeg tror, jeg ærligt kan erklære, at det var næsten ligesådan i vores familie. Vi 8 (forældre og 6 børn) delte hinandens liv, vi kendte hinandens problemer, enten det gjaldt kærlighed eller penge, og vi delte på samme måde glæder og fornøjelser med hinanden.

Og hvordan passede "Lille Maren" ind i den situation? Vi må huske, at hun som syvårig blev totalt fjernet fra sin mors indflydelse, hun blev afleveret hos sin faders eller moders slægtninge, for at vokse op, og blive opdraget der. Til sidst kom hun hos min onkel Bertel og tante Grete i Låsby. Siden hendes mor tog til København, for sammen med skiftende mænd, at søge grønnere græsgange på den anden side af hegnet, så Lille Maren kun sin mor ved tilfældige lejligheder, indtil hun selv tog til den store by. Næsten 9 år var gået, med meget lidt forbindelse mellem de to. Følgelig kendte de knapt nok hinanden, og da de endelig mødtes, var der ikke meget for dem at tale om.

Jeg havde lovet min mor, at jeg ville komme tilbage om 3 år, virkelig med hensigten at blive i Jeg er sikker på , at medens vi krydsede Atlanten, gik vore tanker tilbage til Danmark, til vores fortid og vore rødder. Vi havde mange dejlige minder, varme og kærlige tanker at tage med os. Lidet anede vi, at resten af vort liv skulle tilbringes som borgere i USA.

Danmark. Jeg holdt aldrig op med at tænke på, at jeg måske aldrig ville få hende at se igen. Hun blev ramt af et slagtilfælde i november 1923, og døde i januar 1924. Jeg tog tilbage til Danmark i maj 1924 med en følelse af skyld. En skyldfølelse, der måske hjalp mig til at tage tilbage til Amerika, nu min mor var død. Jeg begyndte at indse, hvor meget hun må have lidt og sørget, med halvdelen af sine børn, der havde overladt hende til ensomhed i den sidste tid.

Kap. 4 - Fra 1921 - 1924

Vi ankom til New York d. 27-7-21. Det var den følgende dag, vi blev bragt til Ellis Island, men da vores start er detaljeret beskrevet i "Reflections", vil vi nu gå videre til vores rejse og ankomst til Minneapolis.

Det var sent lørdag aften d. 30 juli, da vi ankom til det, der var kendt som "Milwaukee" depotet, efter at have forladt New York omkring 50 timer tidligere. Vi blev modtaget på stationen af Stub og Anna, der var blevet gift det foregående forår. Stub havde for nylig fået en Ford. Han og Anna var lige kommet tilbage fra et besøg i Askov, Minnasota. Stub var ikke vant til at køre, og han kom for stærkt i svinget, da han skulle dreje ud af Askov, så han havnede i grøften, og det lavede stor skade på æggene og de friskplukkede blåbær på bagsædet.

Stub selv havde fået en grim flænge på venstre kind. Han og Anna havde på det tidspunkt en lejlighed nær ved Minnasota universitetet, hvor han, hvis jeg husker ret læste til lærer. Det var næsten midnat, da vi fandt os selv bænket om et velforsynet bord i Jacob og Esters hjem. Stub og Anna var der også den aften, da jeg, som var vant til stærk, dansk kaffe, fik serveret min første kop amerikanske kaffe, og spurgte i fuld alvor: "Er det kaffe eller te". Et pinligt spørgsmål, men jeg tror værtsfolkene forstod, og tilgav mig min bommert.

Min bror Jacob og hans forlovede Ester, var også blevet gift om foråret. De havde bygget et hus på Pleasant Avenue 4440, hvor de nu boede sammen med Esters mor, Marie Ravn. Ester, der er uddannet lærer, har undervist i Minnasota-skoler. Hun og hendes mor sammen med Jacob og Anna, var taget til Danmark i løbet af sommeren 1920, for at besøge familiemedlemmer på både Ravn og Juhl siden.

Det blev det sidste besøg, Anna aflagde sit fædreland. Indtil nu havde hun krydset oceanet 6 gange, først i 1909, så i 1912, 1913, 1914, 1916 og sluttelig i 1920. Det var i løbet af denne sommer, den 26 aug. , at Maren og jeg i vores ferie mødtes i Silkeborg, og hvor vi på denne dato købte vore forlovelsesringe, som vi stadig bærer.

Den næste dag, den første hele dag i vore nye omgivelser, var en smuk sommerdag, mest tilbragt på græsplænen, med at snakke om mange ting fra både Amerika og Danmark. På et tidspunkt kom samtalen til at dreje sig om problemer med konservering af grønsager. Jeg kom

stolt med en vittighed, jeg havde lært i Danmark. "Når det drejer sig om, at opbevare grøntsager - *We eat what we can and what we can't eat we can." =*

Vi spiser hvad vi kan, og det vi kan ikke spise vi konserverer.

Jeg tror, de tilstedeværende syntes, det var en frisk bemærkning, og ret flot, den første dag i Amerika. I den følgende uge blev jeg sendt til købmanden efter "spareribs", et lille stykke tid senere fik jeg en smule ondt i min side, og jeg klagede over smerter i mine spareribs, hvilket gav alle en god latter. En anden gang nær jul tog jeg afsted for at købe silkepapir *"Silkpaper"* bad jeg om og ekspedienten gloede på mig, som om jeg havde sagt noget helt tosset, men hjalp mig med at få det med hjem, som kaldtes *"tissue paper"*.

I løbet af de første, få måneder i Amerika, tog jeg Jacob og Esters gæsteværelse i besiddelse. Maren startede næsten med det samme sit arbejde hos hr. og fru Irons på Colfax Avenue, som pige i huset. Ester havde tidligere arbejdet der, mellem lærerjobbet og hendes rejse i 1920. Næste mål var, at få mig placeret i et godt betalt arbejde. Det var dengang Montgommery Ward bygningen blev påbegyndt i St. Poul, og der blev søgt arbejdere.

Jacob arrangerede et møde for mig, med hans gode ven Gotfred Berggren, jeg tog bussen fra Minneappolis. Gotfred var den første amerikaner jeg mødte udenfor familien. Han skulle bære en sammenrullet avis under armen, for at jeg havde mulighed for at "kende" ham. Jeg behøvede ham egentlig ikke, men han holdt mig ved selskab, medens jeg med nogen besvær fik forklaret Montgommery Ward, hvad jeg havde i tankerne.

Jeg er ikke sikker på, hvad det var intervieweren sagde til mig, men jeg forstod, at han kom til den konklusion, at jeg ikke kunne nok engelsk til at gå ind i handelsbrancen. Det var en skam, for da jeg trådte ind i denne store og smukke bygning, funderede jeg over, om jeg måske en dag kunne blive chef for sådant et firma. Med andre ord, jeg havde i hvert fald glemt alt om, at jeg havde planlagt at tage tilbage til Danmark om tre år.

Den følgende dag kontaktede Stub og jeg William Lund, der var ansat hos nyhedsforlaget Augssburg Publishing Company. Vi kom ikke langt med denne samtale, for William fortalte os, at firmaet befandt sig i en fastlåst strejkesituation, og at jeg måske ikke ville bryde mig om, at komme i arbejde under disse omstændigheder, og han havde ret, jeg var ikke parat til at gå ind i et job som strejkebryder. Det var sidste gang, jeg havde hjælp til at søge job.
Jeg besøgte Anna og Stub, der havde en lejlighed nær "U"et, med andre ord lige nabo til, hvor den store fodboldstadion er nu. Der fandt jeg et byggefirma travlt beskæftiget med at lave fundament til Scott Hall, universitetets musik center. Bossen, der stod for arbejdet var i godt humør, da jeg mødte ham. Jeg forklarede på mit gebrokne engelsk, at jeg lige var kommet fra Danmark og nu ledte efter et job, han indså, at jeg ikke var i stand til megen konversation, så han kikkede grundigt på mig og sagde: "Kom og arbejd i morgen".

Så den næste morgen lavede Anna en madpakke til mig, og jeg startede på mit første job i Amerika, jeg var selvfølgelig meget spændt på, hvad dagene fremover ville bringe. Jeg var selvfølgelig godt klar over, at arbejdet, jeg var blevet tilbudt, ville blive fuldstændig anderledes end det jeg havde forladt i København. Jeg fandt ud af, at Universitetet var opvarmet ved et central system. Et cementrør, der næsten var stort nok til, at jeg kunne stå oprejst inden i det, fragtede varmen, og sandsynligvis nogle elektriske ledninger, gik tværs over grunden, hvor Scott Hall skulle bygges. Derfor måtte det nedrives og fjernes.

Jeg kunne forestille mig, at der skulle bruges noget maskinkraft, lufthammer o.l. til sådan et job, men nej, så heldigt var det ikke. Måske tiden ikke var til at anvende sådant udstyr. I hvert fald fik jeg og et par andre fyre udleveret en god gammeldags hakke hver, og besked om at gå i gang med den tykke betonledning.

Jeg interesserede mig ikke så meget for de andre to fyre, mest fordi jeg ikke kunne ret meget engelsk. De stillede mig nogle spørgsmål i spisepausen, om min nye status, og forklarede at hvis jeg ville være rigtig amerikaner, skulle jeg spise hvedekager, bacon og pommes frites fra et bestemt spisested og tilbringe en nat med en sort kvinde. De brugte et meget beskidt sprog, men det vil jeg overlade til mine læseres fantasi.

Jeg må indrømme, det var virkelig en prøvelse for mine Københavnerhænder, jeg havde aldrig tænkt på at starte med at bruge arbejdshansker. I virkeligheden var der heller ingen danske arbejdere, der brugte arbejdshansker dengang. Du godeste, hvor galt kan det gå, der var heller ingen, der havde tænkt på, at advare mig mod den varme augustsol.

Trods alt, jeg var vant til indendørsarbejde ved et skrivebord, noget som ikke havde hærdet min hud det mindste. så jeg kom selvfølgelig hjem den første dag, med vabler på begge håndflader + sol-vabler på arme og nakke. Min søster reparerede mig, det bedste hun kunne, gav mig et ordentlig måltid mad og puttede mig i seng, hvor jeg tilbragte en smertefuld nat. Det mindste sengetøjet rørte ved mig gjorde ondt. Efter denne første dag, kom jeg bedre forberedt til arbejdet, eller skulle jeg sige - bedre dækket til.

Jeg brugte et par dage mere med betonen, og jeg tror bossen fandt ud af, at han havde givet denne kontor-fidus for sejt et arbejde. Han "forfremmede" mig, og anbragte mig mellem et par savbukke og en stabel brugt tømmer. Det var mit job at trække de rustne søm ud af tømmeret. Det job syntes jeg godt om. Manden var en meget flink fyr, sagde ikke meget, men han behandlede mig godt. Hver dag fortalte han mig "Hvis det regner i morgen, skal du ikke komme".

Han satte mig til én ting, jeg ikke syntes om. En grøft var gravet i jorden til bygningens sokkel. Den var beklædt på begge sider med brædder, og der var jernstænger fra side til side, hvor betonen ville blive hældt i. Noget løst sand var kommet ned i bunden af grøften, der var så meget, at hvis det blev liggende, ville det mindske stabiliteten i muren. Jeg går ud fra, at jeg var ung og slank nok, (ja, jeg sagde slank) til at blive valgt til jobbet med at arbejde mig ned mellem alle jernstængerne, jeg måtte kravle hen under de nederste.

Jeg havde et bræt, som jeg skulle skubbe foran mig, for at skubbe det løse sand foran mig, fylde det i en spand, fastgjort til et reb fra oven, det blev så hejset op af mine "arbejdskammerater" ovenpå, som så tømte og returnerede til mig. Så vidt jeg husker, tog det et par timer at gøre dette arbejde færdigt. Jeg tror, bossen var glad for, at jeg var ved hånden. Ingen andre på holdet var tynde nok til at komme helt ned i bunden.

Så hvis jeg ikke havde været der, ville de have været nødt til at lade det løse sand ligge, og en beton sektion i soklen ville antagelig have været mindre sikker i Scott Hall. Jeg fortalte ikke nogen, at jeg ikke brød mig om det job. Jeg tror egentlig ikke, at der var fare forbundet med det, men det gav mig bestemt en uhyggelig fornemmelse, at kravle på maven nede under alle

disse jernstænger. Det var ikke et sted man kunne slippe fra i en fart. Jeg var startet på jobbet ved Scott Hall d. 8. aug. og fortsatte indtil d. 2. sept. , da en regnvejrsperiode satte ind. Jeg ønskede at se mig om efter et indendørs job i de kolde måneder.

Mine optegnelser viser, at jeg i den periode havde arbejdet 178½ timer og tjent 35 cent i timen (minimumsløn) i alt 62.48 $. Samtidig tjente Maren 5$ om ugen + kost og logi hos fru Irons. Så tilsammen havde vi omkring 85$ for den første måneds arbejde i Amerika. Jeg fik kost og logi hos Jacob og Ester for 5$ om ugen, det var en god ordning for mig.

Når jeg kommer til at tænke på det, tror jeg helt bestemt, at episoden hos Montgommery Ward og Augsburg Printing først fandt sted efter Labor dagen, som var d. 5 sept. Maren og jeg var taget til Stats Basaren på denne fridag og vi brugte 3.35$. På grund af vejret meldte jeg mig ikke tilbage for at arbejde ved Scott Hall (entreprenøren hed R. J. Cheney & Co, dem har jeg ikke hørt om senere) efter Labor dagen.

I stedet så jeg mig omkring efter andet arbejde, fik meldt mig ind til en aftenskoleklasse i Amerikansk Handel, det var på hjørnet af Lake Street (Søgade) og Nicollet. Jeg betalte i alt 38.35$ inkl. 7.85 for bøger. Jeg fik også en hårdt tiltrængt klipning, det kostede mig 50 cent. Maren og jeg gjorde også forskellige indkøb, for at ruste os til vort liv i Amerika.

Kort derefter, omkr. 7 sept. Tog jeg bybussen ind i centrum, stod af ved 5. gade og Matquette, købte en avis for at studere jobannoncerne grundigt, og der var det: "To unge mænd til pakning af fisk" Lyon Fisk Co. 809 N 5. gade. Jeg gik otte blokke hen, og gik ind på kontoret omkring kl 9. Der var kun én person i lokalet, og det var Frank Lyon selv. Han fortalte mig, at han lige havde ansat en mand, det var nok i øjeblikket, men han gjorde nogle notater, fik mit navn og adresse, og noterede min nylige ankomst fra udlandet.

Han fortalte mig også, at danskere var vellidt i Amerika, noget jeg med glæde kan sige, fik at vide en del gange i løbet af de første måneder. På nederste linie skrev han "Dansk - ser godt ud"! Sedlen faldt i mine hænder senere. Jeg var vældig glad for det, og havde det i min besiddelse i mange år. Jeg har ingen anelse om, hvad der senere skete med det. I de nær ved 18 år jeg var ansat hos Lyon Fisk, var det den eneste gang jeg så Frank på kontoret så tidligt om morgenen.

Jeg tog en smule skuffet derfra den morgen, fordi jeg fandt, det var mærkeligt, at han havde averteret efter to mænd, når han kun ønskede én. Jeg tænkte, det var noget af en vild-and, jeg var hoppet på. Så uden andet i udsigt, gik jeg om lørdagen d. 17 sept. tilbage til Scott Hall, og var der hele mandag og tirsdag d. 19 - 20.

Tidlig om aftenen, da vi skulle til at spise aftensmad hos Jacob og Ester, kom en mand til døren, med en seddel i hånden. Han hed Fred Neal, var svoger til Frank Lyon og kontormand i firmaet. Han var kommet med bybussen, for at spørge om jeg kunne komme på arbejde næste morgen, hvilket jeg bestemt kunne. Da han forlod os, efterlod han ved et tilfælde den ovennævnte seddel, som Frank havde skrevet, på bordet.

Jeg går ud fra, at jeg på en eller anden måde fik givet den flinke formand på Cheney & Co besked på, at jeg ikke kom tilbage og forklaret, at jeg havde sikret mig indendørs arbejde. Den 1. okt. modtog jeg min sidste check, for 20½ timers arbejde d. 17- 19 og 20 til 35 cent i timen,

hvilket blev 7.17$ + 65 cent for en fejl på en tidligere check. Gode og ærlige mennesker arbejdede der hos Cheney, og på en eller anden måde hjalp de 65 cent med til at give mig tillid til det amerikanske folk, en tillid, der sjældent er blevet misbrugt.

Den dag idag, når jeg kommer igennem universitets området, og passerer forbi Scott Musik Center bygningen, føler jeg, at dybt dernede i fundamentet, er der en part af mig, der er med til at holde den østre mur oppe. De r er nogle tal i min regnskabsbog, som jeg tror er interessante at sammenligne med nutidens priser, de ser nærmest utrolige ud. De følgende tal beviser også, hvordan et menneske kunne klare sig med en løn på 35 cent i timen.

	Olaf	Maren
et par bukser	5,00	
stof til kjole		4,17
stof til blå kjole		1,02
et par hvide sko		1,95
overalls	1,50	
madkasse	0,60	
strømper		1,00
nye sko	5,50	
gummistøvler til arbejdsbrug	3,00	
gummistøvler (et ekstra par)	2,45	
vask af flipper til skjorter	0,28	
flere strømper (2 par)		2,00
betaling for aftenskole		1,00
en ny vinterfrakke		24,75
sko		6,00
handsker		1,50
kost og logi - ugentlig	5,50	
et par sokker	0,35	
en ny hat		4,65
vask	0,75	
en ny kasket	1,50	
termoflaske	1,00	
et par handsker	1,15	
stof til to kjoler		2,21
et sæt "jens-lyn" undertøj	1,98	
hår-klipning	0,50	
ur repareret		2,50
bryllupsgave til Jacob og Ester	5,00	
det er dollars I alt	36,06	52,75

Kap. 5 - Marens specielle kapitel.

Før jeg går videre, må jeg standse og fortælle om Maren. Det blev foreslået hende fra starten at droppe navnet Maren, de som foreslog det var bange for, at hun ville blive kaldt Meeren, og så ville Marian lyde bedre. Jeg ved ikke hvorfor, der i vores familie var tendens til at vise så lidt respekt for navne. Mine to ældre brødre havde lavet forvirring med at ændre vores famili-

enavn fra Nielsen til Juhl, og jeg tror ikke de tog andre af familien med på råd. Jeg personlig var kun 10 år, så jeg kan ikke tro, at jeg havde meget at sige.
I virkeligheden var Axel døbt Aksel og Jacob var døbt Jakob. Hvorfor kunne de ikke lade deres navne være præcis, som deres forældre havde givet dem? Nu foreslog de en forandring fra Maren til Marian, og af ukendte grunde gik både Maren og jeg med til det. Vi har fortrudt det lige siden, men først nu på vore gamle dage har vi gjort forsøg på at bringe navnet Maren tilbage. Vi synes ikke at vore Amerikanske venner, der nu er blevet vant til navnet Maren, udtaler det som Meeren. Godt, nok om det.

I hvert fald, Maren følte sig snart hjemme hos fru Irons, hendes mand John, hendes mor og deres 5 år gamle søn, Jack. Knægten var tilbøjelig til at være lidt fræk overfor sin mor, men når han var alene hjemme med Maren, var han meget sød mod hende, og i virkeligheden lærte han hende temmelig meget engelsk. Når hun udtalte nogle dagligdags ting forkert, ville han rette hende og sagde: "Nej, Marian, det er sådan her", og han udtalte så ordet for hende.

Jeg har nævnt tidligere, at hun startede med at arbejde for 5 $ om ugen, det blev i løbet af få måneder hævet til 6$ og så til 7$. Hun havde nogle problemer med madlavningen, men fru Irons var meget hjælpsom og tålmodig. En dag stod menuen på "steak" Fru Irons havde bedt Maren "*broil*" (stege) dem, men Maren troede hun sagde "*boil*" (koge). Fru Irons kom ud i køkkenet og så sine "bøf" flyde rundt i en gryde vand. Hun skyndte sig at redde dem.

Maren meldte sig også til aftenskole i engelsk i Adams skolen, der var øst for centrum i byen. Hun tog frem og tilbage om aftenen med bybus, og gik de sidste to blokke hjem fra holdepladsen. Jeg ville bestemt ikke lade hende gøre det, som verden er nu.

Det var i sommeren 1922, at Maren og jeg holdt en uges ferie sammen med Stub og Anna i et hus kaldet "Tan Top", som kunne lejes for kort tid. Det var øst for Excelsior, på nordsiden af det der nu er hovedvej 7. Det var her, de fortalte os, at de ventede en baby i december. Det var i juni. De næste 6 måneder omtalte de deres ufødte barn som "Rasmus". Fødslen blev i december, det blev en dreng, og navnet blev forandret fra Rasmus til Holger.

Ved slutningen af denne pragtfulde uge overtalte Stub og Anna os Til at deltage i et sommermøde i kirken ved Young Peoples Society (KFUM & K) i Hutchinson, Minnasota. Da det var tid at tage afsted, kørte Stub os i sin gamle Ford til en gammel station, nærmest bare et læskur. Jernbanen blev kaldt Luce Line. (Jeg tænker, den var opkaldt efter jernbanens grundlæggers kone). Toget, der kørte ruten, omkring 50 miles til Hutchinson, tog lang tid til det.

Toget blev populært kaldet Dan Patch, efter den berømte væddeløbshest ved dette navn. Jeg er ikke helt sikker på, om jeg har ret i dette, men det må gælde indtil nogen retter mig. Jeg tror, at både hesten og Jernbanen var ejet af samme person, hr. W. W. Savage, der var overhoved i et postordrefirma. W. W. Savage kompagniet. Firmaet var beliggende på østsiden af floden mellem Hennepin og Third, omkring det sted hvor Godfrey House nu er og hvor Coca Cola holder til, med mindre firmaet er flyttet de seneste år. Savage kompagniet holdt op for mange år siden.

I de første år hos Lyon Fisk kompagniet, ringede jeg, som sælger jævnligt rundt og samlede ordrer på saltede og syltede sild og nogle konserverede fisk, der blev solgt som postordre gennem Savage.

Hutchinson mødet var vores første oplevelse i Amerika med hovedsagelig sønner og døtre af danske immigranter, og emnet, der blev talt om, var det samme , som man ville have fundet i en folkehøjskole, med Grundtvigiansk baggrund. Jeg mødte mindst tre præster, hvem jeg havde det privilegium at komme til at kende. Jeg blev ved med at kende og værdsætte dem gennem årene.

Der var H. C. Strandskov, S. D. Rodholm og V. S. Jensen. Især husker jeg H. C. Strandskov, han stod for enden af middagsbordet og ledede sangen til Guds ære, og jeg betragtede, hvordan hans bakkenbarter bevægede sig frem og tilbage, medens han med stor ildhu og medleven fremførte teksterne. Min forlovede bebrejdede mig også, da jeg var uinteresseret i et bestemt emne, forlod salen midt i det hele og slikkede solskin på plænen ude foran i stedet for.

Af en eller anden grund har jeg ikke den ringeste erindring om, hvordan og hvornår vi tog tilbage til Minneappolis og hverdagen arbejde. I august 1922 tog Stub og Anna fra Minnasota til Elk Horn, Iowa, hvor Stub skulle undervise på den lokale højskole. De næste par år så vi dem kun i ferierne, bortset fra Marens og mit besøg i Elk Horn ved juletid 1923.

Jeg tror, Maren var meget ensom i disse første måneder, hun græd sandsynligvis lidt om natten, og hun siger selv, at havde det ikke været fordi Esters mor, Marie Ravn, havde taget sig så kærligt af hende, ville hun have været klar til at gå til New York, og komme med en båd hjem til Danmark. Vi ved alle, at havde det ikke været fordi, jeg havde presset på, ville hun ikke være taget til Amerika dengang. I hvert fald blev hun hos fru Irons til omkring 1. dec. 1922, da hun tog med jernbanen og Stubs bil - han samlede hende op i Harlan - tog til Elk Horn, Iowa, for at hjælpe Anna indtil nytår 1923.

Anna og Stubs søn Holger, var født d. 2. dec. 1922. Denne december, tæt op mod jul, fik jeg fri hos Lyons en uge. Jeg tog med tog til Des Moines og videre til Atlantic, Iowa. Det var meningen, jeg skulle derfra og til Elk Horn med en lokal ugentlig forbindelse, men mit tog var forsinket, og Elk Horn, toget var kørt. Jeg vidste ikke hvad jeg skulle gøre, men til sidst aftalte jeg med en Taxi chauffør, at han skulle køre mig derop for 5$. Jeg syntes, det var en stor sum penge at bruge. Det var vist min første Taxi-tur i Amerika.

Efter nytår 1923 syntes Maren, at hun ville prøve noget andet, så hun tog fra Elk Horn til Des Moines, hvor hun fik et job hos en meget flink familie. Hun brugte sin fritid i det danske Young Peoples Home (KFUM & K), og hun blev i nogen omfang en del af livet omkring Grand View Kollegiet, hun kom til at kende folk, som Tyra Frost og Edwin Hansen, som senere blev pastor, fru Edwin Hansen og Dagmar Madsen - som senere blev mor til vores Rita - Viggo Tannow, en gymnastiklærer og Kirstine Bobjerg, datter af pastor Anders Bobjerg, der to år tidligere havde læst bryllups-løftet både for Jacob og Ester og Stub og Anna, Bobjerg familien tog senere tilbage og bosatte sig i Danmark

Maren så ud til at nyde at være i Des Moines - både hendes arbejde og hendes liv mellem Dansk - Amerikanske venner. Engang foreslog hendes arbejdsgiver, at de skulle finde et job til mig i Des Moines. Han og jeg vekslede da også breve om det, men da det kom til stykket,

følte jeg, at med de planer jeg havde om at tage tilbage til Danmark i 1924, ville det være uklogt, at skifte arbejde på dette tidspunkt. Hvis jeg skulle komme tilbage igen fra Danmark, ville jeg foretrække at arbejde for Lyon Fisk Kompagniet.

Adskillelsen gør kærligheden stærkere, og da foråret begyndte i 1923, var Maren klar til at flytte sammen med mig i Minneappolis. hele det næste år flyttede hun rundt i småjobs i hjemmene i Maurive Hessians, hos Albert Eislers, en tur tilbage hos Irons familien og endelig hos familien Addy, ude ved Minehaha vandfaldet. Det sidste havde den fordel, at hun kunne gå derfra og til Young Peoples Home. Ved 1. maj i 1924 var det tid for mig at tage tilbage til Danmark. Vi bestemte, at jeg skulle tage afsted alene, medens Maren besøgte Danebod Kollegiet i Tyler.

Kap. 6 - Finder mig selv

Det må have været omkring februar 1922, da jeg flyttede til Young Peoples Home, selv om det virkeligt blev et hjem for mig, havde jeg aldrig natlogi der. Som en del andre lejede jeg et værelse i nabolaget. i løbet af de næste 27 måneder havde jeg natlogi tre forskellige steder indenfor blokken, hvor hjemmet var, bortset fra kort tids undtagelse. i januar 1924 blev jeg varm på ideen om at gå på Aften - Højskole, for at få min matematik op to date, det var a+x+y regning.

East Højskolen var på den anden side af floden, mellem Hennepin og 3. gade. skolen har eksisteret i mange år. Jeg regnede med, at det ville blive en spændende forandring fra det behagelige, men uproduktive liv i Young Peoples Home. Jeg havde ingen bil, og for at komme nærmere, både til arbejde og skole, lejede jeg et værelse i et gammelt rødstenshus på hjørnet af 4. Avenue og Franklin, et område, der forlængst er ryddet, for at give plads til hovedvej 35W.

Jeg fik mine måltider på en restaurant længere nede ad gaden, og i week-enderne tog jeg tilbage til mine venner på Hjemmet. Jeg har stadig i min besiddelse en MATEMATIK GENOPFRISKER af A. Hooper. På bogen er stemplet "Voksen Undervisnings Centret, Minneappolis Kommuneskole", så måske har jeg fået noget med mig, der ikke var mit. Denne ordning varede ikke længe. Jeg fandt matematikken temmelig kedelig, og kom til den konklusion, at jeg egentlig ikke behøvede det, og jeg savnede livet i Hjemmet mere end ventet.

Min forbindelse med Young Peoples Home i Minneappolis har været en af de største oplevelser i mit liv. Jeg havde hørt om dette Hjem siden 1916, da min søster Anna blev kaldt tilbage til Amerika fra Danmark for at lede det, på et tidspunkt, hvor det for nylig var blevet vedtaget, at det skulle have til huse i et mindre hjem i Lake Street området. Det må have været en meget vanskelig beslutning for hende at tage, eftersom hun bestemt var kommet tilbage til Danmark i 1914, for at være nær ved sine forældre gennem deres alderdom.

Brevet fra Amerika, der tilskyndede hende til at acceptere dette tilbud, (kald), som leder af netop sådant et Hjem, var underskrevet Chresten A. Stub, et menneske hun ikke havde hørt om før og det faktum, at han senere blev hendes mand, kunne ikke på nogen måde have haft nogen indflydelse på hendes valg dengang til at tage udfordringen.

UNGE FOLKS HJEM var på nr. 3620 E. 42nd gade. Det var en stor gammel beboelseshus, som, hvis det stadig havde eksisteret, ville kunne kvalificeres som en værdifuld, historisk bygning. Det blev solgt for nogle år siden, og der blev i stedet bygget en boligblok med 2. klasses lejligheder. Der var, så vidt jeg husker, 8 soverum ovenpå, hvoraf 6 var til to personer, en havde plads til tre, og den, der vendte ud mod gaden, havde plads til fire, blev kaldt "SLOTTET" af beboerne.

Der var en god stor baderum, der var beregnet for begge køn, selv om de piger, der boede ovenpå, på højre side af korridoren, for det meste brugte toilettet nedenunder, bag køkkenet. Alle sengene var dobbelte, så man havde hele tiden en partner, og forhåbentlig en med hvem man kunne enes. Det var den egentlige grund, til at jeg foretrak at bo udenfor Hjemmet. Jeg brød mig ikke om denne fællesskab, med hvem det nu tilfældig ville blive delt.

Nedenunder var der spisestue, køkkenfaciliteter + en stor indgangs - Hall. To store stuer og et bibliotek. Der var også 2 soverum ved spisestuen, en af disse var beregnet for "Matronen". Hele facaden havde åben veranda, tværs over hele bygningen ved vestsiden, og ud fra det åbne var der en overdækket veranda. Tilfældige overnatninger, og kort-tids-gæster, fik lov at sove i biblioteket eller i den varme sommer på den overdækkede veranda.

Af de indvendige døre var der kun badeværelsesdørene, der kunne låses, og jeg kan ikke erindre, at blandingen af unge mænd og kvinder, der levede sammen mellem disse vægge nogensinde syntes at skabe problemer. Der var selvfølgelig nogle "forelskelser", og et antal af bryllupper gennem disse tidlige år, der kom ud af Hjemmet. Jeg kan ikke erindre, at nogle af dem endte med skilsmisse, men det skulle være underligt, om der ikke var nogle.

Hjemmet sørgede især for unge immigranter, både mænd og kvinder, men det blev også snart et paradis for unge fra De Danske Samfund, så som Askov, Withee, Tyler, Ringsted osv. Nogle kom for at søge skoler, med højere uddannelser. andre kom for at søge beskæftigelse i handelslivet. Et antal piger fra både Danmark og bosættelserne kom for at søge arbejde, som tjenestepiger hos husejere, i den vestlige del af byen især.

Maren var en af dem, der kom i hjemmet torsdage og søndage. Med sin livsglade væsen skabte hun, under disse besøg, mange venskaber, og hun tog aktiv del i hvad som helst, der var på programmet. I disse dage, havde vi ingen bil, så jeg fulgte med hende hjem i bybussen, når dagen var omme. Om sommeren sad vi så på trappen ved Irons hjem, hvor hun arbejdede, og det skete, at det blev ret sent, før jeg fik mig taget sammen til at tage tilbage med bybussen til mit værelse på Minehaha Avenue.

Min søster Anna, besøgte det første hjem på Lake Street (Søgade) ofte gennem årene, som hun tilbragte i DE FORENEDE STATER før hendes tur tilbage til Danmark i 1914, ligesom Ester efter studentereksamen, og før hun begyndte at undervise. Hjemmet rummede universitetets studenter og almindelige arbejdere - tømrere, maskinarbejdere, lærere, parkeringsvagter osv.

Og hvad var det, der gjorde Hjemmet, der lå på 42. gade i 1916 til noget specielt? Først og fremmest var min søster Anna, med hjælp fra Ester og hendes mor Marie Ravn og et par fornuftige og effektive piger, Ellids Nissen og Rigmor Olsgaard, som klarede at starte et hyggeligt og komfortabelt hjem, hvor unge mennesker nød at samles og nyde livet sammen.

Ellids Nissen giftede sig senere med en af beboerne, Alfred Jensen. Derefter flyttede de til Bridgeport, Connetticut. Rigmor giftede sig også med en af beboerne, Ted Fredericksen, og sammen tilbragte de et langt liv i dette område. De to og deres datter Nanny blev vore nære venner, sidstnævnte bor nu med sin mand, Lawrence Ochs i Springfield, Minnesota. Da Ted og Rigmor fik brug for ældre-hjælp, flyttede de til et hjem i Springfield, hvor de kunne være nær deres datter.

Young Peoples Home voksede, og magtede at skabe den ånd, der herskede i den Danske Folkehøjskole, et ideal Amerikanerne af dansk oprindelse havde prøvet på at opnå i lang tid. I sommermånederne brugte vi vore aftener til at spille Volly-ball på plænen bagved, og nogle gange fandt vi plads til en tennisbane. I vintermånederne blev der spillet skak og dam eller almindeligt småsnak blev til diskussioner. Hver aften, sommer eller vinter, når klokken var ni, fik vi kaffe og sangbogen kom frem, og vi sang i den røde Danske Sangbog, nogle gange en hel time.

Vi lavede ofte selv vores egen underholdning om torsdag - aftnerne, det var den dag i ugen, da de unge kvinder, der var tjenestepiger, havde eftermiddagen og aftenen fri. Vi fandt altid på noget. Ind imellem var der folk, der dansede eller gjorde gymnastik på en af folkeskolerne. Gifte venner, der boede borte fra hjemmet, mødte tit op torsdag eller søndag aften, for at deltage i det, der foregik.

Der kom ofte foredragsholdere, danskere, der boede i andre byer, for eksempel Carl P. Hoiberg, Johannes Knudsen, Alfred Nielsen, Aage Møller og fra Danmark undervisere, journalister, forfattere, højskolelærere osv., som besøgte de dansk-amerikanske samfund. Alle disse talere blev almindeligvis betalt med penge, der blev samlet ind efter mødet.

Af en eller anden grund havde vi en gruppe i Hjemmet, der var over gennemsnit i intelligens, og med høje idealer. Hjemmet var oprindelig etableret af Unge Kristnes Samfund fra den danske bosættelse, men de mennesker, der boede, og kom på besøg for at tage del i det der foregik, var ikke specielt kirkelig indstillede. Det gav nogle klager fra St. Peders danske kirke, der udtrykte skuffelse over, at opbakningen fra folk i Hjemmet var mindre, end kirken mente at have god grund til at forvente. Men, det var ikke skidt det hele. Gennem 20erne og 30erne så jeg aldrig en flaske spiritus i Hjemmet, end ikke en øl, og aldrig kortspil om penge i fællesrummene. Hvad der skete efter krigen, da Hjemmet gradvist forandrede sig og blev mer eller mindre et almindeligt pensionat, har jeg ingen kendskab til.

Anna ledede Hjemmet fra hendes ankomst fra Danmark i 1916, til hun giftede sig med Stub i 1921. Så overtog Marian Ibsen, en elskelig, ugift kvinde fra Danmark arbejdet. Efter en tid flyttede hun over til de gamles hjem "Danebo", og Anna overtog igen, medens Stub gik ind i avisarbejdet og derefter tog på universitetet for at læse videre.

For mig blev Young Peoples Home en oplevelse, og gav mig noget jeg knapt viste eksisterede, da jeg var i Danmark. Mens jeg var der, var jeg altid optaget af andre ting. Jeg har en følelse af, at det var der i Hjemmet, jeg fandt mig selv, blev interesseret i min danske kulturbaggrund, hvilket stadig betyder meget for mig. Mærkeligt, at jeg skulle tage fra Danmark og finde mig selv i Amerika. Det var ikke kun den danske kultur, men fornyet interesse og delta-

gelse i det danske kirkeliv, der senere har gennemgået en sammensmeltning med Amerikansk kirkeliv.

Kap. 7 - Min mors død.

Den 25 januar 1924 kom der et telegram til Jacobs hjem, der fortalte os, at vores mor var gået bort, den 24. Det gav mig noget andet at tænke på. Skulle jeg, nu da mit løfte til hende faldt væk, tage til Danmark til forår eller skulle jeg glemme alt om det, og fortsætte med det jeg var i gang med. Selvfølgelig snakkede jeg med Maren om det. Jeg tror, i det mindste på det tidspunkt, at hun længtes mere efter Danmark end jeg, så jeg tænkte, at jeg skulle tage afsted, og finde ud af, om der var arbejde at få indenfor mit felt.

Vores fælles afgørelse blev, at jeg skulle rejse, medens hun skulle blive i USA og afvente udviklingen fra Danebo Folkehøjskole. En anden ting, der skete på grund af det telegram om min mor: Da jeg var på vej i seng den første nat, huskede jeg pludselig - Da jeg rejste hjemmefra for snart 14 år siden, for at arbejde væk fra hjemmet, sagde min mor: "Husk Rye (det kaldte hun mig altid) når du går i seng - bed altid fadervor".

Jeg indså pludselig, at denne opfordring fra hendes side, og løftet fra min side, havde for en stor del været forsvunden med blæsten. Jeg viste, at mine fire år væk fra husdyr, og andre ti år omgivet af mel, sukker, te, kaffe, og lignende + aftenskole + politisk interesse + fagforeningsmøder + det, at rejse til Amerika havde fjernet mig fra religion og bønner. Bortset fra det år jeg blev konfirmeret, havde jeg næppe været i kirke mere end en halv dusin gange. Da jeg ankom til Amerika, tog jeg ofte i kirke sammen med min bror og hans familie. Jeg tænker, det mest var for at være en god dreng.

Den nat, efter at telegrammet var kommet, bestemte jeg, for at ære min mor, ved at vende tilbage til den gamle opfordring, og altid bede fadervor inden jeg gik til ro for natten, jeg påstår ikke at have holdt løftet 100%, men det er tæt på, og den dag i dag gør jeg det, på det for mig originale sprog - Dansk.

Kap. 8 - Strøtanker

Det er ikke let at finde et engelsk ord, der dækker det danske ord strøtanker, det ord der kommer tættest på er direkte oversat tilfældige tanker.

Jeg ser en tilfældig klage i min morgenavis, over at der er større opmærksomhed til tragiske hændelser end til de lykkelige oplevelser. Klageren vil ikke acceptere, at tragedie giver mere interessant læsning end glæder.

Det er på grundlag af det, at jeg, inden jeg går videre ind i Marens og mit liv i Amerika, vil komme med nogle "Strøtanker", som direkte er baseret på noget trist, og i dette tilfælde skrue tiden tilbage til Marens barndom. Meget af det jeg vil fortælle i de følgende 5 episoder (sådan er det delt op), vil også være skrevet rundt om i min bog "*Reflections*" Tilbageblik. Jeg mener personlig, at disse episoder er ret interessante og fortjener at blive koblet sammen på et sted i Marens og min historie. Nogle af episoderne er her yderligere uddybet.

FØRSTE EPISODE

Jeg ser en lille, seks år gammel pige, med dejligt gyldent hår og blå øjne, siddende på kanten af sin fars sygeseng, medens hendes mor, der er gravid i 4 mdr., hviler sig i det andet værelse, i det beskedne lille gule hus med lergulv, hvortil familien er flyttet, efter at de måtte opgive deres gård. Den lille pige forstår ikke, at hendes far i dette øjeblik er døende. Hun er ikke gammel nok til at forstå, hvad døden betyder. Hendes far holder hendes hånd og siger til hende, at hun skal være en god pige og ikke glemme sit fadervor. Den følgende dag kommer hendes onkel Erik, for at hente hende hjem til sit hus for et stykke tid. Hun bliver skånet for oplevelsen og sorgen ved sin fars begravelse.

ANDEN EPISODE

Den lille pige, ca. 2 år senere, er nu 8 år, og bor, i det mindste for tiden, hos sin tante Stine i Skovby, medens hendes enkemor er husholderske for en landmand omkring 5 eller 6 miles væk, nord for byen Sunds. Den lille pige er i skole og med julen forude, hun ønsker så brændende at besøge sin mor i juleferien. Så vi ser den lille pige i sine træsko, traske langs grusvejen med vandfyldte hjulspor, sat af landbrugsvogne, og nu på vej til Sunds, hvor hun håber at finde sin mor.

Hun ved ikke, hvilken ejendom hun skal søge, så hun går ind det første sted, hun regner med må være i nærheden af det rigtige. Hun går i den anviste retning, finder sin mor og tilbringer et par dage i hendes selskab. Jeg ville have troet, at landmanden ville have puttet hende i sin vogn og kørt hende tilbage til Skovby. Men så heldigt var det ikke, så hun går tilbage, den samme vej hun er kommet. På nogle områder er verden blevet bedre. I dag, enten i Danmark eller Amerika, ville de voksne, der kom i den situation, have vist hensynsfuldhed for en lille pige.

TREDIE EPISODE

Det er nu et år senere. Den lille pige er 9 år gammel, og har sit hjem hos onkel Erik og tante Stine. Jeg tror, scenen jeg er igang med at beskrive, fandt sted i hendes bedsteforældres hus. Hendes mor havde giftet sig, med én hun arbejdede sammen med. Han viste sig at blive en fordrukken og holdningsløs mand, der med søde ord havde overtalt Mette, Marens mor, til at tage med ham til København for at søge arbejde. De ville tage den lille piges bror, Jens med sig og efterlade "Lille Maren" hos slægtninge i Jylland. De samledes med andre familiemedlemmer og udlagde deres planer, og fik deres løfte om at tage sig af "Lille Maren". Når de så havde fået hold på tingene, og kommet på toppen af situationen i den store by, ville Mette vende tilbage til Jylland og hente sin datter, hvilket aldrig skete.

Afskeds sammenkomsten fik den lille pige til komplet at bryde sammen. Hun løb grædende ud af huset med sin dukke i armene, hen mod onkel Eriks hus, indtil hendes mor nåede hende, og prøvede at trøste hende. Da hun var blevet sendt i seng den aften, var der ingen søvn. I stedet græd hun hele natten igennem, så hendes lille pude, om morgenen, var helt gennemblødt. Derefter så den lille pige, gennem de næste 8-9 år kun sin mor en gang, da hun kom med Jens for at besøge hende, medens hun var plejebarn hos min tante Grete og hendes mand Bertel i Låsby.

Næste gang hun så sin mor, var da hun selv i en alder af 17 år, kom til København, for at arbejde på børnehjemmet, hvor min tante Petra var leder. På det tidspunkt var hendes mor blevet skilt fra sin "dårlige" mand og arbejdede som rengøringshjælp på en containerfabrik i udkanten af Lyngby. Her besøgte Maren sin mor lejlighedsvis, men som hun sagde, hun syntes ikke, de havde ret meget at snakke om.

Jeg er sikker på, at hun ubevist havde en uvilje mod sin mor i sit hjerte, og at hun følte, at hendes mors triste liv på en eller anden måde var selvforskyldt. Hvordan kunne hun overhovedet tænke anderledes. Mette døde imidlertid under krigen for 40 år siden og blev begravet på kirkegården i Lyngby.

FJERDE EPISODE

Jeg ser mig selv, som en 11årig knægt, dele soveplads med to voksne landarbejdere, i et hjørne af en hestestald. De sendte mig ud i køkkenet, for at finde ud af, hvad vi skulle have til aftensmad. Da jeg havde rapporteret, at det var varmt skummet mælk med brødterninger, tog de deres søndagstøj på, cyklede hen foran det åbne køkkenvindue og sagde med høj stemme: "Vi skal ikke have skummet mælk med tørt brød til aftensmad, vi tager ind til byen, for at få stegt kylling på kroen."

Jeg gik ind og spiste, hvad der blev tilbudt, og gik i seng kort derefter. Jeg ved ikke med hensyn til kyllingen, men jeg ved, de blev fulde. Jeg går ud fra, at det var over midnat, da de kom tilbage til "gemakkerne". De vækkede mig og Martin, med hvem jeg delte seng, drillede mig, medens jeg kun var halvvågen og trak hovedpude betrækket over hovedet på mig. Imens brækkede Kristian sig ud over min trækiste, som stod ved siden af hans seng.

FEMTE EPISODE

Det var i marts 1913, jeg er 13 år. Min søster Anna tager igen afsted til Amerika, hun og Jacob skal mødes i Esbjerg, for at tage via England med Conard Line til boston, hvor de ville gå fra borde og fortsætte med tog til Minneappolis. Min far og mor var taget med Anna til stationen, for at tage afsked. Jeg var ikke tilstede, selvom stationen kun lå en kort gåtur fra gården, hvor jeg arbejdede, men ingen tænkte på, at foreslå at jeg skulle tage fri fra malkningen, for at tage til stationen og sige farvel til min søster.

Jeg fik bagefter at vide, at det havde været en speciel svær tid for min far, jeg vidste, at han elskede alle sine børn, men for ham var Anna noget specielt. Da de stod på perronen og ventede på toget, sagde han: "Jeg får hende aldrig at se igen", med de ord besvimede han og sank sammen på jorden. Intet under at Anna stod på toget i en rystet tilstand, med tårerne løbende ned ad kinderne.

Jeg er ikke så sikker på at denne dramatiske og triste afsked, ikke havde noget at gøre med, at Anna kom tilbage til påske det følgende forår, og i det mindste for øjeblikket med den hensigt, at blive hjemme. Og hvor var jeg, da det skete, jeg var i stalden og malkede køer, jeg vidste præcis, hvornår toget skulle afgå fra stationen, og der var en låge nede på vores mark. Jeg løb så hurtigt jeg kunne og nåede lige lågen idet toget dukkede op, den var ikke kommet op i fart på sin vej mod Herning.

Jeg håbede på at se Anna i et vindue, og ganske rigtigt, lige pludselig så jeg hende, og hun så mig. Jeg kunne se, at hun græd, da hun tog sit lommetørklæde fra øjnene og vinkede til mig - og så var hun væk. Selvfølgelig var det først senere, at jeg fik at vide, hvad der var hændt på stationen, og hvis jeg lægger det hele sammen, tror jeg, det var den sørgeligste eftermiddag i hele min barndom.

Mine læsere, vil måske baseret på ovenstående episoder, konkludere, at Maren og jeg må have haft en ulykkelig barndom. Jeg føler det ikke på den måde, og jeg tror, at Maren til trods for den måde, hun blev flyttet rundt mellem familiemedlemmer og til sidst blive plejebarn medens hendes mor var fraværende, vil holde med mig i, at vi begge sammen med en trist og alvorlig livsform også havde gode oplevelser og glædesfyldte stunder.

Kap. 9 - 1923 / Jacob

Da Maren og jeg ankom til Amerika i 1922, arbejdede min bror Jacob i Minneapolis Park Board. Han havde gennemgået en læretid på 4 år i Danmark, i hvad I ville kalde havekunst. I dagligdags tale, blev han kort og godt betegnet som gartner, hvilket lød mindre forfinet. For hvad han lagde i sin læretid og generelle trang til at lære, jeg ville sige at "Havekunst" var mere relevant i denne situation.

Han tog arbejde i Park Board, da han ankom til U.S. i 1913 og, undtagen hans soldatertid under første verdenskrig, var der stadig, da Maren og jeg ankom. Han var pålagt at opretholde Lyndale Park. Hans hjælper var en anden dansker, Svend Christensen, en indfødt Morsingbo. Svend blev senere far til Ray Christensen, nu radio reporter, ret berømt i WCCO. Svend lånte mig nogle penge, da nogle ekstra, få aktier i Lyon Fisk Kompagniet blev tilgængelige for mig.

Det må have været i 1922, at Jacob var overdraget arbejdet, med at etablere Rosenhaven ved Lyndale, og han må have gjort et godt job. Jeg tror, han lavede hele "anlægget", og plantede en omfattende variation af roser. Gennem vinteren, hvor der ikke kunne arbejdes udendørs, brugte han sin tid i Park Boards kontor, og med nogen træning i skønskrift, lavede han et stort antal små, grønne træskilte med navne på roser. Disse skilte forblev ved roserne i adskillige år, efter han havde forladt Park Board, og når som helst jeg kom forbi Lyndale Gardens, så jeg på hele anlægget med en vis stolthed.

Han plantede også i denne park en lille "Ginkgo" træ, en meget sjælden orientalsk træ. Efterhånden, som det voksede op, blev det et stort, smukt og skyggefuldt træ. Det blev til sidst offer for en tornado i 1982. Stammen lå splintret i mange stykker. En ven, der viste, at jeg havde sentimentale følelser for dette træ, sendte mig et lille stykke, som han havde samlet op i parken. Jeg sendte det til min svigerinde, Jacobs enke Ester i Californien.

I 1923 havde Jacob en familie og et hus at opretholde. Park board var godt fast arbejde, men lønnen var ikke stor nok i hans situation. Konsekvensen af det blev, at han besluttede sig til at gå ind i Landskabs forretninger sammen med Svend Christensen. De planlagde, at påtage sig landskabs arkitekt jobs og at anskaffe alt mulig nødvendigt fra etablerede planteskoler. Efter få uger med dette, fandt de, at Hoyt planteskole i St. Pouls var til salg. Det var beliggende nær staten Fair Grounds, som jeg husker det på omkring 20 acres.

Jeg fulgte forhandlingerne med stor interesse og kom med gode råd. Svend bakkede snart ud og gik tilbage til arbejdet for Park Board. Så vidt jeg husker tilbød Jacobs svigermor, Marie Ravn sin opsparing. Jacob og Ester solgte deres hjem på Pleasant Avenue, og for en ret lille pant overtog de Hoyt og flyttede ind i et noget forfaldent, men rummeligt gammelt hus. Philip blev født, medens de boede i det hus.
Imidlertid, byggede de, i løbet af få år et standard hus på den anden side af gaden, på hjørnet af Albert og Hoyt.

Jacob ledede sin forretning fra en stor hal med salgsaktiviteter ovenpå, medens lageret af buske og træer var nedenunder, hvor temperatur og air condision var meget passende til formålet. Imidlertid var al den bæren op og ned med varer ikke godt for Jacobs ben, som tidligere var blevet noget nedslidt af de lange marcher, da han var soldat i Frankrig. Han måtte underkaste sig operationer for åreknuder, mere end en gang, mener jeg.

Mange af disse oplevelser med min bror skete omkring 1924, før jeg rejste til Danmark, for at se efter en stilling, eller i det mindste gøre mig helt klar, om jeg skulle blive immigrant og tage tilbage til det job, jeg havde taget ferie fra, eller om jeg skulle tage tilbage og forblive dansk. Jacob og jeg kom hinanden meget nær gennem disse første år og dette sammenhold holdt sig gennem årene.

Efter han trak sig tilbage og flyttede til Californien, sendte vi en bunke breve begge veje. Jeg havde en samling af disse breve på mit kontor, for nylig løb jeg over dem, da der var hovedrengøring og frasortering af minder. Jeg kunne ikke få mig selv til at smide disse breve væk, fordi de var fyldt med mange emner, såsom politik og vores miljø (beskyttelse af vores miljø), noget religion plus mange andre emner. Jeg har nu i 1988 postet dem til Jacobs datter Rennie.

Jacob selv døde i 1973, og hans aske er, sammen med hans kones, der døde i 1985 spredt rundt i Redwoods I Humboldt Country i Californien, i den såkaldte "Juhl Skov". Jacob vil altid i mine tanker og erindringer, stå som en af de mest ægte og gode mennesker, jeg nogensinde har kendt. Selvfølgelig har vi alle vore fejl, det havde han også, mest nogle der gjorde ham selv ondt, men aldrig andre.

Kap.10 - En smule om mine to søstre Kirstine og Anna

Jeg havde her planlagt at starte en plade om Marens og mit ægteskab med de tre sønners ankomst i historien, men først et sidespring. Vi var, som I alle ved 6 børn fra ægteskabet mellem Jens Simmelkjær Nielsen og Katrine, født Jacobsen. Far var landskendt, som Jens Drejer. Navnet var erhvervet ved hans popularitet med at fremtrylle smukke ting, ud af et stykke træ. Arbejdet foregik med en hånd- eller nærmere foddrevet drejemaskine, der stod på loftet over køkkenet.

Ingen kunne have større kærlighed til deres børn, end disse to havde for alle os børn. Jeg tror Anna var en smule speciel for min far, selvom han ville være den første til at nægte det. Alle fire drenge forlod hjemmet som 14-årige, for at stå på egne ben med uddannelse eller arbejde. Kirstine giftede sig med Magnus i en meget ung alder. Jeg tror det var i 1906, da hun var 20 år.

Hun og Magnus overtog, efter at have født den første af ni børn - Jeg tror det var i 1909, vores hus, hvor den nordøstlige hjørne var afsat til mine forældre. Pladsen, der blev stillet os til rådighed, var meget retfærdig, med opholds, spise og soverum og lidt køkkenplads til min mor. Min tilstedeværelse i hjemmet varede ikke længe derefter. Jeg har tænkt på, at det nok var ligeså meget på grund af plads, som på grund af den økonomiske side af sagen.

Anna blev i og omkring hjemmet indtil hun, som tyveårig, blev student ved Krabbesholm Folke Skolen. Vores bror Niels, var på det tidspunkt lærer ved denne skole. Anna lavede en aftale, hvorved hendes undervisnings gebyr blev dækket, fordi hun, foruden at følge undervisningen, også arbejdede som ung pige for skolens leder Rev. A. Th. Dorf og hans kone Thyra og deres to sønner Axel og Erling.

Gennem sine første 20 leveår var Anna altid tæt på hjemmet og var til stor støtte for vore forældre, især vores tunghøre far. Hun tog sig tid til at tale med ham. Det kunne ikke blive en rigtig flydende samtale, på grund af hans døvhed, men hun gjorde det bedst muligt. Hun var også en rigtig kærlig datter for vores mor.

Til sorg for dem begge, tog Anna afsted efter nye eventyr i Amerika. Jeg har et kopi af et postkort, hun sendte til vores Onkel Christian og tante Sofie. Det var skrevet den 6. november 1909. Hun skrev, at hun havde forladt Busk for at rejse til København mandag morgen d 8., hun fortalte, at hun regnede med at afbryde rejsen i Århus, for at besøge dem, og at hun skulle videre fra København om torsdagen den 11. med "S/S C. F. Tietgen" til New York.

Hun tog af sted med løftet om, at hun ville komme tilbage, men som det så ofte sker, kommer der noget i vejen, så løftet bliver umulig at holde. Tre gange kom hun tilbage for at blive, men hver gang tog hun tilbage til Amerika. På den måde, efter 10 år efterlod hun sine forældre med skiftende håb og skuffelse. For nylig fandt jeg imellem mine breve, et skrevet af min mor i 1923. Hun skriver om min forventede hjemkomst i 1924, og hun spørger: "Kunne du ikke komme hjem til jul i år (1923)", og hun tilføjer: "Jeg vil aldrig glemme da Jacob, Ester og Anna forsvandt rundt om hushjørnet, på deres vej tilbage til stationen i 1920, for at tage til Amerika." Dengang tænkte Anna meget lidt på, at fra da af ville hun blive permanent i Amerika, og at hun aldrig ville gense sin mor og sit hjemland.

I det samme brev fra mor i 1923 tilføjede hun om adskillelsen fra de tre, og jeg skriver direkte: "Jeg vil aldrig glemme, de er blandt det kæreste, jeg har i denne verden, og jeg må indse, at jeg sikkert aldrig vil få dem at se igen. (Og det gjorde hun ikke). Jeg følte mig så beklemt, at jeg ikke engang kunne græde." Jeg kan ikke gøre for det, men jeg bliver våd i øjnene, når jeg tænker på hændelsen i 1916, da min far kollapsede på stationen, da Anna tog af sted - nu for tredje gang, disse er de mest alvorlige oplevelser fra min barndom og ungdom.

Jeg må, før jeg lukker dette kapitel, give lidt plads til min søster Kirstine. Jeg kom egentlig ikke til at kende hende, før hun ankom til vort hjem i Busk fra sit plejehjem, hos tante Grethe (Margrethe) og onkel Bertel. Hun bragte med sig Magnus Sørensen, og hun kom på grund af, at Bertel og Grethe ikke bifaldt forbindelsen med Magnus og ønskede hende ikke gift med ham. Den største bedrift ved det ægteskab var produktionen af 9 børn. Mine forældre tog dem ind, og det blev en rigtig hjemkomst for Kirstine. Jeg forestiller mig at forældrene, ved omstændighederne omkring hendes tilbagekomst, havde en følelse af, at det var som en oprettel-

se, af den fejltagelse de havde gjort, da de indvilligede i at overlade Kirstine som lille til moderens søster og svoger. Kirstine havde, tror jeg, en af de højeste IQer, hvilket hun aldrig havde mulighed for at udnytte, før hun i sine sidste 15 år udviklede en lille forretning, med håndarbejde. Hun døde i 1962 som 76-årig.

Det virkede som et underligt resultat af skæbnen, at Kirstine, efter hendes brødre og søstre alle havde forladt hjemmet, og tre af dem så langt væk som Amerika, blev den, der på vores allesammens vegne, kom til at se efter vore forældre, da de blev gamle og svagelige. Selv hendes mand sad i mange timer ved vores mors sygeseng, gennem de sidste to måneder hun levede. Vi skylder de to vores taknemmelighed, for at tage sig af vore pligter.

Kap.11 - Min start hos Lyon Fisk Kompagniet

Jeg begyndte at arbejde for Lyon Fisk den 21 sept. 1921, min første opgave var at hjælpe med at losse norske tørfisk. Godsvognen var placeret ved de såkaldte læsseramper ved Soo Line en mil derfra. Til losningen brugte vi en fladbundet arbejdsvogn trukket af et spand heste.

De tørrede fisk var pakket i 50 kg baller. Foruden mig, var der 2 andre fyre på det job, og vi stablede ballerne, ligesom når man læsser hø på vognen, når læsset var fuldt, returnerede vi til virksomheden og stakkede dem op i lagerrummet til forarbejdning til lutefisk om vinteren. Lutefisk er en svensk ret af udblødte tørfisk, der spises om julen.

Der må have været omkring 400 baller i godsvognen, og det tog os til næste dag, inden vi var færdige. Jeg brugte stadig ikke arbejdshansker, og mine hænder var på det tidspunkt ikke i særlig god forfatning, men fritiden i week-enderne klarede det. Jeg forstod snart, at jeg ville komme til at arbejde i våde omgivelser og måtte anskaffe gummistøvler. Jeg sled 3 par i løbet af den første vinter.

Det var med nogen forventning, at jeg så frem til den umiddelbare fremtid, da jeg nu viste, at jobbet var sikkert, og de nye støvler ville komme til god nytte. Så nu var jeg i sildepakkeriet skiftevis med lutefisk ved juletid, hvor jeg var i lutefisk kælderen. Jeg skal ikke besvære jer med mange detaljer om den vinter. Det var et spørgsmål om at flytte lutefisk fra en tank til en anden, og tømme tønder af sild ud på gulvet og skovle dem op på skærebordet, hvor jeg med en 25 cm. lang kniv skar dem i småstykker.

Du gør det ved at placere 3 fisk side om side med ryggen op i den venstre hånd. Så går du til den med kniven. En del af tiden blev brugt med at pakke fisk i forskellig størrelse træspande eller baljer (det var før den tid, hvor glaskrukker blev brugt til det formål).

Pakningen foregik, efter at silden var blevet udvandet i frisk vand for at fjerne det meste salt. Nogle gange samlede vi stykker af sild op fra udvandingskarret og smagte på dem, for at afprøve saltkonsentrationen. Når fiskene var blevet puttet i beholdere og bedømt, blev de dækket med eddike, friske løgringe og blandede krydderier. Sluttelig tildækket og placeret i containere, og beskrivelse af vægt og indhold blev malet på hver container.

Jeg må have slæbt tusinder af disse fyldte containere på en tohjulet trækvogn op af en trærampe til forsendelsesetagen. Jeg må have gjort det godt nok, for Frank Lyon mødtes, på min

opfordring, med min bror Axel et år senere under et besøg i Danmark, og gennem en tolk fortalte ham, at han aldrig havde haft en mand, der kunne skære en tønde sild så hurtigt, som jeg kunne, og han tilføjede, at han havde planer med mig. Axel var helt imponeret og skrev et brev til mig og fortalte om mødet med min arbejdsgiver.

Det var i løbet af min anden uge i Lyon Fisk Kompagniet, at Frank gjorde sin entre` i lagerrummet, som han gik tværs igennem over til mig. Jeg troede, han havde glemt mig fra jobsamtalen, for han spurgte mig: "Hvad er dit navn"? Fra Danmark var jeg vant til at opgive mit efternavn, når og hvis nogen spurgte, så jeg svarede "Juhl".

Han troede, jeg havde sagt "Joe", og de næste 18 år jeg arbejdede for ham, kaldte han mig altid Joe. Han havde en underlig vane, med ikke at sige, når der var noget han ville fortælle, enten for at kritisere eller rose. I stedet brugte han at efterlade en seddel eller besked på dit bord. Hvis jeg havde bevaret dem, kunne jeg have haft adskillige dusin sedler adresseret til "Joe"

Jeg syntes godt om mit job hos Lyon. Arbejdstiden var regulær, fra 8 - 5 med en times middagspause og derforuden 4 timer om lørdagen, det gav en 44 timers arbejdsuge. Det var selvfølgelig før 40 timers ugen blev indført, og der var aldrig tale om overarbejde.

Jeg antager, det mest ubehagelige for mig var den blandede lugt af sild og lutefisk, som hang permanent i mit arbejdstøj. Det fik fx folk til at rykke væk fra mig i bussen, og hjemme generede det fru Ravn, Jacob og især Ester der ventede Rennie. Jeg tror, det var med en del tøven, at de henvendte sig til mig, og konstaterede deres problem. "Ville jeg have noget imod at flytte til Young Peoples Home"?

Jeg kunne selvfølgelig besøge dem, så meget jeg ønskede. Det var ikke kun lugten, der generede Ester, det betød også ekstra arbejde at have en fuldtids logerende i huset. Jeg forstod fuldtud, og det var uden fortrydelse, at jeg flyttede. Jeg fik alle mine måltider i hjemmet, og opholdt mig der al min fritid. I løbet af de næste 2 år boede jeg på mindst 3 forskellige adresser i det nærliggende område. Jeg benyttede dem kun til at sove i.

Fra Young Peoples Home kørte jeg med Minehaha/Plymouth bussen til og fra arbejde, stod af ved 10ende Avenue Nord Washington, og gik fire blokke til kontoret. Jeg passede min undervisning ved Amerikansk Handelsskoles Aftenundervisning. Der var så få elever, at jeg havde svært ved at forstå, at det kunne betale sig at have det kørende. Åbenbart tjente skolen godt på undervisningen i dagtimerne. Jeg var vant til, at aftenskolerne i Danmark havde fuldt hus. Jeg tog engelsk og bogføring, og jeg havde ønske om at læse økonomi og muligvis gå videre til C.P.A. niveauet. Jeg husker, jeg kom hjem en aften ret stolt, over at jeg havde lært at stave - indtil videre - mit længste ord på engelsk "miscellaneous", der kan oversættes som: blandet, uensartet eller diverse. Jeg har aldrig siden været i tvivl om stavemåden. Jeg husker også, at jeg ikke var glad for min lærer i bogføring. Jeg fandt snart ud af, at på nogle områder viste jeg mere om emnet, end han gjorde. Hvis jeg husker ret, var jeg den eneste, der fuldførte bogføringskurset, og jeg har stadig mit eksamensdiplom til at bevise det med.

Jeg har før nævnt, at vi havde en times frokostpause på arbejde. Det levnede mig noget tid, så jeg tog mit hjemmearbejde med. Jeg tror, Frank Lyon havde lagt mærke til, at jeg læste om middagen, medens de andre gutter tog en lille lur. Han kom til mig i begyndelsen af marts, og

udspurgte mig om, hvilken uddannelse jeg havde i Danmark, og hvad jeg havde af fremtidsplaner i USA.

Han fortalte mig, at den travle sæson ville være ovre i slutningen af marts, og at jeg ikke behøvedes efter den tid. Jeg svarede ved at sige, at det var ærgerligt, for jeg syntes meget godt om Lyon Fish. Til det svarede han: "Det er af den grund, du kan starte som bogholder til 1. April." Så på denne dato ankom jeg til kontoret i mit bedste tøj og med slips på. Dermed endte mine gummistøvle erfaringer.

Kontorstaben hos Lyons bestod på daværende tidspunkt af Frank Lyon, præsidenten, der aldrig ankom tidligere end 10.30 og sjældent blev længere end til midt på eftermiddagen. Van Benton, vicepræsidenten, Baryton Berry, sekretæren, der var en fjern slægtning til Frank og Margaret Lyon, søster til Frank og sluttelig mig. Kort efter min ansættelse stillede Berry ikke på arbejde. Da jeg spurgte Van, hvor han var, fik jeg at vide, at han var blevet fyret.

Frank selv lavede aldrig noget omstændelig arbejde på kontoret. Han gennemgik posten, skrev lejlighedsvis et brev, underholdt V.I.P. selskaber og tog en gang imellem en salgsrejse til to af sine kunder - en i Red Wing og en i New Ulm. Bortset fra det, var Van vores egentlige og eneste sælger efter Berry forlod os, og indtil jeg delte det med ham efter min tilbagekomst fra Danmark.

Min løn den første vinter skiftede mellem 25 og 35$ om ugen, afhængig af, vil jeg tro, om der var ekstra timer. Da jeg rejste til Danmark i maj, fik jeg en månedsløn på 280$ + lidt ekstra nu og da. En jul fx gav Frank mig en bonus på 180$. Maren var i mellemtiden avanceret fra 5$ til 11 pr uge + kost og logi.

Kap.12 - Tidlige dage på jobbet.

Det var med en betydelig portion stolthed, at jeg gik til arbejde en tidlig oktober morgen i 1924. Det var mindre end to måneder siden, jeg var kommet tilbage fra Danmark og genoptog mit arbejde hos Lyon Fish Company. Jeg havde store forhåbninger, om at min stilling ville være permanent, så vi kunne føle os økonomisk sikre i vort ægteskab og kunne begynde at tænke på at få familie.

Kontorstaben bestod på det tidspunkt af kun fire personer, Frank Lyon, Van Benton, Franks søster Margaret og endelig "mig". Min stolthed den morgen, var vakt på grund af, at Frank og Van var taget afsted til Seattle og overladt mig roret, assisteret af Margaret, til at tage vare på kontoret. Hun var selvfølgelig en god hjælp for mig. Overopsynet af produktionen og forsendelsen var komplet overladt til mig.

Margaret og jeg kom for den sags skyld glimrende ud af det med hinanden, indtil hun efter en tid trak sig tilbage og tog til Californien sammen med sin aldrende mor. Frank og Van havde efterladt nogle blanke, men underskrevne checks til os, så vi kunne tage os af lønninger og andre fra dag til dag kommende udgifter under deres fravær.

Der er en oplevelse fra den periode, der får mig til at huske det ekstra godt, og det var Albert Lindholms ankomst på scenen. Der var sket det, at Frank og hans første kone, Alice, havde

været i Norge og Danmark i løbet af sommeren 1923. Alice var dybt grebet af Kristen Videnskab, og Frank fulgte hende i dette, selvom jeg ikke tror, han tog det, eller anden religion særlig alvorlig.

Under alle omstændigheder tog de til en "Kristen Videnskabelig" kirke i Bergen, og her mødte de familien Lindholm, sammen med Albert, der for nylig var kommet tilbage fra et år med forretningsanliggender i Tyskland. Frank, der så længe, som jeg kendte til ham, havde den vane at ansætte folk (inkl. mig), uden jobsamtale med sine kollegaer, sagde også til Albert, at hvis han ville komme til Minneappolis, kunne han få et job på kontoret - så her kom han, og hverken Margaret eller jeg kendte noget til det.

Jeg troede selvfølgelig på hans historie, men jeg viste ikke præcis, hvad jeg skulle gøre med ham. Kontorstillingerne var besat, og selv om de ikke havde været det, havde jeg ikke bemyndigelse til, fx at lade ham lave bogholderiarbejde for os. Så jeg anviste ham tilfældige opgaver i lagerrummet. Jeg kunne se på hans ansigtsudtryk, at det var ikke lige hans kop te, men jeg fortalte ham, at det var det bedste jeg kunne gøre, indtil Frank kom tilbage fra Seattle. Han blev på det tidspunkt placeret på kontoret, og eftersom vi havde den travle vinterseason foran os, havde vi god brug for ham.

I de næste, nærved 30 år, havde jeg mere med Albert at gøre, end jeg i erhvervslivet har haft med nogen anden person. Først var vi fælles om at ekspedere indkomne ordrer (med post eller telefon) og overopsynet med forsendelsesafdelingen. Så længe, som jeg var hos Lyons, blev forsendelsen og leveringsservice altid overvåget fra kontoret.

Vi håndterede varelagerkontrol, hvilket var et job i sig selv. Hos Lyons talte vi lageret op én gang om ugen, og optegnede kvitteringer og ordrer for den forløbne uge, bevægelser i varelageret måtte passe overens med den aktuelle salg. Hvis der var noget der ikke stemte, var det op til os, at stå til regnskab for det.

Alt dette ekstra arbejde var speciel i vintermånederne, og blev mange gange ordnet af Albert og mig i aftentimerne. Så lukkede vi kontoret mellem 5 og 6 og gik så op i byen, for at spise - almindeligvis i Millies Cafeteria, der havde til huse i et kælderlokale på Hennepin mellem 6. og 7. Gade. Det er forsvundet for længst. Ærgerligt nok, for maden var næsten lige så godt som hjemmelavet. Nogle gange standsede vi og fik et spil minigolf på gaden næst efter Millers, eller en spil pool i "West" Hotellets poolrum. Dette gamle tilholdssted er også væk for længe siden. Derefter returnerede vi til kontoret. Traskede gennem lagerrummet, talte vi alle de fulde kasser, tønder osv.
Når vi kom tilbage til kontoret, førte vi lister over forskellene i varelageret fra den foregående til den nuværende uge og kontrollerede ved samme lejlighed igen bestillinger og salg. Denne procedure gjorde, at vores arbejdsuger om vinteren var over 50 timer, men sådan var det, da vi sagde ja til jobbet, og vi knoklede bare løs, og gjorde hvad der blev forventet af os.

Der var aldrig tale om overarbejdsbetaling - det blev ikke tilbudt og vi bad ikke om det.
Jeg vil tro, vi kunne have fået noget afspadsering om sommeren, når der ikke var arbejde nok til at udfylde de 44 timer om ugen. Jeg mindes en tilfældig spil golf. Og også - hvis og når chefen selv ønskede en partner til et spil tennis, ville han uden tøven fjerne os fra kontoret. I disse dage var der ingen lovgivning om længden på arbejdsdage og overtid.

Jeg nævnte tidligere, hvordan Frank og Van Benton tog til Seattle i oktober 1924, for at få en ordre hjem på Alaska sild. Disse var anset for de bedste kvalitetsmæssige af de tilgængelige nogetsteds i Verden, og de var specielt populære hos de jødiske handlende. Hvis jeg husker korrekt, kaldte de dem "Schmaltz sild", hvorimod skandinaverne kaldte dem "Istersild" (fede sild). Frank Lyon og Van Benton bragte en fantastisk messing stencil, med udskårne bogstaver med hjem. Sælgeren gik ind på at placere disse stencils i enden af hver 125 lb. tønde, som afsenderadresse, så at når silden nåede markedet i Minneappolis, ville ingen være i tvivl om, at her blev man tilbudt den fineste vare hos den lokale forhandler.

På en eller anden måde blev denne handel hurtigere afbrudt end ventet, bortset fra små leveringer. Producenterne i Alaska var kommet til den konklusion, at der var mere profit i at bruge deres sildefangst til fiskemel, og der var ingen lov, der forlangte at en vis andel af fangsten skulle bruges til menneskeføde. Sådan en lov ville automatisk have reduceret procentdelen til andre formål, og også derved have beskyttet ynglen og derved bevare bestanden af arten.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg bruger så meget plads på det her sildevirksomhed, men på det tidspunkt, var det fuldstændig nyt for mig, og det havde en vis romantisk skær over sig. Og medens vi hos Lyons havde nogle fede år i tyverne, var der ikke meget at gøre med i trediverne.

Der skete så det, at efter jeg havde overtaget Olsen Fish Companiet, kom der en forhandler af fiskeprodukter fra Seattle og fortalte, at han var leveringsdygtig i sild fra Alaska. Det må have været i 1940 og 41. Jeg ekspederede en bilfuld hvert år på omkring 175 - 125 punds tønder. Dette år var det 16 -17 år siden, jeg var blevet involveret i denne branche hos Lyons. Jeg husker den spænding der var, ved at starte min egen virksomhed.

Jeg solgte størsteparten af sildene til to jødiske forhandlere, Mike Feinberg og Abe Weisman. Resten gik til to byers detailhandlere, der videresolgte til resturationsbranchen i Skandinavien. Der var en del detailhandlere, i de dage, der ville handle med sild i løs vægt og købte dem af mig - en tønde af gangen. I dag hører det fortiden til. Jeg nød kun godt af Alaska sild handelen et par år. Min ven fra Seattle havde med krigens udvikling fundet andre spørgsmål at arbejde med.

Arbejdet hos Lyon Fish Company udviklede sig på normal vis gennem 1922-23 indtil maj 1924. Jeg passede bøgerne, satte pengene i banken og checkede de udgående fakturaer, skrev checks til underskrivning af en overordnet, til betaling af indkomne regninger, skrev postordrer op sammen med regninger, tog imod telefonordrer, når der ikke lige var andre til det. Denne sidste pligt, var en af dem, der voldte mig mest besvær. Ret ofte var sådanne ordrer ledsaget af navn og adresser til andre kunder, altså ikke den der ringede ordren ind (såkaldte løse forsendelser).

I slutningen af dette skatteår, ville jeg gøre status for de forudgående 12 mdr. og sammensatte en simpel selvangivelse. Noget jeg ikke kunne gøre i dag. På travle dage med forsendelse, hjalp jeg til i forsendelsesafdelingen, med at få ordrerne samlet og mærket, hver enhed med kundens navn og adresse. Angående skatten, var beløbene i de dage meget små, og alligevel syntes man i almindelighed, at de var for høje. Det var også tilfældet med mine arbejdere - nogle gange havde jeg svært ved at være forstående.

Silden, vi brugte til syltning, fik vi for det meste fra Nova Scotia. Efter at være pakket der i saltlage, skar og klippede vi den hele fisk, fjernede hovedet m.m. , vaskede det meste salt ud, og pakkede dem med eddike, løg og krydderier i trækasser. At sild blev flået og skåret i fileter og pakket i lage på produktionsstedet var uhørt. Jeg tror, det var Olsen Fish Company, der under ledelse af Fred Olsen, der sikrede sig de første flåede fileter fra Sverige og udbød dem til salg til de lokale handlende.

Kap.13 - Rejser for at skabe en tilværelse

Da jeg kom tilbage til Amerika i august 1924, fandt jeg, at Maren, som ventet, var kommet tilbage fra skolen i Tyler, og var meldt ind i Young Peoples Home, hvor hun ventede på min tilbagekomst. Hvis jeg husker rigtigt, havde forstanderen (Maren Ibsen) givet hende midlertidig arbejde. Maren og Jacob var kommet for at møde mig ved toget. Jacob tog os med til Young Peoples Home, hvor vi brugte meget af vores tid, indtil vores bryllupsdag d. 12 sept.

Det må have været omkring den 10 aug. Jeg havde meldt mig i arbejde igen hos Lyon Fish. Jeg fik besked om, at jeg fremover ville blive regnet som sælger i firmaet. I virkeligheden blev det en blanding af kontor og salgsarbejde. Min "udenbys" sælgerarbejde stod ikke på mere end 12 uger årligt. Det meste af firmaets udenbys salgs anstrengelser, bestod i disse dage i at bruge en uge til engrossalg hos købmændenes lokale grossister, der så tog sig af bestillinger af saltede, syltede fisk og lutefisk til levering i løbet af november og december.

Jeg var allerede pålagt at melde mig hos Sisson Co. ved La Crosse Wisconsin mandag morgen den 18. og tilbringe ugen med deres by - grossist, Oscar Hoff. På kontoret havde de fortalt mig, at Sisson Co. havde eneforhandling af vore sild og lutefisk, men de tilføjede: "Måske du kan ringe til Sissons konkurrent, Gateway grosserer Co. og få nogle ordrer på konservesfisk, men vi vil råde dig til at komme overens med Mr. Sission, før du gør det."

Det må have været onsdag middag, da Oscar og jeg standsede ved kontoret, og jeg venligt henvendte mig til Hr. Sisson og sagde til ham: "Jeg forstår, at de har eksklusive rettigheder på visse produkter, men at det ikke omfatter sardiner, konserverede laks m.m. Vil De have noget at indvende mod, at jeg kontakter deres konkurrent, med henblik på at sælge disse varer til dem?"

Hr. Sisson røg lige op i en spids, og i et kvarter regnede det ned over os med eder og forbandelser: "At, hvis ikke handlen vi havde med dem var nok, kunne vi stikke fisken skråt op (han brugte bare et andet udtryk end "skråt op"). Og I kan pakke tasken og rejse hjem til Minneapolis". Oscar stod ovre på den ene side og tog imod denne skylle. Han var virkelig ked af det på mine vegne. Han vidste, at jeg var ny i faget og desuden nyankommen i USA.

Selvfølgelig ønskede jeg ikke at tage hjem med det resultat, så efter at hr. Sisson var faldet til ro, forlod vi kontoret sammen, og fortsatte vores arbejde hos detailhandlerne. Og ved I hvad, den næste dag vi kom til kontoret , var hr. Sisson så venlig mod mig, som han overhovedet kunne være. Jeg ringede til ham igennem mange år efter dette, og efter dengang behandlede han mig altid som en ligemand og ikke som en hund.

Jeg havde sendt et brev til kontoret og rapporteret mine besværligheder, og der var aldrig nogen, der kritiserede mig for "sammenstødet" med Sisson. De vidste, at jeg kun havde gjort, hvad jeg var blevet bedt om. Den følgende søndag, den 24 tog jeg en sen aftentog til Albert Lea, hvor jeg skulle tilbringe ugen sammen med Western Grosserer Co. rejsende med Hr. Fitch, specielt for at sikre fremtidige ordrer af lutefisk til de skandinaviske byer i det sydlige Minnesota og nordlige Iowa.

Hr. Fitch havde en gammel åben Ford med laset kaleche. Han havde også en gammel mand, der kørte for sig, han læssede mig ind på bagsædet. Det var ikke så godt, for det regnede med skomagerdrenge, og vandet kom ned på mig gennem et hul i taget, og jeg havde mas med at beskytte mig selv.

Jeg måtte betale hr. Fitch 10 dollars, som min andel af transportudgifterne. Han ville tale med detailhandlerne først, for at få sine ordrer på købmandsvarer, og derefter ville han præsentere mig, og jeg ville så forsøge at få ordrer på lutefisk til senere levering. Hvis jeg ikke var hurtig nok, stillede hr. Fitch sig i døren og trak sit ur op, og brokkede sig når vi var tilbage i bilen. Han drillede mig også, og prøvede at lære mig at udtale ordet "fish" korrekt. Jeg tror virkelig han mente, at han gjorde mig en tjeneste, og sandsynligvis gjorde han det. Selv i dag, når jeg føler, at min udtale af "fish" ikke er perfekt, tænker jeg på hr. Fitch. Jeg går ud fra, at jeg må have klaret denne opgave OK. I hvert fald skrev hr. Fossum fra Western kontoret et brev til Lyon og roste mig for mit arbejde.

Senere arbejdede jeg igen ude i Albert Lea med en hr. Gillrup, der kom så langt ind i Iowa, som til Ringsted. Ved aftenstid forlod han mig, uden at jeg havde et sted at overnatte. Jeg fik at vide, at jeg kunne få et værelse ovenpå i postmester Ries hus, men der var ingen hjemme. Efter lang ventetid i en gammel, faldefærdig restaurant, entrede jeg op i postmesterens hus, fandt et værelse, som jeg overtog på egen hånd. Der var kun den nøgne seng, uden lagner og tæpper.

Det var en god ting, at vejret ikke var blevet koldt endnu, og jeg sov bare på sengen med al tøjet på. Og stakkels hr. Gillrup, han lukkede på et senere tidspunkt garagedøren med motoren i gang. De fandt ham død på gulvet. Jeg forstod aldrig, hvorfor han ville gøre det.

Ugen efter mine oplevelser med hr. Fitch, var det arbejderbevægelsens dag og ingen rejsejob, så Maren og jeg havde en lang weekend sammen til at forberede alt til vores bryllup. Firmaet tillod mig også nogen tid fri den uge, og de fritog mig også for at rejse ugen efter brylluppet. Den eneste gang jeg kom ind i Dakota, var efteråret 1926, da jeg opholdt mig tre uger mellem Aberdeen, South Dakota og Valley City / Jamestown, North Dakota. Det var under denne rejse, at Jacob og Ester bekendtgjorde, at Phillip var på vej, og jeg husker, at jeg sendte lykønskninger fra Jamestown North Dakota. Denne rejse gav mig et par lange weekender. Jeg brugte den første i Vally City, hvor jeg for første gang stiftede bekendtskab med nogle vingeløse blodsugende "sengekryb". Jeg sov med lyset tændt, fordi jeg var blevet informeret om, at krybet foretrak at arbejde i mørke.

Det var også i Valley City, at jeg på en søndag eftermiddag blev fanget af interessen for baseball. Verdensturneringerne var i gang. Jeg tror kampen blev spillet i Washington mellem Washington Senators og St. Luis Cardinals. Kasterne var de berømte Walter Johnson for Se-

nators, og jeg tror, det var Grover Cleveland Alexander for Cardinals. Hotellet havde en tavle, som viste banen, hvilket så ud til at passe gæsterne godt.

Interessen for baseball beholdt jeg i årene fremover, og det er stadig den eneste sport jeg interesserer mig for, at udvide min horisont om. jeg følger med i sæsonen, læser det meste af, hvad der bliver skrevet om sporten i avisen, og jeg ser mange kampe på tv. For mig er der ingen sammenligning mellem baseball og amerikansk fodbold. Jeg mener, det sidste er fuldstændig over opreklameret i vores liv i Amerika. Baseball, er et spil med videnskabelig og personlig fortræffelighed, medens amerikansk fodbold er en rå sport, der drejer sig om taklinger og muskelkraft.

Jeg fortsatte med at foretage nogle rejser for firmaet, indtil hjemmesalget og produktionen holdt mig og mine kollegaer travlt beskæftigede gennem de kolde måneder. Sent i september var jeg pålagt, at tage til Alexandria, for at arbejde sammen med hr. Dalgård, med salg i den nordlige del af byen. Dette betød igen, at jeg måtte forlade hjemmet på en søndag aften, denne gang på en Soo line tog. Imidlertid, med min ukendskab, gik jeg til Union stationen, kun for at få at vide, at Soo linien startede ud fra Milwaukee stationen. Da jeg nåede dertil, var toget kørt.

Jeg ville nu gå glip af min aftale med Dalgård mandag morgen. Jeg tog hjem og telefonerede tidlig om morgenen, og fik at vide, at jeg kunne fange ham mandag eftermiddag ved Parkers Prarie (græssteppe), med en Soo line morgentog fra Minneapolis. Således var min indgang i det amerikanske liv ikke uden sine anstødssten. Samme efterår lavede jeg detail arbejde i et par uger udenfor Willmar og en uge ved Mason City. Dermed blev jeg fritaget for yderligere rejser til efter nytår.

Glaskrukker kom ikke i brug før i 1930erne. Jeg erindrer, i den sidste del af sæsonen, da Benton, Lindholm og jeg henvendte os til Frank Lyon med det forslag, at vi ønskede at pakke syltede sild i glas. Hans svar var: "Træ har altid været godt nok, og jeg ser ingen grund til at lave om på det."

Imidlertid, ansatte vi den følgende sæson adskillige unge mænd til at pakke i glas. Han gav mig et lignende svar, da jeg foreslog et nyt gulv i forsendelseslokalet. Det var blevet helt ru og slidt og var næsten umuligt at holde rent. Han svarede mig: "Joe, det var et godt gulv, da jeg lagde det for mere end 20 år siden, og jeg regner med at det skal holde min tid ud." Jeg forlod firmaet kort derefter. Jeg har ingen ide om, hvad der skete med gulvet.

Kap. 14 - Tæt på karriereskift

Lyon Fish Company var bestemt ikke noget stort firma. Normalt ville det være upassende for mig at citere tal fra en arbejdsgivers regnskaber, men i betragtning af, at disse citater nu er over 40 år gamle, og alle involverede foruden mig er døde for længe siden, tror jeg ikke, at jeg generer nogen ved at, af gode grunde oplyse nogle tal. Firmaet havde i 1922 en total omsætning på 268.182$, hvilket der i 1929 var vokset til 616.584$, for så at dale til 311.144$ under depressionen i 1933. Frank Lyon var en dreven forretningsmand, der holdt tømmerne stramt. Der var altid overskud ved årets afslutning.

Højdepunktet var 1925 da overskuddet kom op på 22.619$. De følgende fire år var regelmæssigt mellem 15.000$ og 20.000$, hvilket der i depressionsåret nåede helt ned på 4.911$. Min grund til at citere disse tal er kun for at illustrere, hvordan tingene har ændret sig gennem de forløbne 60 år. Salgstal på omkring 500.000$ er ikke mere end en almindelig supermarked i dag ville have i løbet af ca. 3 mdr. På den tid kostede en busbillet 10 cents og en isvaffel blev solgt for en nickel, så det var lave priser helt igennem.

Måske jeg skulle undskylde, eller i det mindste forklare hvorfor Frank Lyons navn dukker op så ofte i denne historie. Bortset fra min familie, var han sandsynligvis den, jeg mere end nogen anden havde med at gøre gennem årene. Jeg tror, vi havde en vis respekt for hinanden, men vi var uenige i både politik og i måden at drive forretning på. Det første undgik jeg diskussioner med ham om, medens det sidstnævnte uvægerligt viste sig igennem handling. Men under alle omstændigheder, ved jeg nok at indrømme, at selv om chefen, selv når han tager fejl, så er han stadig chefen.

Jeg er ret stolt over det faktum, at gennem 64 arbejdsår er jeg aldrig blevet fyret. Jeg ved at på det punkt, var jeg meget tæt på med Frank. Dog, tre uger senere lagde han en seddel på mit skrivebord, hvorpå der stod: "Joe, jeg kunne ikke ønske en bedre holdning end den du viser." Det syntes som om, at hverken Van Benton, Al Lindholm eller jeg ville blive, i det mindste ikke i øjeblikket hans fortrolige, og han ville diskutere os alle tre med en lagerarbejder eller udenforstående. Et par gange havde jeg mest lyst til at sige op, og ville også have gjort det, hvis ikke jeg havde ansvaret for min familie.

Engang, jeg tror, det var i 1936 eller 1937, jeg lagde en seddel på hans skrivebord, hvorpå der stod, at jeg tog nordpå nogle få dage, uden yderligere oplysninger. Jeg kørte alene på en fredag aften, og lod Maren alene hjemme med børnene. Jeg tog vist derop for at surmule og bestemme om jeg skulle overtage en forretning der ejedes af en John Yde (født i Herning), han arbejdede med træ til papirfremstilling, køb fra producenterne og videresalg af lastvognfulde i massevis til papirmøllerne.

Poul Zehngraff var den, der havde bragt John Yde og mig sammen, og jeg var gæst i Zehngraffs hjem ved Cass Lake(søen) under min rejse nordpå. Jeg tilbragte mandag med at drive rundt med Yde, og så skovhugst mellem Cass Lake, Bemidji og Park Rapids, og jeg så en masse træ til forarbejdning på markedet.

Jeg indså, at hvis jeg gik ind i den branche, ville min familie og jeg blive nødt til at flytte til Bemidji. Jeg spekulerede på det hele natten og til tirsdag middag. Så "Vaskede jeg hele handlen ud af håret", og kørte tilbage til Minneapolis. Jeg dukkede op på kontoret hos Lyons onsdag morgen og lod som ingenting. Frank, der ikke anede, hvad jeg havde været afsted efter, viste ingen overraskelse, og bad ikke om nogen forklaring. Han straffede mig heller ikke med at trække mig i løn, selv om jeg havde været fraværende i 3 dage.

Kap.15 - Mit besøg i Danmark, 1924

Jeg var i Danmark d. 6 juli, det var søndag og vi fejrede min fødselsdag ved at tage på skovtur sammen med Axel, Lilly og deres to børn, Inger og Anne Lise ved Fredensborg. Lilly havde lavet en herlig frokost, som vi nød i parken nær jernbanestationen. Det var en perfekt dansk

sommerdag, som jeg aldrig glemmer. Jeg havde nogle ret sentimentale følelser omkring det hele. Jeg tænkte på, at min 25 års fødselsdag måske ville blive min sidste dag som 100 % dansk borger.

Jeg mindes, det var nogle få dage tidligere, den 2 juli 1924, da jeg brugte 26,30 danske kroner på at sende en telegram til Jacob og én til Lyon Fisk, for at fortælle dem, at jeg ville komme tilbage - og til Lyon tilføjede jeg "Hvordan med mit job" ? Et svar fra Lyon ankom i løbet af et par dage. Telegrammet startede "Dit job venter på dig".-

Jeg vendte tilbage sammen med Niels og en gruppe turister, der var på tur gennem Europa: Tyskland, Østrig, Jugoslavien, Italien og Schweiz. Jeg drømte ikke om, at jeg 32 år senere, ville komme tilbage til Frankrig, som repræsentant for De Forenede Staters Handels-Ministerium.

Min bror Niels havde startet et rejseselskab og brugte sine sommerferier og et par uger omkring jul, til at samle turister til ture rundt om til forskellige steder i Europa og Mellemøsten. Jeg vil kun nævne et par af hans oplevelser under disse ture. Engang, han var i det, der nu er Israel og Jordan, dristede han sig ud langs stranden af Det Døde Hav, der sandsynligvis er mere saltholdig end vores "Salt Lake". Den saltholdige bred så ganske solid og sikker ud, så han trådte ud på det, og gik øjeblikkelig igennem. Det lykkedes ham, at få fat i noget solidt græs ved kanten og trak sig selv op. Ellers ville han være forsvundet under saltlaget og ingen ville have vidst, hvad der var sket med ham, "Uff Da."

En anden gang, da han var i Athen, gik han i banken, for at hæve nogle kontanter på en form for rejsechecks. Han blev fortalt, at banken hvortil pengene var sendt, havde drejet nøglen. I dette tilfælde hjalp Det Danske Konsulat i Athen ham og hans selskab hjem til Danmark. I Venedig tog han en gruppe med ind i St. Marks Katedralen. Han blev ret pludselig dårlig og skulle kaste op. Han kunne ikke så godt gøre det på kirkens hellige grund, så han greb sin hat og kastede op i den. På vejen derfra skilte han sig af med hatten i en offentlig affaldsbeholder. Dog, yderligere pinlige episoder udelades!

Som planlagt tog jeg med Niels og hans selskab på omkring 20 vidt forskellige mennesker på en sådan tur, før jeg returnerede til Amerika. I Basel tog jeg en gribende afsked med min bror, Niels.

Jeg skulle fortsætte til Paris, London, Southhampton, New York og Minneapolis. Jeg skulle sejle med den store S/S Majestik sidst i juli måned. Jeg ankom imidlertid til Southampton og fandt ud af, at mit bagage, som efter aftale skulle have været sendt direkte fra Danmark til White Star Line i Southampton, ikke var ankommet. Der blev foreslået, at jeg skulle rejse som planlagt, så ville de eftersende bagagen, når det blev lokaliseret. Jeg bestemte, at det ville jeg ikke, og stod på molen og så "Majestic" sejle væk. Det var virkelig en underlig følelse, men i bagagen havde jeg mange af de ting, vi i første omgang havde efterladt i Danmark tre år tidligere, plus nyerhvervelser og også nogle bryllupsgaver.

White Star installerede mig på et hotel og betalte for mine måltider. Jeg skrev desperate breve til Niels og/eller Axel, hvori jeg tryglede dem om at hjælpe med at finde ud af, hvad skibsselskabets repræsentant i Esbjerg havde gjort med mit "gods". Det viste sig, at han havde ingen

forklaring. Jeg besøgte daglig kontoret i Southampton, og jeg tror manden bag skranken syntes, at denne unge vrede dansker var en frygtelig pestilens.

Endelig på omkring sjettedagen, kunne han fortælle, at bagagen ved en fejltagelse var blevet sendt til Kina med et skib, men var blevet returneret og var "her". Jeg var parat til at rejse videre med S/S Homeric den næste dag, og en kedelig uge i Southampton lå bag mig.

Turen til New York var uden nævneværdige uheld. Jeg kedede mig stadig og var gal, fordi jeg havde spildt en hel uge. Jeg vidste, at Maren var færdig med skolen i Danebod først i august måned, og ville vente på min tilbagekomst i Young Peoples Home. I virkeligheden havde forstanderinden givet hende arbejde i hjemmet, indtil jeg kom tilbage. Jeg tror det må have været omkring 5 august, da Maren og Jacob mødte mig på stationen.

Kap. 16 - Ønskedrømme og fristelser

Der var en periode i mit liv, da jeg spekulerede på min fremtid, og om jeg virkelig hørte til i forretningsverdenen eller hvad. Frem til min afrejse fra Danmark i 1921, havde mit liv været fyldt med politik og forretning, tæt på mennesker, overvejende unge ekspedienter i detailforretninger eller kontorpersonale (i industri, banker, varehuse osv.)

I Amerika bragte omstændighederne mig i nærmere kontakt til folk, der gik eller havde gået på universitetet. Det fik tankerne, jeg havde haft som barn til at komme frem igen, da jeg voksede op, ville jeg gå på universitetet og blive lærer, som min bror Niels, der var mit idol på alle måder. Jeg havde fantasier om at samle fortiden op og gå fra forretningslivet og få en uddannelse.

Nå, men jeg indså, at det kun kunne blive ønskedrømme. Først skulle jeg bevise, at jeg var kvalificeret til at gå på universitetet, hvilket i øjeblikket kunne blive svært nok. Jeg ville blive nødt til at gennemføre noget i retning af en studentereksamen. Jeg havde ingen penge, bortset fra min månedlige løn, og jeg ville blive nødt til at arbejde mange timer om ugen udover at gå i skole, og hvad ville Maren gøre i de år, det ville tage mig at få en universitetseksamen.

Rent ud sagt, jeg havde ikke mod på sådant et program. Så alt jeg kunne gøre, var at kassere disse ideer og blive i forretningsverdenen. Jeg fortryder ikke. Forretningslivet har været god mod mig, og jeg har været meget heldig og har altid gennem de sidste nogen og tres år fungeret som en slags leder eller halv - leder.

Jeg tror ikke, at min familie er klar over, at jeg overhovedet ikke tænkte på mig selv som immigrant, før jeg blev borger, den 26 - 6 - 1927. Jeg betragtede mig selv som en ung dansker, der var rejst udenlands, for at lære hvordan man gjorde tingene andre steder. Selv derefter havde jeg mange øjeblikke med tvivl. Mine to brødre i Danmark, blev ved med at spekulere på ting jeg kunne gøre i Danmark.

Den endelige beslutning kom i 1936, da Mads Jacobsen, under hvis ledelse, jeg havde haft 4 års læretid, døde og hans familie skrev og spurgte, om jeg ønskede at komme tilbage og overtage forretningen. Måske var jeg selv grund til denne invitation, for i 1931, da jeg sad og

talte med ham, på hans kontor, havde jeg sagt, at jeg ville overveje at komme hjem, hvis han en gang i fremtiden ville ønske at afhænde sin forretning.

Han må have ladet denne samtale gå videre til familien på et tidspunkt. Der var imidlertid gået fem år. Vi havde tre sønner på 4 - 10 år. Jeg tror både Maren og jeg tænkte, at hvis vi tog tilbage nu, og tingene ikke gik godt for os i Danmark, kunne vore sønner altid sige, "Far, hvorfor blev vi ikke i Amerika, hvor du og mor bragte os til verden," og chancerne var store for, at de under alle omstændigheder, når de voksede op, ville forlade os og vende tilbage til deres fødeland.

En af de ting min bror, Niels foreslog, var at gå ind i rejsebranchen. Han var begyndt at indse, at han var blevet så dybt involveret i rejsebranchen og i et omfang, der let kunne få det til at kollidere med hans lærerjob. Hans aktivitet var begrænset til hans 6 ugers sommerferie og et par uger omkring jul. Han bad mig overveje, at tage tilbage til Danmark og gå ind i forretningen. Han ville give mig al den hjælp og vejledning, jeg kunne have brug for. Jeg indrømmer, det var fristende.

Indenfor det næste år eller to fik vi et brev fra Axel, der fortalte os, at han overvejede at købe Blumøller, sæbefabrikken i Odense, og hvis hans planer blev båret ud i livet, om vi så ville overveje at komme hjem til Danmark og hjælpe ham med at køre det. Vi tog hurtig den beslutning, at vi nu følte os så hjemme i Amerika, at svaret til Axel måtte blive det samme som til Niels, nemlig "Nej".

Axel købte aldrig Blumøller, og hvorfor skulle han også det. Han nød en høj, overordnet position hos Schoú koncernen, med en god og solid fremtid og evt. pension sikret. På det tidspunkt han trak sig tilbage, da han var først i tresserne, havde han været ansat hos Schoú i omkrig 45 år, og vi i familien har altid betragtet Axel, som den mest velhavende af vi seks brødre og søstre.

Selv om mine danske rødder, måske endnu mere end Marens, går dybt, kan man ikke se bort fra den godhed og sympati, jeg har oplevet i Amerika. Selv i dag, hvis jeg havde ligesom her, en nær tilknytning til familie omkring mig, føler jeg at jeg kunne leve i fuldstændig tilfredshed i Danmark. Og jeg tror, at når vore børn og deres børn besøger og ser Danmark, som det er i dag, har de måske undret sig over "hvordan kunne vores far og mor (eller bedsteforældre) finde en god grund til at forlade dette"?

Alligevel, jeg har som antydet ikke fortrudt. Jeg tog en beslutning, og jeg er glad for det. Jeg ved det er sagt, at du kan ikke elske to lande på én gang. Jeg personlig føler en nærhed til Danmark, som kan sammenlignes med loyalitet til forældre og forfædre. En far - søn forhold, medens mit forhold til Amerika er som en hengivenhed mellem mand og kvinde - en hengivenhed, der må fortrænge ens loyalitet til forældrene, ligesom en opdeling mellem fortid og nutid - en opdeling, der vil gradvis forsvinde i fremtidige generationer.

Jeg bliver mindet om en historie, jeg har hørt om en præst fra Den Danske Kirke herovre, der var på vej til Danmark med en ret stor børneflok, da de mødte en ven på banegården i Chicago. Vennen spurgte, hvorfor han forlod Amerika og præsten svarede, at han ønskede sine børn opdraget og uddannet i Danmark. Vennens lakoniske svar var: "Hvis det er derfor, min ven, så er det for sent nu."

Efter at jeg havde sendt det negative svar til Danmark, havde Maren og jeg aldrig senere seriøse tanker om at tage tilbage til Danmark. Skønt vi mange gange rejste tilbage, var det nu kun som gæster, og på vore rejser, så vi alting med en gæsts øjne, og når vi var på vej tilbage til New York, følte vi, vi var hjemme, hvor vi hørte til.

Jeg går ud fra, det vil være svært for unge mennesker i vores familie at forstå, at nogen der er her overhovedet kunne være i tvivl om valget mellem Amerika og Danmark. Vi er simpelt hen opdraget til at tro at Amerika er "Über Alles" - som tyskerne blev lært til at tro om deres land.

Nogle mennesker vil endda have dig til at tro, at dette er Guds land, og de giver Gud æren for alle de velsignelser, vi der bor her nyder i vores nationale liv. Det er noget jeg nægter at tro. Den Gud jeg tror på, har ingen favoritter mellem nationerne. Hvis et land ser ud til at have anderledes og mere tilfredsstillende livsstil end andre, er det ikke Guds vilje, men snarere nogle menneskers uduelighed.

Der er tider, når jeg sidder og nyder det her i mit hyggelige kontor og ser ud over vores smukke Eden Prairie landskab, med dets bjerge og skove, med blå søer og damme spredt rundt omkring. Der er omkring 20 af dem indenfor vores bys grænser. Vendt mod mit vindue, ser jeg "Stars and Stripes" vaje mod mig fra bakketoppen. Det flag repræsenterer for mig nutiden, medens det rød - hvide flag jeg voksede op under repræsenterer fortiden. Jeg kunne ikke svare ærligt på, hvilket der er det smukkeste.

Lad os sige de er lige smukke. Der er sagt om det amerikanske flag, at det har for travlt. Dets design er fremkommet, fordi det fortæller om en del af vores historie, som giver mening, med de tretten striber og halvtreds stjerner. Renheden og enkeltheden i "Dannebrog" har også en historie at fortælle, om hvordan det dalede ned fra himlen, medens soldaterne var i kamp. Dog, selv om historien lyder spændende, er det ren myte.

Kap. 17 - Ferier

Først på sommeren 1923 blev jeg bevilliget en ferie på en uge. Maren blev på en eller anden måde også fritaget fra sit job, og vi tog et nattog med billetter til Californiens jernbane - knudepunkt, Iowa. Knudepunktet af de nordvestlige hovedjernbanelinier fra øst til vest. Stub og Anna ventede på os med deres bil og tog os over Missouri River på en nedslidt gammel færge.

Vi klarede det og var snart i Blair, Nebraska, hvor Stub var lærer ved Dana College. Vi havde en dejlig uge. Stub og Anna tog os til Omaha, hvor vi så nogle af seværdighederne og derefter tog vi til banegården, hvor vi sikrede os billetter til Chicago Great(store) Western, fordi vi ønskede at se noget andet på vejen hjem. Chicago Great Western appellerede ikke til forretningsfolk, det var et langsomt - kørende tog, men langt om længe ankom vi til Twin Cities (Tvillingbyen).

En anden ferie var i virkeligheden ingen ferie. Det var i teknisk forstand slutningen af mit ophold i Amerika; Jeg var på vej til Europa. Vi tog et nattog til Des Moines, hvor Maren havde arbejdet den foregående vinter og skabt nogle venskaber, og vi opholdt os et par dage i

selskab med Thyra Frost og andre venner. Vi har stadig et lille billede, der blev taget af os, da vi stod på toppen af Iowa State Capitol.

Fra Des Moines tog vi op til Madrid, Iowa, hvor vi fangede en Milwaukee linie tog til Omaha. Anna og Stub var der for at møde os. Vi opholdt os en uge mere i deres hjem i Blair. Der skete noget meget mærkeligt under dette ophold.

Vi legede med naboens børn ude på plænen, og efter at vi var kommet tilbage til huset, opdagede jeg, at jeg havde tabt en konvolut med rejsechecks til en værdi af 50 dollars. Det var mange penge dengang. Vi gennemsøgte praktisk talt hele bydelen deromkring, men det lykkedes ikke at finde dem. På min rejse til Buffalo stoppede jeg ved American Express kontoret i Chicago og gav dem den originale anskaffelsesbevis, og viste dem numrene på de bortkomne checks og bad om erstatning. De sagde, at det ville blive ordnet på et tidspunkt.

De 50 dollars endte med at indhente mig på min tilbagerejse, da jeg var i Paris. På det tidspunkt vidste vi også, hvad der var sket med de 50 dollars. En dreng - én af naboens børn - havde samlet dem op fra plænen uden at vide, hvad det var. Til sidst opdagede moderen hans fejltagelse, og sendte ham over til Stubs hus med rejsecheckene.

Han kom resolut, sagde ingenting men gik direkte ind i dagligstuen. Efter han var gået, fandt Anna konvolutten på skrivebordet, med rejsecheckene indeni. Åbenbart var han for flov til at fortælle dem ligeud, hvad han havde gjort. Sidst på ugen tog vi til banegården i Blair og Maren købte en billet til Sioux City, hvor nogle fra Danebod i Tyler ville samle hende op. Danebod var der, hvor hun tilbragte sommeren, medens jeg så mig om i Danmark.

På vejen fra New York gjorde jeg ophold i Buffalo, for at se Niagara Falls. Derfra tog jeg toget til Washington D. C. , hvor jeg brugte tre dage på sightseeing. Jeg husker et par på fortovet tiltrak min opmærksomhed til en cadillac, der stod parkeret ved kantstenen, de spurgte mig, om jeg viste, det var præsidenten for De Forenede Stater, Calvin Coolidges bil.

Fra Washington tog jeg til Bridgeport, Connetticut, hvor vi havde venner, der havde boet på Young Peoples Home. Jeg blev et par dage, og til sidst tog familien mig med til New York i deres cadillac. Jeg har et billede af mig selv og flokken på molen, hvor jeg var ved at gøre klar til at gå ombord på skibet.

Jeg ankom til England den 14 maj og benyttede chancen til at besøge London og brugte en hel dag, på at se et britisk verdenstivoli. Til sidst ankom jeg til Esbjerg, Danmark den 16 maj (en fredag), og ferien var efter planen slut, det kom så overhovedet ikke til at gå sådan, men det er beskrevet andetsteds.

Vi holdt tre ferier ved Cass Lake. Vores ven Paul Zehngraff, der var ansat som forstmand (skovarbejder) ved Cass Lake for staten Minnesota, og hans hustru Mary boede ved en sø kaldet Pike Bay, syd for byen. De foreslog, vi kom derop med vore børn på ferie. De lejede en hytte til os på den modsatte side af søen, som de boede, og trods Dick stadig var for lille til at lege alene ved søen, nød de to andre drenge det i vandet og at blive taget med på sejltur. Vi havde noget besvær med at komme væk fra Minneapolis denne sommer.

Jeg havde nogle problemer med bilen, og på det tidspunkt tog jeg stadig på arbejde lørdag morgen. Præcis denne morgen tog jeg bilen til et værksted for at få den gjort klar, til at vi kunne starte mod søen om eftermiddagen. Men den var ikke blevet lavet ordentlig, og jeg blev nødt til at standse ved et værksted på Bloomington Avenue og få det repareret igen.

Klokken var over fire, da vi endelig fik startet på denne 220 mile tur. Vi standsede i Brainerd for at få forskellige ting, vi behøvede til vores tur deroppe. Blandt andre ting anskaffede vi os en natpotte, der kom meget tilpas. Endelig kom vi så langt som til Walker, men da var det ved at være mørkt, og vi diskuterede, om vi skulle blive der natten over.

Vi blev enige om, at vi ikke ville bruge de ekstra penge, og i stedet fortsatte rejsen i mørket de 25 miles til Cass Lake på grusvej. Vi kom til byen omkring midnat. Vi viste ikke, hvor vi skulle tage hen og spurgte på en saloon og fik anvist retningen. Da vi fandt Turnes Cottages (hytterne), var det noget over midnat, og ingen var hjemme. Vi fandt en hytte, der var ulåst og installerede os simpelthen.

Vi havde en vidunderlig ferie ved Cass Lake, men ingen specielle spændende oplevelser, bortset fra da vi mistede vores hund. Vi havde en fransk Puddel, der hed Mitzi, og en aften da vi fiskede, var hun fulgt med os i håb om at få en køretur. På en eller anden måde kom hun væk fra os og kunne ikke selv finde hjem. Endelig - rundt ved jernbanesporene hørte vi noget rasle i træerne, og der var Mitzi. Vi var alle glade for at se hende igen. Maren havde noget af et job med at få hende ren igen - hun var fuld af grannåle, der skulle pilles ud.

Et andet år holdt Maren og jeg ferie i North Shore helt alene. Det var før vi fik Dick. Vores ven Agnete Fenger var sygeplejerske ved Fairview Hospitalet, og den tid før hun bestod sin eksamen, kom hun ofte hos os på besøg. Hun forelskede sig i de to drenge, og da Maren og jeg tog til North Shore, tog hun drengene med i toget til sit hjem i Askov. Vi skulle så gøre ophold på vejen hjem, overnatte og tage drengene med hjem. Det var en skam, at Agnete forblev ugift hele sit liv og aldrig selv fik børn, for hun holdt meget af dem.

Fenger-hjemmet i Askov blev et rigtig tilholdssted for os, og vi kom der ret tit. Agnete havde to søstre, Ingrid og Bodil, der også blev vore gode venner. Ingrid var lærer og rådgiver ved Bemidji High School indtil hun gik på pension. Hun blev heller aldrig gift. Bodil blev uddannet i sociologi og giftede sig med en mand ved navn Artur Ekborg. Hun er gået på pension og bor stadig i Clearwater, Florida, hvor Ingrid også var flyttet til, da hun gik på pension. Ingrid døde for nogle år siden.

Agnete levede sine sidste år i Wilmington, Delaware, hvor hun døde, da hun var først i firserne. Moderen til disse tre piger, var en venlig dame, der kom til Askov og tilbragte tid sammen med os i Minneapolis. Hun blev over 90. Vi vil altid have gode minder om den familie. Jeg vil tilføje, at der også var 2 sønner i familien. Den ældste, Gunnar var forstmand og døde i en ung alder af leukæmi. Ejvind blev medicinsk læge og var specialist i TB i en stab ved Glen Lake Sanatoriet.

Kap.18 - Venlige forretningsforbindelser

Oken Brødre

Jeg nævnte andetsteds, at i de tidlige fyrrere var jeg i desperat pengemangel, og jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre, hvis jeg blev nødt til at lukke Olsen Fish Company. Imidlertid var jeg blevet gode venner med Alvin (Bud) Oken, der overtog en halvdårlig en gros forretning efter sin far og onkel, og derefter var han blevet indkaldt til hæren. Samtidig skulle hans højre hånd i forretningen, Marshall Sherman også stille.

Da jeg var på besøg hos Bud, nævnte han sin bekymring, om hvad han skulle gøre med sin forretning. Det endte med, at jeg foreslog at køre det for ham i hans fravær. Jeg havde i baghovedet, at hvis jeg skulle gå ned med fiskefirmaet, ville jeg stadig have noget at gøre. I fiskefirmaet havde jeg en "tavs partner", ved navn Frederick Meyer. Jeg talte det igennem med ham, og vi to købte 2/3 af aktierne i Oken Brothers Company og efterlod den sidste trediedel i Buds mors hænder, medens han var væk.

Derefter tilbragte jeg i omkring tre år tid på to kontorer. Jeg tog til Olsen Fish om morgenen og til middag tog jeg over til Oken Brothers, gik tingene igennem med de ansatte, satte penge i banken, ordnede regninger osv. Vi flyttede kontoret fra, hvor Bud havde været placeret i facadevinduet og lavede en anderledes kontor i lagerbygningen. Vi ansatte et par kontordamer og en salgschef, som jeg havde taget fra en konkurrent, The Alesen Company.

Salgchefens navn var Kenneth Malmquist. Foruden at passe sit job der, arbejdede han om aftenen sammen med mig hos Olsen Fish og holdt rede på rationeringsmærkerne, og hvad som helst ekstra arbejde vi havde under krigen. Han måtte opretholde overblik over styringen og prisreguleringer gennem krigen udover besværet med rationeringssystemet.

Kenneth var en god hjælp for mig, men jeg tror jeg krænkede ham, da jeg foreslog ham at få en ny overfrakke. Han tog ud som sælger i en overfrakke, der var godt brugt og temmelig laset. Jeg mindes, at jeg sagde til ham, at kunderne ville tro, han var underbetalt. Han dukkede ikke op i en ny frakke og vi diskuterede aldrig siden sagen. Da han forlod mig efter at krigen var slut, så jeg ham aldrig igen. Det var ret underligt, da vi var kommet sammen både privat og forretningsmæssigt medens han arbejdede for mig.

Endelig i 1945, var krigen slut, og både Bud Oken og Marchall Sherman kom tilbage fra militæret i løbet af få måneder. Spørgsmålet var nu, hvad der skulle ske med forretningen. Jeg foreslog min "tavse partner", at vi solgte tilbage til Oken, fordi vi havde haft det privilegium ikke at skulle "i trøjen". Jeg foreslog også at vi, da vi havde købt aktierne for deres, på den tid pålydende på 113$ pr. del, at vi skulle sælge tilbage til den nuværende aktieværdi, som var 208$.

Til sidst, efter nogle protester, gik min partner med på det, og på den måde havde jeg, da jeg forlod Oken Company fået en god fortjeneste på aktierne, jeg havde haft gennem krigens år. Denne fortjeneste betalte for rejsen for Maren, Dick og mig selv om sommeren i 1947.

A. Griffin Co. og "Cape Cod"

"Griff", som vi kaldte ham, var indfødt fra Boston og talte med en stærk New England accent. På en eller anden måde var han kommet ind i fiske - fødevare branchen i Milwaukee, hvor han producerede primært til en gros firmaer. Han foretrak at tilbringe sine somre i Cape Cod, hvor han og hans hustru havde en rigtig dejlig hytte ved Hovedvej 6 nær Barnstable, medens hans partner Berghammer tog sig af forretningerne i Milwaukee. Medens han var i Cape Cod producerede han konservesmakrel og masser af sild i tønder, hovedsagelig til syltede sild i glaskrukker til salg i Midtvesten.

Det var Griff, der havde foreslået, at jeg kom til Cape Cod i nogle stille måneder i Minneapolis, for at hjælpe ham med at kontrollere hans Cape Cod produktion. Men da jeg allerede ledede to firmaer (Olsen/Oken), kunne jeg ikke lige acceptere Griffs forslag. På den anden side vidste jeg at min ven Allen Swenson havde masser af tid tilovers om sommeren. Så jeg foreslog Griff, at han skulle tage Allen i betragtning til arbejdet. Jeg gik med til at tage med Allen til Cape Cod og få ham præsenteret for Griff, og få ham installeret i hans midlertidige job.

Det var i virkeligheden også mit ønske at besøge Cape Cod som turist. Efter dette første eksperiment opholdt Allen og hans hustru Ruth adskillige somre på Cape, delvis ansat hos Griff og med masser af tid til at nyde jobbet i ferieomgivelser. Jeg har andetsteds i denne historie fortalt om Marens og mine forskellige besøg på Cape.

Under mit næste møde med Griff, blev jeg involveret i hans tanker om et mere seriøst projekt. Jeg tror det var i 1948. Han antydede, at han havde nok at gøre uden at skulle bruge tid i Milwaukee. Han foreslog, at vi hos Olsen overtog hans virksomhed og malede et rimeligt lyserødt billede af det. Han havde virkelig høje tanker om det, men han havde ikke været nok tilstede til at se, hvordan hans virksomhed var gået ned. Han undlod også at fortælle sin partner Berghammer, at han var ved at overdrage virksomheden til Olsen, indtil det var gjort.

Vi betalte i virkeligheden ikke noget for firmaet med undtagelse af leje for bygningerne, men vi havde kontrakt på at købe det - som jeg husker det - efter fire år. Så i de næste tre år brugte jeg meget tid i Milwaukee. Jeg gik sædvanligvis ned og tog nattoget hver anden søndag aften. Toget hægtede en personvogn fra i Milwaukee på dets vej til Chicago, og jeg kunne blive til klokken 7.00.
Så lejede jeg en bil på modsat side af gaden - fra stationen, og den beholdt jeg, indtil jeg returnerede til Minneapolis om fredagen med tog (de såkaldte #400) eller med fly. Jeg brugte min tid til at gennemgå tingene med de ansatte og klarede korrespondancen, men mest med at kontakte kunder. Efter nogen tid kom jeg lige så let rundt i Milwaukee, som hjemme i Minneapolis.

I sidste instans måtte jeg indrømme, at vi havde holdt på de forkerte heste. Skønt vi i virkeligheden ingen kunder tabte, var vores engrossalg det første år kun halvdelen, af hvad Griff havde spået. Han havde det dårligt med det, og indrømmede at i fortiden havde han ikke givet sit hjemmekontor nok opmærksomhed. Til sidst fortalte jeg ham, at vi ville flytte inventaret til Minneapolis, lukke stedet og returnere kontrakten om fremtidig køb af bygningerne til ham. På en eller anden måde klarede vi ikke at miste vores venskab af den grund.

L. Ohri Company

Lukningen af Griffs kontor stoppede ikke mit arbejde i Milwaukee. En meget venlig olivenfarvet orientalsk gentleman viste sig på mit kontor. Han viste sig at være immigrant - fra Punjab, Indien tror jeg. Han var kommet til Milwaukee for at studere, og i mellemtiden havde han arbejdet i spisesalen i Atlantic Club, mener jeg. Han havde noteret sig at frokost bestillingerne havde taget en drejning og bestod nu mere af syltede sild.

Han købte konsekvent nogle fine fisk fra en engros handler og gik til arbejdet. Til sidst lejede han en lille bygning på Juneau Street, som han planlagde at bruge i den travle vintersæson. Han gjorde en fejl ved at ansætte en ung mand til at tage vare på det, medens han selv investerede i sildeproduktion i Nova Scotia og New Brunswick til salg til Amerikanske konservesfabrikanter.

I den tid havde hans Milwaukee ansatte set sit snit til at opkøbe en enorm mængde metallåg til sildeglas. Han klarede også at blive arresteret for ikke at betale børnebidrag. Ohri vidste, at jeg havde opgivet Griff virksomheden, så han mente det ville være en god tid for ham, at tage en kollega ind i sin forretning. Han fortalte mig , at han var ved at modernisere bygningen på Juneau Street, plus han var i gang med at bygge en splinterny pakkeri for sild i glaskrukker.

Hans forslag var, "Ville jeg efter at have forladt Griff gå sammen med ham på Juneau Street". Disse tanker gik gennem mit hoved, "Hr. Ohri var sådan en venlig person og bestemt absolut ærlig". Det endte med, at jeg tog Lindholm med mig til Milwaukee, og snart havde vi tre sat en advokatkontor i gang med at udfærdige fælles papirer for R. L. Ohri Company. Lindholm ofrede godtnok ikke meget opmærksomhed på det, for på det tidspunkt var vi ved at lukke og splitte vore roller i Olsen Fish Co. op.

Ohris ny pakkeri så flot ud. Vi ansatte en ung leder (Krysement) fra Krambo Food kæden, til at have opsyn med forretningen når jeg var i Minneapolis og Ohri koncentrerede sig om sin løsvægt- silde - produktion. Vi ansatte også en midaldrende kvinde til bogholderiarbejdet. Ingen af disse to ansættelser gik godt.

Krysement, der på trods af gode anbefalinger, viste sig ikke at vide noget om at lede et firma, og kvinden havde en flaske med på arbejde, og når hun havde en chance tog hun en slurk af den. Så Ohri klarede selv at køre tingene i en periode. Jeg hjalp ham med bogholderiet, når det skete at jeg var i byen.

Jeg kom fantastisk godt ud af det med Ohri familien. Når jeg var i Milwaukee, boede jeg altid i deres hjem og fik mange måltider der. Foruden Ohri var der hans hustru, Margaret og to teenagers Philip og Joyce. Det var også, mens jeg var der og lånte Joyces seng, at jeg for første gang oplevede et elektrisk tæppe, Joyce sov på verandaen.

Jeg har glemt mange detaljer, der dækker den periode. Det ser ud som om, at vores "samarbejde" kun varede en sæson, og jeg er glad for at kunne sige at jeg mistede ingen penge på det. Ohri lukkede sin Milwaukee fabrik for altid og disse tusinder af metallåg fik lov til at ruste på loftet. Jeg har ikke den ringeste anelse om, hvad Ohri gjorde med dem. Jeg ønskede ikke at irritere ham ved at spørge. Jeg ved heller ikke, hvad han gjorde med bygningerne.

På et senere tidspunkt led Ohri og Margaret forfærdeligt, da Joyces mand døde som ung af sygdom, og Joyce selv blev kørt over af en lastbil. Ohri kørte med mig til DET NATIONALE FISKERI INSTITUTS KONVENT i Washington D C et år.

Midt i halvtredserne solgte Ohri (eller Sal, som vi kaldte ham) og Margaret deres besiddelser i Milwaukee, og enten købte eller fik bygget et hus i La Canada, Californien - lige nord for Pasadena. Han lavede på det tidspunkt de sædvanlige silde - pakke - forretninger i Nova Scotia. Denne handel er stille i vintermånederne, men der var lang vej at rejse frem og tilbage. Han solgte huset i La Canada for få år siden, og nu bor de i Sun City, Arizona.

Han er nu i firserne. Hans søn har overtaget forretningen. Ohri selv lider meget af problemer med vejrtrækningen og sukkersyge. Når jeg nu skal lukke kapitlet om Ohri familien, lad mig så sige, at han var så god en ven, som nogen kunne have. Vores venskab har varet gennem de sidste 40 år. Og ved du hvad, da Ohri og Margaret var i Milwaukee for to år siden, tog de en dag ud af kalenderen, for at køre til Minneapolis for en aften og en nats hvile - bare for at se os. Den næste morgen startede de tilbage til Milwaukee.

Der har gennem årene været andre projekter, som jeg har været inddraget i fx

Juhl Brokerage

Juhl, Inc.

Juhl Pacific

Noon Hour Food

R.B. Book company

Men alt dette skete efter 1950, og jeg vil lade det ligge i denne omgang.

Kap. 19 - Din kreditværdighed er god

I den første del af dette århundrede lagde de fleste Skandinavisk-Amerikanske-Passagerskibe til på vestsiden af Hudsonfloden, ud for byen Hoboken. Det var fra dette område passagererne fik deres første udsigt over Amerika.

Der var intet smukt ved dette havneområde. Der var hovedsagelig gamle pakhuse, faldefærdige detail-butikker plus nogle andre gamle bygninger, der så ud som om de kunne have været saloons fra før spiritusforbudet.

Spiritusforbudet blev pålagt det amerikanske folk gennem den attende forfatningsændring og blev vedtaget i 1919 og blev effektiv i 1920. Forslagsstillerne var kongresmand for Minnasota A.C. Volstad og Forbudspartiet.

Loven blev endelig ophævet i 1933 gennem Præsident Franklin D. Rosevelts bestræbelser. De oprindelige forslagsstillere havde indset, at man kan ikke med lov styre, hvad folk skal spise

og drikke. Det minder mig om en dansk politimands (jeg har glemt hans navn) svar til en bevægelse, der prøvede på at styre pornografisk læsemateriale. Da det blev foreslået, at hans afdeling skulle være håndhævere af denne lov, meddelte han, at "Politiet er ikke kvalificeret til at afgøre, hvad folk skal læse eller ikke læse. Vi skal efter dette sidespring tilbage til Hoboken.

Op ad bjergsiden over skibet var der nogle temmelig store tre-etagers varehuse med gavle. Den østlige gavl vendte ud mod vort skib. Gavlen var malet blå, lige fra soklen og op i gavlspidsen, med en tre-etagers høj "Onkel Sam" i sine stribede bukser osv. malet på den blå baggrund. Han pegede med højre hånds pegefinger, som om han ville sige de nyankomne noget, og en billedtekst med store bogstaver fastslog "YOUR CREDIT IS GOOD"

"DIN KREDITVÆRDIGHED ER GOD"

Jeg tog ikke på det tidspunkt denne meddelelse særlig alvorlig. Jeg havde ingen mulighed for at prøve mine muligheder for kredit i Danmark. En Spare & Lånebank i Herning, havde gennem min far lavet et lån for mig, på nogle få hundrede kroner, under min lærlingetid i Skive. Det skulle tilbagebetales med et mindre beløb hver kvartal, og der var stadig et par hundrede, der skulle betales, da vi tog til Amerika. Axel lovede at foretage indbetalingerne. Han tog også vare på andre ting, så som forsikringspræmie og små beløb, som Niels, Axel og jeg med regelmæssige mellemrum indbetalte til mor.

I dag kan jeg ikke forstå, at jeg i en alder af 19 - 21 år, med en god løn, dummede mig ved at købe klassiske bøger osv. i stedet for at få tilbagebetalt det gamle lån i Spar & Lån banken. Selvfølgeligt var det rart, at have Charles Dickens samlede værker, sammen med nogle danske Klassikere på hylden i mit værelse. Måske mine år på gården, havde fjernet mig lovlig langt fra forældrenes vejledning.

Min bror Jacob, som jeg så meget op til, var rejst til Amerika. Hans indflydelse på mig, havde på det tidspunkt været mest politisk. Min bror Niels, der altid havde været mit største ideal, boede langt borte på Sjælland, og jeg så ham kun et par gange om året. Da jeg kom under hans indflydelse vinteren 1913/14, tror jeg nok, han gjorde en fejltagelse, ved at lade mig gå frit omkring. Jeg har gennemgået det i historien "Thomas", som er i min bog Reflections. Måske Niels fejlagtig havde så meget tillid til sin lillebror, at han ikke indså, at nogle tilrettevisninger ville være på deres plads.

For at vende tilbage til Onkel Sams positive løfte "DIN KREDITVÆRDIGHED ER GOD". Jeg tror det kan siges, at din kreditværdighed er god, hvis din samling af sikkerhed opfylder långiverens betingelser, og hvis du har et godt ry. Det gør ikke stor forskel, om du er i Danmark eller Amerika. Jeg, personlig, har haft nogle oplevelser, der fik mig til at føle mig godt tilpas mellem mine medborgere i det amerikanske folk.

Sidst i tyverne tilbød Frank Lyon mig nogle andele i Companiet. Vores rejser plus bryllup og etableringen af vores hjem, gav os nogle magre år, og vi havde ingen opsparing til vores disposition. Så jeg lånte kapital fra den velkendte Martin Nelson, der underskrev gældsbeviset for mig i det for længst nedlagte Nokomis State Bank. Senere, da jeg havde mulighed for at købe flere andele, assisterede vores gode ven Svend Christensen, (faderen til radiopersonlig-

heden Ray Christensen) med et lån. Så på dette tidspunkt havde jeg investeret 6000$ i Lyon Fish Company, og jeg havde klaret at afdrage lånene, selv om det tog tid.

I 1931 planlagde Maren og jeg et besøg i Danmark sammen med vore to drenge, Allan og Tom. Vi var afsted, så vidt jeg husker, fra tidlig maj til tidlig august. De fleste af pengene til denne tur, havde vi lånt hos First National Bank på min underskrift. Jeg antager, de ringede til Frank Lyon om oplysninger. Jeg ved det ikke, men jeg fik lånet. Vi klarede på en eller anden måde at betale beløbet tilbage indenfor et år, efter vi var kommet tilbage.

1930erne var på mange måder svære år. Mange var arbejdsløse, og USA havde dengang ingen form for social sikkerhedsnet for folk i nød. I mit tilfælde, beholdt jeg jobbet og fortsatte med det, som jeg plejede. Vi ansatte hos Lyon Fich blev skåret ned i løn. Jeg fik i 1931 290$ om måneden. Under depressionen blev vi bedt om at acceptere en nedskæring på 20 %. Det bragte mig ned på 232$. Vi kunne stadig betragte os som meget heldige.

Juli 1934 blev nedskæringerne ophævet, og jeg fik 300$. Hvorom alt er, Lyon Co havde aldrig, gennem de år jeg var der, gået ud af et år med tab, så på mange måder var det et godt firma at arbejde for.

Og hvordan klarede vores lille familie sig gennem disse mange svære år. Bortset fra afdragene på huset, som vi havde købt i 1929, klarede vi at opretholde vores normale standard. Vi havde også en ung pige til at hjælpe Maren med huslige gøremål og vores tre drenge. Indbetalinger af afdrag til huset blev komplet tilsidesat fra omkring 1932 til 1935, men vi var ikke de eneste. I virkeligheden blev de fleste afdrag tilsidesat, og panthaverne var i de fleste tilfælde glade, hvis afdragene kunne dække skatter og renter. I mellemtiden håbede både debitorer og kreditorer på bedre tider eller noget statshjælp.

Jeg havde mange problemer, mens jeg arbejdede for Frank Lyon. Gennem årene havde jeg mange uoverensstemmelser med Frank, men det var aldrig om lønnen. I maj 1924, før jeg var tilbage i Danmark, fik jeg 150$ om måneden. Da jeg kom tilbage på arbejde i august, fik jeg 175$. I 1926 var det forøget til 200$ og i 1927 til 250$ og i september 1931 til 290$. Jeg har allerede nævnt nedskæringen til 232 under depressionen. I 1934 steg jeg til 300$ og i 1936 til 325$, hvilket fortsatte til jeg forlod firmaet i 1939. Da jeg begyndte i firmaet, den 21 september 1921, spurgte jeg ikke til lønnen, og de følgende nærved 18 år, spurgte jeg aldrig om lønforhøjelse.

Juli måned 1939 var en svær måned. Hr. Olsen, fra Olsen Fish Co., vores nærmeste nabo, havde holdt sjov med mig gennem vinteren og foråret, om at købe ham ud. Så en dag, omkring den 1. Juli, da han igen bragte emnet på bane, spurgte jeg ham: "Mener du det virkeligt". Da han svarede bekræftende, sagde jeg til ham, at jeg ville tale med Frank om det.

Jeg tænkte, at han muligvis ville ønske at købe Olsen Fish og konsolidere det med Lyon Fish. Da jeg henvendte mig til Frank om sagen, var hans svar: "Olaf, jeg ville ikke betale en nickel for det". Mit svar var noget i retning af dette: "Frank, jeg har været her i næsten 18 år. Vi har haft vore uoverensstemmelser, nogle gange om politik og andre gange om vores daglige arbejde. Gennem alt dette har du altid betalt mig godt, og du var den første der tilbød mig et rigtigt job i dette land, og det er jeg meget taknemmelig for.

Jeg ville ikke gå i forhandlinger med Fred Olsen uden at give dig chancen for at indlemme det i vores firma her. Hvis du ingen interesse har i det, ville du så have noget imod, hvis jeg personlig fortsatte forhandlingerne med Fred om muligheden for mig at overtage Olsen Fish Company?" Han sagde: "Du er herre over din egen skæbne, og hvis du ønsker at gøre det, vil jeg ikke stå dig i vejen." Jeg kunne uden besværligheder tale med ham på en frimodig måde, for jeg var efter alt, på det tidspunkt aktionær og bestyrelsesmedlem i Lyon Fish Co.

Gennem krigsårene havde vi svært ved at eksistere i Olsen Fish Co. De 6000$, jeg havde plus de 3000 jeg havde lånt af Martin Nelson og Chris Brown var for længst brugt til afbetaling af gæld. Krigen havde standset vores import, og vi manglede handelsvarer og især manglede vi penge. Jeg lånte penge hos First National med sikkerhed i varelageret, og til sidst rådede Bankfuldmægtig Hr Bryan, der tog sig af vores pengesager, mig til at begære konkurs. Jeg sagde, at det var jeg ikke parat til, og var nervøs for at noget sådant ville blive brugt mod mig senere. Han sagde, at jeg ikke skulle være urolig, folk glemmer hurtigt den slags.

Jeg tog denne meddelelse med mig og gik over til South Side State Bank, der kort tid herefter blev til Fifth Northwestern National Bank. Min ven Clyde Jørgensen, var bankfuldmægtig, og jeg kendte ham fra danske organisationer. Han var særlig interesseret i Danebo Gamles Hjem, og han og jeg var begge medlemmer af Rebild. Clyde overtog kontoen. Jeg tog alt, hvad der var tilbage i First National, af både kontanter og driftslån til denne bank. Clyde støttede mig virkelig i to eller tre år. Jeg blev nødt til at låne meget, og i et par tilfælde tog Clyde sin hat og frakke og fulgte med mig til møde på hovedkontoret, og han klarede det hver gang. Jeg føler, at hvis det ikke havde været for Clyde Jørgensen, og hvad han gjorde for mig, ville jeg ikke have klaret mig igennem med virksomheden, og hr. Bryans spådom ville have gået i opfyldelse.

Ved en anden lejlighed i efteråret 1945, da vi for første gang siden krigen fik lagerfisk fra Norge til vores lutefisk afdeling. Jeg sad med adskillige kopiér af fakturaer for fisken fra Norge, med påtegningen at de ville kræve penge fra mig gennem banken. Disse krav skulle indfries, før jeg kunne få andel i fiskene, der var ankommet til Minneapolis. Sandt at sige var jeg temmelig modløs, og jeg anede ikke hvorfra jeg skulle skaffe de 18000$ jeg behøvede for at få disse krav og regninger væk fra banken.

Netop da, kom en af mine venner, Henry Hanson ind på kontoret. Han var grossist og solgte primært til institutioner. Han fortalte mig, at hvis han kunne blive ansat som sælger for mig, kunne han sælge nogle fisk for mig ved siden af. Det ville gøre mig istand til at øge min benzinrationering. Jeg sagde at det nok kunne lade sig gøre. Jeg havde disse norske fakturaer i min hånd. Jeg viftede ham drillende om næsen med dem, og sagde alvorligt: "Jeg ville ønske jeg kunne finde en, der kunne hjælpe mig med at betale disse fakturaer."

Dette virker stadig som et eventyr for mig. Han spurgte, hvor meget jeg behøvede, og da jeg fortalte ham, at jeg kunne bruge 15000$, sagde han, at han havde checkhæftet ude i bilen, og at han lige ville gå ud og hente den. Så uden nogen form for sikkerhed skrev han en check på 15000$. Omkring en uge senere mødte jeg ham på gaden oppe i byen. Han spurgte, hvordan mine pengesager stod, og jeg svarede: "Henry, på denne tid af året kan jeg bruge et hvilket som helst beløb". Han spurgte om jeg kunne bruge 7500$ og sagde: "Jeg vil kikke ind på kontoret med en check til dig i morgen". Og der var stadig ingen sikkerhed.

Kort efter, skete der det, at Henry blev syg, og jeg fandt ham på Sveriges Hospital, som kræftpatient. Jeg sad ved hans seng og han sagde, "Olaf", jeg fik bare penge på skødet, hvis du mangler mere". Jeg sagde, "Henry, du er en syg mand, og jeg ønsker ikke i øjeblikket at forpligte mig mere overfor dig, end jeg allerede har gjort." Så jeg afslog dette tilbud. Kort herefter kom Henry hjem fra hospitalet og døde.

Jeg var meget glad for en dag, mens han stadig levede, og jeg havde besøgt ham i soveværelset i hans hjem, og var gået ud i køkkenet til hans kone Marie, og sagde: "Marie, jeg skylder Henry en masse penge." Hun sagde: "Det ved jeg alt om". Jeg spurgte: "Hvordan har du det med det?" Hun svarede, at hvis lånet var godt nok for Henry, så var det også godt nok for hende. Vi fortsatte med at betale af på lånet i flere år, jeg tror vi var fremme ved 1956, før fru Marie Hanson havde fået balance i regnskabet. På et tidspunkt hævede hun renten fra 4 til 5%.

Hvis jeg ikke havde fået den omfattende kredit, som støtte fra folk som Roy Jensen i Seattle og Georg Jonasson i Winnepeg, ville jeg nok ikke have overlevet som uafhængig forretningsmand. Jeg har fortalt alt herover for at bevise at i Amerikas: DIN KREDITVÆRDIGHED ER GOD i det mindste kom til at passe for mig. Jeg ville måske have været lige så heldig i Danmark, men jeg havde aldrig chancen til at afprøve det.

2 del. Vores liv som en familie

En hyldest

Denne afdeling er tilegnet min kone Maren (eller Marian), hvis I foretrækker det. Jeg synes at erindre, at da jeg var omkring otte år og gik i anden klasse, var der en pige, der hed Maren Norgård, men hun forsvandt, og jeg tænkte ikke mere på hende.

Det var den første maj i 1919, da jeg traf hende igen. Jeg var kommet til København til et nyt job, og jeg kom til middag på børnehjemmet, hvor min tante Petra var forstanderinde. Da vi sad ved middagsbordet pegede Petra på en gyldenblond og meget køn pige, der sad på den anden side af bordet, og sagde med et stort smil: "Jeg tror den pige kunne vise dig København". Det var selvfølgelig Maren Norgård, der nu som 20 årig var ansat hos tante Petra, til at passe de små børn, der var anbragt der midlertidig medens de ventede på at blive bortadopteret eller komme på plejehjem.

Vi to "så rigtignok København sammen", og det varede ikke længe, før vi lagde planer sammen. Jeg gav hende det første kys i mit værelse på Fælledvej, og den følgende sommer (1920) arrangerede vi, at vores ferier skulle holdes samtidig i august. Vi mødtes i Silkeborg, og gik til guldsmed Hansens butik, og valgte de to guldringe, der i Danmark markerer forlovelse, med bryllup i sigte. At blive gift tog tid, fordi vi emigrerede til Amerika, og på grund af forskellige valg med hensyn til vores fremtid.

I 1924 blev det klart at USA var vores endelige valg for vor fremtidige hjem, og vi blev gift i Minneapolis d. 12. September.

Gennem alle disse tidlige år forblev Maren den samme kønne og livsglade gyldenblonde pige, med det unge udseende. Vi havde været gift i adskillige år og havde to sønner, da en omvandrende børstesælger ringede på vores dørklokke. Da Maren åbnede døren, spurgte han: "Er din mor hjemme"? Hun har bevaret det unge udseende op gennem årene, og selv i dag som 91 årig ser hun mange år yngre ud, end hun i virkeligheden er.

Og en anden ting jeg må sige om Maren. Vi har i vores liv nu boet 17 forskellige steder, enten i huse eller lejligheder. Uanset hvor vi har været, har Maren almindeligvis været den mest populære kvinde i nabolaget eller i blokken. Hun har også bevaret en levende interesse i verden omkring hende. På trods af mangel på uddannelse, har hun et godt tag på det engelske sprog, både i udtale og stavning. Selv jeg, der gennem mit arbejde har fået mere uddannelse, må til tider gå til hende med spørgsmål om sproget og dets brug.

Jeg hylder dig Maren med et dybfølt ***"Tak Maren"*** for mange gode år sammen.

Kap. 20 - Vores bryllup og vores liv på Minehaha Avenue 4036.

Jeg returnerede endelig til Minneapolis, jeg tror, det var i weekenden d. 5. aug. Jeg blev mødt på banegården af Maren og Jacob, der nu var den lykkelige ejer af en bil, der var nu ikke meget "bil", en STAR, et firmanavn, som ikke eksisterede ret længe, jeg erindrer ikke, at jeg nogensinde så andre eksemplarer. Under alle omstændigheder, Maren og jeg tilbragte en dejlig og spændende weekend sammen. Hun var midlertidig ansat ved Young Peoples Home, medens jeg for et stykke tid flyttede ind i mit tidligere værelse på Snelling Avenue. Vi havde begge meget at fortælle om vore oplevelser i løbet af sommeren, og selvfølgelig snakkede vi om vort forestående bryllup.

Vi blev enige om datoen - fredag d. 12. september 1924. August måned 1924 var en lykkelig og spændende tid. Vi snakkede om bungalowen, vi havde lejet af fru Ling på Minnehaha Avenue 4036 fra den første september, efter at have forudbetalt 1 måneds husleje på 50$. Fru Ling skulle et år til Californien. Det gav hende et problem. Hun viste ikke, hvad hun skulle gøre med sin hund, "Pal". Vi udfriede hende fra det problem, da vi tilbød at tage hunden sammen med huset. Pal blev en virkelig ven for os, og beskrevet andetsteds, ved en lejlighed, på en kold januar aften i 1925, da jeg var i det nordlige Wisconsin for at sælge sild, reddede han Marens liv, og pigens, der boede hos os, fra den visse død i et brændende hus.

En anden historie om Pal skete på en varm sommeraften, da Maren og jeg var på vej for at overvære et Show, bare for at komme væk fra bekymringerne over Pal, der havde været forsvundet i to dage. Da vi var på vej ned ad gaden, dukkede Pal pludselig op og kom os i møde. Det var helt tydeligt, at han havde været oppe at slås. Hans ret lange ører var helt lasede og hans pels var i en elendig forfatning. Vi opgav Showet og bragte Pal hjem til huset. Maren vaskede hans ører i jod og rensede hans pels, så han igen så respektabel ud. Jeg tror denne hændelse var med til at cementere venskabet mellem os tre.

Før vi forlader "Pal", må jeg nævne, at fru Ling kom tilbage i august 1925 og boede midlertidig på Søgade og 34. Avenue indtil hun kunne tage sit hus i besiddelse den første september, imidlertid bad hun om at få sin hund tilbage, så vi leverede Pal til hende på Søgade med tungt hjerte. I løbet af få dage kradsede Pal på vores fordør. Vi fandt aldrig ud af hvordan han havde klaret at finde vej fra Søgade til Minnehaha Avenue 4036. Vi beholdt ham til den første september, da fru Ling overtog sit hus, og vi flyttede til 4228-39the Avenue. Dette bragte os til et definitivt farvel til Pal. Han var nu ude af vores liv for altid, men han ville altid have en plads i vores erindringer, som én af de bedste venner vi nogensinde havde haft.

Alt, hvad vi sparede op gennem vore første 33 måneder i Amerika, var blevet brugt på min rejse, og Marens tre måneder på Danebod Højskole. Maren havde ikke desto mindre købt forskellige køkkenting og et spisestel. Sølvtøjet vi havde på hånden, var købt tidligere af Marens arbejdsgiver, John Irons, der var i den branche. Vi tilbragte den første del af ugen efter den 7. med at tage vare på alle arrangementerne. Lidt efter lidt nåede vi den 12. September.

Vi havde ikke tidligere nogen særlig tilknytning til ST. Peders Kirken, og vi havde ikke penge til, hvad man kalder en ordentlig "BRAG" af en fest, så vi arrangerede med pastor Ottar Jørgensen, at han ville komme ud og vie os i vores egen stue. Han havde Alma og Erling med

sig. Andre tilstedeværende var Anna, Stub og Holger, Jacob, Ester, Marie Ravn og Rennie, Godtfred og Anna Berggren med Sonny. Så vi var tilsammen 11 voksne og 4 børn til festen.

Bordet var dækket smukt i spisestuen. Maren havde selv tilberedt lammelår til middag, og Ester havde bagt en lækker kage til lejligheden. De fire børn viste ikke passende respekt for det højtidelige og alvorlige, der foregik i dagligstuen. De pillede i borddekorationen og åd vindruerne fra frugtsalaten, imedens Ottar læste bryllupseden og gav en kort prædiken ud fra brylluppet i Kana.

Vi sludrede lidt med vore gæster og endelig blev vi bænket omkring middagsbordet og Ottar bad bordbøn på alles vegne. Tiden gik hurtigt, og før vi opdagede det, var det sent på dagen og alle var væk, efterladende Maren og mig til at starte vores liv sammen.

I den tidligste del af vores ægteskab var vores bevægelsesfrihed begrænset. Uanset hvor vi ønskede at tage hen, var vi nødt til at benytte bybusserne, hvis ikke det var en strækning man kunne gå, men vi kedede os rigtignok ikke. Når vejret var behageligt i september og oktober, arbejdede jeg i baghaven, der havde været helt forsømt. Vi havde til hensigt at dyrke forskellige grønsager den kommende sommer.

Vi var kun 1½ blok fra Young Peoples Home. Vi opretholdt vore kontakter der, og tog del i alt muligt, der var på programmet, specielt på torsdage og søndage. Jeg opbevarede Hjemmets pengekasse en god stykke tid efter vores bryllup, og jeg var der for det meste om søndag aftnerne, for at føre bøgerne, modtage kvitteringer og betale regninger osv.

Men vi må tilbage til september 1924. Overtagelsen af bungalowen den første i måneden gav os rigelig tid til at få vore få ejendele på plads. Dagligstuen var meget beskeden. Gulvet havde en ny blå tæppe, som var købt på afbetaling sammen med et brunt tæppe til spisestuen. Der var en simpel dobbelt sovesofa med to tynde madrasser en ny Windsor stol, helt i træ, som vi havde købt kontant, en skøn gulvlampe med blå og lyserød silkeskærm, der var en gave fra Young Peoples Home, og endelig en rød blomsteropsats fyldt med bregner - en bryllupsgave fra Stub og Anna.

Spisestuen havde en meget pæn spisebord med seks stole, placeret på det brune tæppe, der sammen med et soveværelsesmøblement bestående af en dobbeltseng og et toiletbord var også købt på afbetaling. Efter en sommer med min rejse til Europa og Marens ophold på Danebod Folkehøjskole, var vores checkkonto i bund, men alligevel tegnede fremtiden lys og lovende.

Det ekstra værelse (gæsteværelset) havde en rigtig pæn bord, vi havde købt af fru Ling sammen med tre køkkenstole. En af disse stole stod i dette værelse sammen med halvdelen af sovesofaen fra dagligstuen. Det var virkelig ikke meget værelse at tilbyde Tyra Frost, da hun kom fra Withee for at komme ind på Universitetet efter dets start sidst i september.

Hun arbejdede på at få universitetsuddannelse, hvilket hun opnåede med allerhøjeste udmærkelse det følgende forår. Køkkenet havde to af de førnævnte stole, et gammelt bord, som jeg tror vi købte af fru Ling for 15$ og en god stor, gammeldags isskab, som vi også havde købt brugt af hende, men senere solgte tilbage til hende igen. Der var også nogle haveredskaber i garagen, som jeg gjorde god brug af det følgende forår. Men alle mine anstrengel-

ser blev til ingenting. Haven havde åbenbart ikke været dyrket i årevis. Der var fyldt med ukrudt og skadedyr. Uanset hvad jeg plantede, åd ormene og larverne det, med hjælp fra kaniner, og som jeg husker det, fik vi intet ud af den have.

Den første vinter tilbragte jeg nogle uger på landevejene, nærmere bestemt 12 uger. Det blev et årligt tilbagevendende mønster i månederne mellem juli og november. Derfor var jeg meget væk hjemmefra gennem vores første år, indtil Maren blev meget syg og blev indlagt på hospitalet den 16 november. Derefter foretog jeg ikke flere rejser resten af vinteren, bortset fra ugen i Ashland, Wisconsin, der er beskrevet andetsteds.

Jeg vil nu vende tilbage til vores liv i det nygifte hjem. Jeg har allerede nævnt, at Tyra Frost, som Maren havde lært at kende under sit ophold i Des Moines, havde lejet vores gæsteværelse. Hun var en stor hjælp, da Maren blev syg. Imidlertid flyttede Tyra ud og gjorde plads for Ellen Johansen, en nylig uddannet student fra Luck, Wisconsin. Ellen flyttede ind og blev til april, da Maren var på benene igen og selv kunne klare husholdningen.

Derefter lejede vi værelset ud til en ung dansker, Rudolf Bendixen, fra Young Peoples Home. Han var ligesom jeg udlært hos en købmand og var ansat hos en velkendt grosserer firma, "The Nash - Finch Company". Han blev hos os til sidst på sommeren, da firmaet forflyttede ham til San Benito i den sydvestlige del af Texas, hvor firmaet startede en grønsagsfarm, hvorfra produkterne blev sendt til firmaets afdelinger i nord. Rudolf tog Mona fra Hjemmet med sig som sin brud.

Disse to levede meget godt i det fjerne syd. De fik tre børn. Mona døde i en alt for ung alder, hvorefter Rudy giftede sig med Laura, en dame, der havde en søn. Han blev involveret i nogle offentlige affærer i San Benito, og jeg tror, han var i byrådet. Han var også aktiv medlem af Lions, Eagels, Mansons og Shriners, og han var valgt til at sige bordbønnen ved middagene i logerne. Desuden var han en god sanger, og menigheden gjorde god brug af hans stemme. Jeg tror han døde i 1984, og så vidt jeg ved, bor hans familie stadig omkring San Benito eller Brownsville.

Det var i april 1925, at pastor Morten Larsen fra Holstebro i Danmark, kom for at opholde sig på Grand View Collegiet i længere tid. Larsen var en velkendt taler og en stor tilhænger af Gruntvig. Ottar Jørgensen foreslog, at vi kørte ned og tog Hans Jensen med os, en pensioneret post, der var en meget dybsindig tænker og medlem af kirken. Det var omkring det tidspunkt, jeg havde fået til opgave at besøge nogle grossister i det nordøstlige Iowa. Hvis jeg husker ret, omfattede det Charles City, Oelwein, Cedar Falls, Waterloo, McGregor og Dubuque, ikke nødvendigvis i den rækkefølge. Du tror det måske ikke, men så meget af det, som jeg kunne arbejde mig igennem i løbet af ugen, foregik udelukkende med tog. Det kunne bestemt ikke gøres idag.
Så fik vi den ide, at Maren skulle tage til des Moines med Ottar og Hans, og så ved ugens slutning skulle jeg komme, fra Dubuque, tror jeg, med toget og slutte mig til de andre tre, så vi kunne rejse sammen hjemad.

Vores ide om at besøge Des Moines, var opstået, fordi Anna og Stub på det tidspunkt var tilknyttet Grand View Collegiet og boede i en af universitetets boliger. Dette skete, præcis en måned før Helen blev født. Det var selvfølgelig, da der var grusveje, og jeg mener at erindre, at det tog os en hel dag, at komme tilbage til Minneapolis. Jeg husker at Maren havde en for-

færdelig tid på bagsædet, på grund af mangel af toiletter langs ruten. Endelig overtalte vi Ottar til at standse ved en jernbanestation i Albert Lea.

Denne første sommer var så vidt jeg husker helt begivenhedsløs. Jeg antager, at jeg havde en ferie, men jeg husker det ikke. Måske jeg brugte den under besøget i Des Moines, som jeg lige har fortalt om. Jeg havde været fast på kontoret fra først i november til sidst i marts, med Marens langstrakte sygdom og med hendes afhængighed af en rullestol.

Hvorom alt er, i april i 1925 kom hun på benene igen, og kunne selv klare husholdningen og returnere rullestolen til dens ejer. Vi kunne endnu engang leve et normalt liv, og det blev for os begge den største oplevelse, da Maren, engang i det sene forår fortalte mig, at vi kunne vente at blive forældre i den første del af 1926. Tanken om det opvejede de barske måneder, vi havde været igennem.

Da Maren fortalte det til doktor Geist, der havde hjulpet så godt med hendes ben, foreslog han, i betragtning af, hvad hun havde været igennem, at hun skulle få den bedst tilgængelige fødselslæge, og han anbefalede en doktor La Vake. Vi var glade og forventningsfulde, og vi søgte efter en splinterny dobbelthus på 4228 - 39te Avenue, der skulle være klar til indflytning omkring 1. Sept.

Kap. 21 - Problemer opstår

Jeg hentydede til Marens sygdom i det sidste kapitel. Lad mig fortælle hvad der skete. Det var kort før Thanksgiven i 1924, da Maren fik ulidelige smerter i sit højre ben, lige under knæet. Der var nætter, hvor jeg måtte prøve at holde benet fast mellem mine hænder. Det var som om presset gav lindring. Til sidst ringede vi til doktor Dargavel, en gammel mand, der havde et kontor på det næste hjørne. Han var tung og stiv, som han sad der ved Marens seng og måtte bøje sig for at undersøge hende, han kunne knapt nok klare det.

Jeg tror egentlig ikke, han havde den mindste løsning på problemet, men han skrev en recept på "antifogestion", en slags pasta, der så ud som kit, og jeg tror det havde omtrent samme effekt. "Antifogestion", sammen med "miscellaneous" (blandet), var de to længste engelske ord, jeg havde lært, siden jeg kom til Amerika tre år tidligere. Jeg glemte aldrig hvordan det sidste skulle staves.

Det var Tyra Frost, der reddede situationen. Hun havde på universitetet hørt om en berømt doktor Geist, hvis speciale var knoglelidelser. Det var hende, der klarede at få en nød - aftale med Geist i hans praksis ude i byen. Jeg husker ikke helt, hvordan vi kom der, men jeg er sikker på, at det var ikke let. Vi fik indtrykket af ham som en stor jovial mand, der indgav sine patienter øjeblikkelig tillid.

Han undersøgte Maren og fortalte hende ligeud: "Du har en alvorlig knoglemarvsbetændelse, og det må der gøres noget ved straks. Du må ikke engang tage hjem. I stedet må du direkte til ST. Marys Hospital, og i morgen opererer vi. Udfra den beskrivelse jeg fik, da de skar i Marens ben, var det lige så betændelsen sprøjtede ud. Det var ugen før Thanksgiving, og hun blev i hospitalssengen til dagen før jul. Jeg besøgte hende hver dag på vej hjem fra kontoret, og sommetider havde jeg en maltet mælk fra apoteket på Riverside Avenue med til hende.

Hun led næsten utålelige smerter, især når forbindingerne skulle skiftes. I mellemtiden holdt Tyra og jeg huset derhjemme, det bedste vi kunne. På Thanksgivings dag tog jeg en sporvogn over til Jacobs i St. Pouls til middag. Om aftenen tog jeg på hospitalet. Maren kom hjem fra hospitalet lige før jul 1924. Hun var bundet til en rullestol, og det vedblev hun at være indtil sidst i marts. Vi modtog meget sympati og hjælp fra Young Peoples Home.

1924 var før vi fik radio og fjernsyn, så alle nyhederne vi modtog var gennem aviser. Der var ingen rigtig store hændelser det år, bortset fra, at det tyske luftskib "Graf Zeppelin" eksploderede og måtte lande i New Jersey. Jeg har glemt hvor mange liv, der gik tabt i denne katastrofe, men det var en enorm drama, da det skete. Denne katastrofe sluttede tyskernes drøm om videre ekspansion i lufttrafikken i Amerika.

De opretholdt en flåde, og fløj rundt i Europa i adskillige år derefter, men så vidt jeg ved, holdt de op med at tilføje flere zeppeliner til den flåde. Da vi var i Danmark i 1931, så vi en Zeppeliner flyve over København, men helt sikkert betød New Jersey katastrofen i 1924, at strømmen af trafik over Atlanten med den store tyske Zeppeliner var slut. Jeg har ikke i mange år set en omtale af disse overdimensionerede luftskibe.

Dr. Geist kom ind ved lejlighed og kontrollerede forbindingen på Marens ben. Vi sikrede os hjælp fra en ung pige, Irene Jørgensen, fra St. Pederskirken til at se efter Maren, der af og til havde besøg af sin veninde Karen Nortvig (gift Muller). Senere blev Irene afløst af en nyudsprungen student, Ellen Johansen fra Luck, Wisconsin.

Der var tider, hvor Maren af nød blev ladt alene, men hendes gode og loyale selskab var hunden Pal. Ved en lejlighed var Maren gledet ud af rullestolen og ned på gulvet. Pal forstod, at det betød problemer. Han placerede poterne i vindueskarmen og gøede ivrigt. Det lykkedes alligevel Maren at kravle op i stolen igen.

Ved juletid tog Tyra hjem til Withee. Maren og jeg gav pigen, der havde hjulpet os fri, og vi var ret overladt til os selv, men vi var ikke glemt. Juleaften kom vennerne fra Young Peoples Home, og hjalp os med at skubbe Maren og hendes stol til Hjemmet, for at fejre aftenen, og selvfølgelig, hjalp de os senere hjem igen.
Det var i Januar eller februar, at firmaet sendte mig på salgstur til Ashland, Wisconsin. Jeg skulle arbejde mig ned til byerne Mellen, Glidden, Park Falls og så til Prentice, hvor jeg tog en Soo Line tog til Minneapolis. Hele turen foregik med tog, og tro mig, det var ingen fornøjelse på den tid af året. Specielt ikke med en kone i rullestol derhjemme. Jeg husker ikke, hvis ide det var, at jeg skulle tage den tur. Måske var det min egen. Jeg aner det ikke. Vi havde ikke nogen egentlige kontakter i området, og vi gjorde ikke noget videre for at få det, efter jeg havde været på den tur.

Jeg havde under mit fravær arrangeret med Henry Hansen, en af vennerne derhjemme, at han skulle se efter huset, de to kvinder i det og især fyret. Det var en af disse "Varmtluftsfyr", der blæste varmen op gennem nogle riste i gulvet. I løbet af aftenen skulle Henry fyre til nat, og se efter, at trækket var ordentlig reguleret. En aften havde han glemt at ordne trækket.

Om natten hørte Maren hunden, der sov i kælderen, løbe op og ned af trappen og kradse på køkkendøren. Hun bemærkede også, at der kom stærk varme op gennem gulvristene. Nu vid-

ste hun, hun var i fare. Ellen sov trygt i det forreste soveværelse. Maren kom på en eller anden måde ud af sengen, og rullede ned af kældertrappen, hvor hun fandt en ophidset hund og en gloende fyr. Hun fik dørene og røgkanalen åbnet og det lykkedes hende at dæmpe ilden.

Hun vidste, og jeg vidste, da jeg kom hjem ved ugens slutning, at det var Pal, hunden, der havde reddet hendes liv. Vi vidste også, at Tyra i november sandsynligvis havde reddet hendes liv, eller i det mindste reddet hende fra meget alvorlige problemer, ved at komme til den rigtige doktor i sidste øjeblik. Maren har stadig et stort ar på sit højre ben, og selv om benet har tjent hende godt, har hun altid haft en bestemt følelse i det, som ikke var normal. Når vore børnebørn kommer, vil de se arret. De ser på det med ærefrygt og omtaler det som "Bedstemors hædersbevis".

Der var også en dag for opgørelse. Jeg tror Dr. Geist forlangte en totalsum på 600$ for sit arbejde, hvilket ikke var så slemt i betragtning af operation, daglige besøg på hospitalet og herhjemme sammen med sygeplejersken. Han vidste, at alt dette var hårdt for et par nygifte. Han fortalte os, at det stod os frit for, at betale over det antal gange og over den tid vi behøvede.

Senere, i 1925, da Maren blev gravid, søgte hun råd hos doktor Geist, og han rådede hende, efter hvad hun havde været igennem, til at hun skulle have den bedste gynækolog, der var til rådighed. Han kontaktede personlig en dr. La Vake og foreslog ham at give os en særpris. Vi var lidt betænkelige i starten, for vi havde hørt, at hans normale pris var 1500$. Jeg husker det ikke præcis, men jeg tror hans regning kun var på 200$.

Kap. 22 - Vores første flytning og julen 1925

Det toetagers hus vi fandt på 39te Avenue var ejet af Carl Sjøstedt, som boede ovenpå med sin anden kone og to teenager drenge. Carl var svensker og det var hans kone også. Hun talte dårligt engelsk, men hun var bestemt en god stedmoder for de to drenge, efter at deres biologiske mor var død af kræft, og hun var os en meget god nabo.
Vi var venner lige fra vores første møde, og Carl sagde, at vi kunne have "Det nederste" for 50$ pr. måned. Der var et fyr i hver lejlighed, og vi skulle købe vores egen kul. Det var en "Honnywell" termostat i spisestuen, noget jeg aldrig havde stødt på tidligere. Der var en garage, men vi havde stadig ingen bil. Carl havde fortalt os, at vi kunne bruge hele haven - så vi havde i realiteten det hele under loftet, bortset fra at vi delte kælderen. Jeg havde haveredskaberne i garagen. Vi blev i lejligheden i fire år, og både Allan og Thomas blev født medens vi boede der.

Den 31. august ankom Jacob med sin varevogn, for at flytte for os, og han havde bragt Gotfred Berggren med som en villig hjælper. Hele flytningen tog, så vidt jeg husker det, ikke over tre timer. Vi tog en tårevædet afsked med hunden "Pal", som igen overgik til fru Ling, denne gang for at blive. Som jeg husker det var den første vinter i vores nye hjem ret begivenhedsløs. Maren var travl optaget med at få tingene klar til ankomsten af vores første baby efter jul. Stub var stadig lærer ved Grand View College. Anna havde fået Helen den 26 maj tidligere på året.

Jacob , Ester, Fru Ravn og Rennie kom og besøgte os i Jacobs bil - hans første. Engang i løbet af efteråret tog vi alle på en søndagsudflugt til Taylors Falls sammen med Niels og Dagmar - Hede. Vi kørte sammen med Hedes, da Jacobs "Star" kun kunne rumme hans egen familie. Jeg antager, at Arnold og Helen var sammen med os i Nielses større bil.

Jeg husker fra udflugten, at Jacobs og Nielses biler var parkeret til venstre med front mod floden lige inde i parken. Vi opdagede pludselig at håndbremsen på Jacobs "Star" ikke var trukket hårdt nok, og den begyndte at bevæge sig langsomt mod floden. På en eller anden måde lykkedes det os, at få den standset. Hvis vi ikke havde fanget den i tide, ville det have været "Farvel Star". Bortset fra det blev det en pragtfuld dag.

I 1925, ved juletid, kom jeg hjem fra kontoret - selvfølgelig med sporvogn, og så tog vi over til Jacobs, også med sporvogn. Det betød to skift, Søgade og Snelling. Jacob hentede os i sin "Star" ved enden af Snellinglinien. Det var en kold dag, og det var lige 20 dage før Allan blev født. Jacob og Ester boede på det tidspunkt i en lille bungalow, de havde lejet. Det var på østsiden af Albert Avenue, på modsat side af, hvor de til sidst byggede en bungalow.

Vi tilbragte en dejlig juleaften med dem alle fire og vi kravlede op på loftet, for at sove på to feltsenge. Vi blev hos dem juledag, og så vidt jeg husker, kørte Jacob os hjem i sin "Star" om aftenen.

Kap. 23 - Allan op til 18 år

En af de største værdier man kan få, er etableringen af en vennekreds og vi har været meget heldige i den henseende.

Blandt vores aller bedste venner var Niels og Dagmar Hede. Maren havde mødt dem i Danmark i 1920, da de var der for at besøge slægtninge. Så da vi kom til Amerika, begyndte vi at omgås dem med det samme. De besøgte os hyppigt i Marens sygdomsperiode, og vi blev ved med at se dem ofte. Tæt på jul i 1925 kom de på feriebesøg. Vi talte om, at Maren snart skulle ind på hospitalet og have vores barn. De spurgte "hvordan kommer i dertil"? Jeg svarede "Jeg regner med, at vi må tage en taxi". De svarede tilbage "Lad være med det - når øjeblikket kommer, at Maren føler hun skal afsted, så bare ring til os, uanset hvilken tid på døgnet det er".

Den 13. Januar, meget tidlig om morgenen, ringede jeg så til Niels og sagde, "Vi er parat til at tage afsted". Han sagde, "Jeg skal være der i løbet af ganske kort tid". Der var sket det, at der var faldet en masse sne i løbet af natten, og udenfor Niels' garagedør var der en skråning, som han ikke kunne få bilen op ad, uanset hvor meget han prøvede. Han kaldte på Dagmar for at få hende til at hjælpe sig. Hun kom og skubbede bilen så meget, at han kunne få den op på gadeniveau. Dette tog naturligvis en del tid, og det var op over for Maren. Vi fik hende stoppet ind på bagsædet af bilen, og på vejen ned til den gamle Abbot Hospital sagde han til hende, at hun endelig skulle blive siddende op, hun måtte endelig ikke ligge sig ned.

Vi nåede lige akkurat til hospitalet i sidste øjeblik. Hun nåede aldrig til fødestuen, og Allan blev født i hospitalets sydlige forhal. Han var der i 15 dage sammen med sin mor. Den 13. var

en onsdag. Resten af ugen gik jeg på arbejde som sædvanlig. Jeg havde stadig ingen bil, så det var med sporvogn fra vores hjem, til kontoret, til hospitalet og fra hospitalet og hjem.

Jeg skulle efter planen rundt til nogle detailhandlere i Mankato en uge sammen med en lokal sælger. Det var én af grundene til, at Maren blev på hospitalet indtil jeg kom tilbage den følgende fredag. Den lidt forlængede ophold var også anbefalet af doktor La Vake. Søndag eftermiddag pakkede jeg min kuffert og havde en udvalg af forskellige prøver fra kontoret i en separat kasse. Jeg tog en sporvogn til hospitalet med alt mit grej, og jeg spiste sammen med Maren på hendes stue. Så videre til busholdepladsen og afsted til Mankato.

Fredag eftermiddag var jeg færdig med salgsarbejdet, og tog en bus tilbage til Minneapolis. Jeg husker, jeg var meget spændt, da jeg tog en taxi til hospitalet for at hente min hustru og vores søn. På det tidspunkt ved jeg egentlig ikke hvorfor vi lige kom til at tænke på navnet Allan Edgar. Det er muligt, at jeg lige havde læst noget litteratur af Edgar Allan Poe, eller måske var det bare en tilfældighed. Hvis vi havde vidst, at vi ville få to drenge mere senere hen, ville vi have kaldt ham Harry, så kunne drengene have været Tom, Dick og Harry, men det er for sent nu.

Jeg er sikker på, at Allans ankomst er en af de gladeste hændelser i vores liv, indtil nu. Han var ikke nogen stor baby og han led af kolik. I et par måneder græd han meget. Een nat havde Maren båret rundt i lejligheden med ham, frem og tilbage og var blevet fuldstændig træt og modløs, han blev bare ved med at græde. Til sidst tog hun ham med ind i soveværelset og nærmest smed ham på sengen. I bestyrtelse sagde jeg, "Maren, hvad er det dog du gør"? Hun havde det forfærdelig elendigt.

Vi havde et kirkemøde i Minneappolis først i juni måned det år, og vi, som andre medlemmer havde deltagere fra sammenkomsten indkvarteret. Der var en pastor Faurholt fra Michigan, og Tarnow, en gymnastiklærer fra Solvang, Californien. Tarlow var en herlig fyr. Adskillige gange gik han hen til Allans vugge, og kaldte ham kronprinsen. Et stykke tid derefter præsenterede vi Allan som Kronprinsen.

Efter de første par måneder ændredes Allans opførsel totalt, og efterhånden som han voksede, blev han meget aktiv og lidt af en vovehals. Han elskede at kravle op på noget og så springe ned. En af vores venner lavede en bogreol til os med fire hylder. Allan begyndte tidligt at gå, og da han var 1- 1/2 år gammel fandt jeg ham på toppen af reolen klar til at springe. Da han var mellem 2 og 3 besøgte vi vores naboer, Svend Christensens. Ude i deres baghave, som jeg var en tur ude i sammen med Svend, lagde jeg mærke til, at der var en lille veranda ud fra køkkenet med tre trin ned til plænen. Der var et rækværk rundt og den lille platform. Lige pludselig opdagede jeg, at Allan var kravlet op på rækværket og klar til at hoppe ned. Jeg fangede ham lige i sidste øjeblik.

I 1927 opholdt vi os meget af tiden i baghaven sommeren igennem, hvor der var en stor vindrue - lysthus med en af disse gammeldags slynger. Allan var strålende selskab. Hvis jeg vaskede min bil, ville han gerne hjælpe, og vi har et billede af ham, hvor han står med haveslangen og forsøger at drikke af den.

Der var engang Maren og jeg havde billetter til en forestilling nede i byen. Stub boede på Young Peoples Home på det tidspunkt og han havde lovet at være babysitter. Vi puttede Allan i

seng før vi tog afsted, og da vi kom hjem senere på aftenen, fandt vi ham på gulvet i den lille gang mellem badeværelset og stuen. Han var kravlet ud af sengen og ønskede at komme ind til Stub i stuen, men han kunne åbenbart ikke få døren op, så han lå nede på gulvet for at kikke på lyset under døren, og der var han faldet i søvn.

Han overlevede en farlig situation. Vi havde efterladt ham i min søsters varetægt, Anna, der var leder i Young Peoples Home på det tidspunkt. Allan var gået ovenpå, hvor der var en lang korridor fra fortrappen til bagtrappen. Bagtrappen havde et trægelænder, men der var ingen tremmer mellem hjørne stolperne. Anna kom op for at kikke efter Allan, da han så hende komme, bakkede han drillende baglæns, grinende over hele hovedet. Problemet var, at han kom nærmere og nærmere til faldet ved bagdøren. Anna havde besvær med at holde trit med ham, men hun fik fat i ham lige før han gik gennem døren. Hun fortalte bagefter, at hun aldrig i hele sit liv havde bedt så inderligt, som hun havde gjort under forfølgelsen af dette barn.

Da Allan var 1-1/2 til to år kaldte han sine strømper for "boller" og han ville tale uafbrudt om at tage sine "boller" på og af. Han brugte også en hagesmække, når han spiste, som han kaldte "fakken" og han sagde "fakken af", når han gerne ville af med den. I 1932, da Allan var 6 år gammel sagde han, "Du skal gå til fiskehuset hver dag undtagen søndag". Det havde han regnet helt rigtig ud.

Den 12 september 1932 havde Allan et uheld, da han boltrede sig på tøjpælene uden for huset. Han kravlede ustandselig og på en eller anden måde var krogen på toppen af tøjpælen blevet fanget i hans kind, og det så ud som om han hang i sin kind. Jeg var nødt til at tage ham til doktoren, og jeg spurgte ham om han helst ville til doktor Robb eller doktor Jensen. Han svarede at han helst ville til doktor Jensen for han havde mest værktøj. I oktober 1932, var Allan meget glad for sin første klasses lærer, fru Johansen. Han sagde "fru Johansen siger til mig, at jeg arbejder godt, og at Bruce og jeg er de bedste i klassen".

På Memorial Day (mindedag for dem der er faldet i krig) i 1933, tog jeg Allan med til en baseballkamp nede på den gamle Nicollet bane. Han var ikke specielt interesseret i kampen, men omkring anden inning passerede der en mand, der solgte popkorn. Allan sagde uden at se på mig, og uden yderligere kommentarer "far, der er en mand, der sælger popkorn". Jeg tog mig ikke af hentydningen. Ved femte inning kom manden igen, og Allan sagde igen - uden at se på mig, "far, jeg er tørstig, men jeg er ligeglad." Denne gang reagerede jeg på hentydningen.

I 1927 tog vi til Luck, Wiskonsin på en ferie, hvor Hr. Lund havde et par hytter til at leje ud til ferier. Det var egentlig den første ferie, Maren og jeg og nu Allan havde holdt. Vi kørte op til Luck, og havde en dejlig uge. Jeg husker, at Allan kikkede ud af vinduet, så en flok køer, pegede på dem og sagde "buko", hvilket er køer på dansk. Det forekommer mig, at det var det første ord, jeg kan huske, Allan sagde 1 - 1/2 år gammel.

I løbet af sommeren 1928 havde vi en kort ferie. Vores udlejer havde givet os nøglerne til en feriehus, han havde ved Coon Lake. Det er nu så lang tid siden og jeg kunne ikke engang fortælle dig hvor Coon Lake er, men jeg tror, det må være et sted nordøst for Twin Cities (Tvillingebyerne). Det var i hvert fald i juli, og vi havde en forbistret kold uge, og vi nød det i virkeligheden ikke særlig meget, men vi har nogle interessante billeder, specielt af Allan og hans mor i en båd.

Det var i 1929, at Maren og jeg tog på en forsinket bryllupsrejse. Tyra Frost var tilfældigvis disponibel til at se efter de to drenge. Jeg havde givet Allan en mønt, så han kunne gå ned til købmanden på hjørnet og købe noget slik eller et eller andet til sig selv. Det var en meget varm dag, og da vi var ved at tage afsted og kørte ned af stien for at komme ud på Minnehaha Avenue, så jeg Allan komme ned af stien på sine bare fødder. Jeg kunne se på udtrykket i hans ansigt, at han brændte sine fødder, for det var ikke en god dag at gå i bare fødder. Jeg kunne se gennem bilruden, at han led. Jeg var næsten parat til at sætte bilen tilbage i garagen.

Det var i København i 1931. Allan var 5 år gammel. Maren havde været nede i byen og købt et par hvide sandaler - noget der ikke var tilgængelig derhjemme. Da hun tog dem på fødderne pegede Allan på dem, og sagde, "De er ligesom dem Jesus brugte".

Allan havde på et tidspunkt et uheld nede i Ringsted. Han fik en landmands høtyv i sin fod, og da han kom tilbage til Minneapolis var foden inficeret. I adskillige dage måtte jeg tage ham med ned i byen til doktorens kontor. Han måtte ikke gå, så jeg bar ham over min mave, med hans fødder på min ryg og mine hænder under hans bagdel. Sådan som jeg husker det, var han omkring 7 på det tidspunkt.

Der var også en gang, da Allan og de andre drenge havde leget nede ved Minehaha bækken. Det var da vi boede på 14. Avenue. Allan måtte som sædvanlig kravle op på noget, og denne gang havde han valgt en gammel træ, og klarede at falde ned og få en hjernerystelse. Da jeg kom hjem fra kontoret den eftermiddag, gik jeg ned til bækken, for at se hvor han var faldet, og jeg blev meget lettet over at se, at han havde undgået at falde på en mælkeflaske. Det ville have været forfærdelig, hvis han var faldet på den.

'En vinter var Allan ved at lære at løbe på skøjter, og gik til den kommunale skøjtebane på Nokomis søen, og han faldt. 'En af naboens børn faldt over ham, og Allan brækkede sin fortand, da han ramte isen. Hans mor var godtnok i dårligt humør, da jeg kom hjem fra kontoret den dag. Tanden var overhovedet ikke til at reparere.

Der var også den forår, da Allan havde skarlagensfeber. Jeg var nødt til at passe mit arbejde, og doktoren gav mig instrukser om at blive udenfor Allans værelse, så imedens han lå i sengen med feberen, snakkede jeg kun med ham fra gården, gennem et åbent vindue.

Allan må have været omkring 11, da han stod skolepatrulje på hjørnet af 12. Avenue og Minehaha Parkway. Medens han stod der med sit flag, passerede et par piger forbi, og den ene af dem havde en æske med porcelæns dukker med sig for at vise dem frem og fortælle om dem i skolen. Idet de passerede Allan stak én af dem drillende æsken lige op i ansigtet på ham, i vædmelse slog han til æsken. Dukkerne fløj ud overalt og gik alle i stykker. Pigen skreg og løb hjem og fortalte sin mor, hvad der var sket. Hendes mor gik hen i skolen og klagede over opførslen fra skolepatrulje. Efter hun havde forladt skolen, kom hun hjem til os, for at tale om vores uartige søn. Læreren tog Allans parti i diskussionen og Maren lovede at betale, så dukkerne kunne blive erstattet. Meget af dette sket på sidelinien uden Allans tilstedeværelse, men han havde mange bekymringer om hvad han havde gjort, og hvad resultatet ville blive.

Allan var altid meget interesseret i de forretninger, jeg var involveret i. Da han var teenager, sagde han altid, at en dag ville han arbejde sammen med sin far på kontoret. I virkeligheden

var han allerede som 16-årig en stor hjælp for mig. Det var i den periode, hvor jeg var nær ved at gå fallit i forretningen, og min kontorhjælp var reduceret til en pige, der lige var færdig på gymnasiet. Det var tilfældigvis Nan Fredericksen, der var en af Allans gode venner. Så de to tog sig af de ting jeg havde brug for hjælp til. Det var i den periode da jeg ledede Oken Brothers ved siden af fiskekompaniet, og Allan kørte som 16-årig en udbringnings lastbil for Okens. Leveringerne var mest til restauranter og handlende i det sydlige Minneapolis.

Det var tidligt på sommeren i 1943, da Allan, der på det tidspunkt var i sit 16de år, kom til at se en jobtilbud i avisen om arbejde i skovene i Idaho, uden nogen krav om alder. Jobbet bestod i udryddelse af en busk i slægt med berberis, der havde invaderet skovene, og som i det mindste blev beskyldt for at bære smitten "Blister Rust" , der er en skimmel, der gør stor skade på de "hvide fyrretræer".

Det blev gjort ved, at man delte bestemte områder i skoven op med snore, bundet fra træ til træ. Arbejderne ville blive pålagt at gå gennem en bestemt område og fjerne eller rykke alle berberisene op han kunne få øje på sin rute. Jeg er ikke sikker, men jeg tror jobbet var planlagt til at skulle vare i 2 måneder. Imidlertid arbejdede han kun i skovene et par dage. Han blev forflyttet til køkkenet, for at hjælpe kokken.

Ved slutningen af den første måned ringede Allan os og erklærede, at han ville komme hjem til Minneapolis, med den og den Milwaukee tog fra Missoula, Montana (arbejdsområdet var beliggende langs den østlige grænse af Idaho og til det sydvestlige Missoula). Jeg var en smule forbavset, for jeg tænkte ikke på Allan som én, der gav op.

Jeg var bange for at arbejdernes lejr ikke var af den bedste karakter - og at nogen havde gjort ham ondt. Jeg spurgte ham for nylig ud om det, men han sagde, "Nej". Han tilføjede, som en god forklaring, at han bare ikke kunne lide stedet og tilføjede " Jeg tror jeg blev ensom". Hans mor fortæller mig, at han havde en skinke med, da han kom hjem. Han fortalte os, at kokken fra lejren havde givet den til ham ved hans afrejse. Vi havde ham mistænkt for at have købt den i Missoula for at have en gave til sin mor.

I hvert fald var vi glade for at have ham hjemme. Jeg spekulerer somme tider på hvorfor vi lod denne 16-årige dreng tage afsted på den slags eventyr. Jeg ved, vi ville ikke have gjort det i dag.

Endelig efter Allans 17 års fødselsdag droppede han ud af Hopkins High School og meldte sig til flåden. Da han kom tilbage 4 år senere planlagde han noget uddannelse, men var også afløser for mig i "Olsen fisk kompaniet".

Kap. - Thomas op til 18 år.

Ved nytårstid i 1928 indså vi, at Maren var nødt til at tage på hospitalet igen i nær fremtid, og Thomas blev født på St. Marys Hospital den 11 januar, 1928. Det må have været omkring den 9., at Maren besluttede, at det var tid for hende at tage af sted, men hospitalet sendte hende hjem igen, med besked om, at det ikke var ved tiden endnu. Endelig den 11. sent om aftenen

omkring kl. 10, sagde Maren, "Nu må vi hellere komme afsted, for nu tror jeg, det går stærkt". Ved Søgade og Minnehaha var der en sporvogn med en åben port. Det var ikke tilladt at passere gennem en åben port, men jeg gjorde det i dette tilfælde, og politiet fangede mig og sagde: "Har du travlt". Jeg svarede: "Ja vi har". Han spurgte: "Hvor skal I hen?" og jeg sagde: "Til hospitalet og have mit barn født." Han sagde: "Ok, fortsæt". Så Tom blev født lidt før midnat den 11. Doktoren, der var ansvarlig, var Harry Jensen, der blev en ven af familien. Maren blev på Abbott over to uger, da Allan blev født, men var nu langt fra problemerne med sit dårlige ben, så hun var i stand til at forlade St. Marys efter bare en uges tid. Tom viste sig at blive en større dreng ved fødsel end Allan var, og var ikke udsat for kolik, som Allan havde været. Han kom hjem fra hospitalet med trøske i munden, men ved hjælp af en slags medicin slap vi snart af med det.

Det var herligt at have to drenge i familien, men de var komplet forskellige i deres opførsel. Fordi de var så tæt på at have fødselsdag samtidig, husker jeg, at vi almindeligvis fejrede deres fødselsdag d. 12. Tom var fysisk mindre aktiv end Allan, men som ganske lille barn startede han med at sætte ting sammen, og han havde en meget livlig fantasi, hvilket blev tydeligt i mange tilfælde. Han lavede i en tidlig alder ting alene, såsom flyvemaskiner, som han limede sammen. Maren var nødt til at kikke efter, når limen var fremme, for Tom var ikke gammel nok til at passe på. Jeg husker, da han startede i børnehaven på en meget kold januardag, Allan, der gik i anden klasse, var blevet fortalt, at han skulle kikke efter Tom og få ham hjem til middag. Allan kom hjem, meget urolig, for han havde ikke været i stand til at finde Tom.. Maren tog afsted, og endelig kom hun hjem med Tom, som jeg husker det, var hans ører frosne. Han startede med at skrive små ord, da han var omkring seks. Ved flere lejligheder lavede han dusinvis af små firkantede stykker papir, og på hver stykke stod der, "sov hos mig". Han ville gerne have sin mor til at komme op og sove hos sig, og efterlod et spor af disse små sedler hele vejen op ad trapperne. På én af dem havde han limet en mønt fast, som en belønning for at få sin bøn bevilliget.

Jeg husker engang på en kold forårsdag, at Tom og Allan var forsvundet, og Maren blev ret bekymret over det, og hvervede naboens dreng, George, til at lede efter dem. Han bragte dem endelig hjem fra Minnhaha bækken, hvor de havde vadet rundt, og de var begge våde over det hele. Maren sagde ikke et ord til dem, men fyldte badekarret med dejligt varmt vand og puttede drengene ned i det, efter at hun havde fået dem ud af deres våde tøj.

Tom var en hyppig gæst hos vores tandlæge på hjørnet af 54th og Bloomington, fordi han havde problemer med huller. Han var altid venlig, overfor alle han mødte og må have været omkring seks, da han blev venner med tandlægens assistent, Elanor Johnson. Hun inviterede ham på is i forretningen nedenunder. Som de sad der og nød deres is, sagde Tom, nu vi kender hinanden så godt, er det så i orden, at jeg kalder dig Elanor?" Jeg husker, hvilken gevaldig grin tandlægen og hans hjælper fik ved den lejlighed, og vi morede os også. Da han var en lille fyr, omkring tre år gammel, havde han en lille pedalbil og krydsede modigt 54th og kørte hele vejen til Bloomington Avenue. I mellemtiden, ledte hans mor efter ham overalt.

En aften hjalp jeg Tom på badeværelset, og da jeg puttede ham tilbage i sengen, sagde han "Far, der er ingen mus derinde, er der?" jeg sagde nej. Han sagde: "Der er ingen krokodiller, er der?" Jeg tænkte, det var lidt besynderligt. En nat i 1932, Tom var kommet i seng, og efter at han havde været der et stykke tid, kaldte han på sin mor: "Hvis vi kobler en popkorn gods-

vogn på et fut tog, hvad ville der så ske?" Han havde en livlig fantasi. Engang lige før Tom gik i seng sagde han: "I morgen skal jeg ud og ride på en hest..... hvis jeg kan få fat på en".

I 1932 da Dick var kommet til, og Tom var omkring fire år gammel, sagde han meget alvorligt til sin mor: "Må jeg køre frem og tilbage på fortovet med babyen i barnevognen".

I februar i 1934 til et forældremøde, sagde Fru Gooler (Toms lærer): " Tommy er meget rastløs, men jeg kan godt lide ham. Engang imellem kommer han op til mig og siger: "Jeg elsker dig fru Gooler". Tom havde for vane at invitere lærere hjem til frokost, uden først at få godkendelse af sin mor. Hun tog det imidlertid med et smil, og når det skete, at der kom en lærer med hjem, fik hun sin frokost. Han sagde til en af sine lærere : "Fru Olsen, du er min kæreste (boyfreind), er du ikke? Han sagde også til Fru Olsen: Jesus er en smart fyr, han kan trylle. Han kan oven i købet stå på en sukkerknald". Sommeren 1933, da vi besøgte Askov, kaldte Tom daglejeren på gården en cowboy, fordi han tog sig af køerne – det var en god konklusion.

En søndag fulgte jeg drengene hjem fra søndagsskole, og jeg spurgte dem, hvad de havde lært. En sagde (jeg har glemt hvem), " Vi lærte om Abraham Lincoln og hans søn, Isaac". En anden gang, vi havde været på besøg hos Fru Irons, havde hun givet drengene en bowle med nogle guldfisk i. Tom var især interesseret i disse guldfisk. På vejen hjem foreslog han: "Far, hvorfor tager vi ikke guldfiskene ud af bowlen og giver dem noget motion". Jeg måtte forklare ham, at det ville ikke være en særlig god ide, og hvorfor.

I november 1930, da Tom var næsten tre år gammel, var vi hos Mathis og Lili da han sagde: "Vi sang på et stykke papir, og bagefter sang vi Sim salla bim bam basse salle du salle dim".

Et par somre midt i 30.erne var Tom på ferie hos Stubs i Ringsted. En gang fik han fåresyge, mens han var der, hvilket vi ikke vidste noget om. Da vi kom hjem, havde nogle af naboernes børn fået fåresyge fra ham.. En anden gang placerede Ritas fætter Harald ham på sædet på en kultivator, og pludselig satte hestene afsted og løb tilbage til gården. Tom hang fast i kultivatorens sæde med begge hænder og var heldig, at han ikke faldt ned mellem klingerne.

Tom havde en ven nede på hjørnet, Jimmy Larson. Han kunne godt lide at gå derover, fordi Jimmys mor bagte pandekager, og han fik alle dem han kunne spise med flødeskum på, det var noget, han ikke fik hjemme. Han snakkede altid om Fru Larsons madlavning.

Vi erindrer, at Tom tilbragte et skoleår som studerende ved Pillsbury Acedemy i Owatonna. Det bragte ham først, som patient, til en tandlæge – Dr. Searl i Owatonna og derfra til en bror, Dr. Searl i Minneapolis. Jeg bringer det på bane fordi efter det blev denne Minneapolis Searl tandlæge for både Tom og mig, og måske der er andre medlemmer af familien, der gik til Searl og var udsat for hans speciallitet "Guldfyldininger". Jeg kan stadig fornemme Searl arbejde med mine tænder og hans assistent, Margaret Parent, hamre guldbladene ind i mine huller. Men det ovenover var egentlig ikke det jeg havde til hensigt at skrive om i dag. Hvis hukommelsen ikke svigter mig, var det i skoleåret 1943/1944 at vi foreslog Tom, at en uddannelsestype som den på Pillsbury, måske kunne have hans interesse. Han indvilligede i at følge vores plan. Jeg må også indrømme at Pillsbury ikke var nogen udfordring for Tom. Dette snævert afgrænsede og systematiske liv kunne ikke leve op til hans omfang af initiativ og ideer om arbejdsmåde. Følgelig fortsatte vi ikke denne form for uddannelse mere. I løbet af sommeren 1944 var vi flyttet tilbage til byen, så vi planlagde at sende Tom tilbage til en By

High School. Baseret på vores beliggenhed skulle det logiske valg have været Washburn, men af en eller anden grund foretrak Tom Roosevelt, og fortsatte der.

I Pillsbury havde han udviklet et venskab med en Phil Skeeters fra Los Angeles, Californien. I løbet af sensommeren udklækkede Tom en plan om at rejse på tommelfingeren til Los Angeles og besøge Phil. Jeg ved ikke, hvorfor vi ikke talte ham fra det, men tværtimod gik med på planen. Så en tidlig morgenstund tog jeg ham med ud til det der i dag er 66th og Lyndale. Det var dengang stadig udenfor byen. Jeg efterlod ham i vejkanten. Vi sagde farvel, og jeg kørte et lille stykke hjemad og sad så et stykke tid og iagttog ham. Jeg husker ikke, om jeg ventede til han var blevet samlet op, men jeg ved jeg sad og tænkte: Hvorfor lod jeg denne 16 år gamle dreng gøre det". Det undrer jeg mig over den dag i dag. Ligesom med Allan i sidste kapitel – Jeg ville bestemt ikke gøre det i dag. Måske er jeg blevet mere konservativ, siden jeg er blevet ældre. Jeg tror ikke kun det er tiden, der er blevet anderledes. Tom tilbragte nogle få dage i L.A. og fik til sidst kørelejlighed tilbage så langt som Albuquerque, New Mexico. Nu var han både fattig og træt og det hele var ren elendighed. Han telegraferede hjem efter nogle penge og finanserne ankom, efter at han havde ventet et stykke tid. Han tog nu bussen – først til Des Moines. Her besøgte han Grand View College, og vores ven rektor Joe Knudsen lånte ham ekstra penge – nok til at tage toget til Minneappolis. Velkommen hjem, Tom.

Kap. 25 - Fingernemme Tom

Vores søn Tom havde allerede som ung knægt omtrent de mest fingernemme hænder jeg nogensinde har set. Han satte evindelig ting sammen eller lavede et eller andet spændende.

Da han var 10 eller 11 samlede han barberblade op, hvor som helst han kunne finde dem. Han købte, eller fik mig til at købe noget modelfly lim til at bygge modelfly og tog med. Jeg tror, at nogle af disse behændigt lavede tog stadig eksisterer. Hans mor var konstant urolig i denne periode, fordi hun fandt barberblade efterladt rundt i huset, men jeg tror aldrig han skar sig. En anden årsag til ængstelse, var limen, der kunne gøre meget skade på møblerne, når det var udenfor flasken.

Han var omkring 12 eller 13 da han fik ideen om at bygge en flåde. Han havde planer om at søsætte denne flåde på Nokomis-søen. Han skaffede et par planker og brugte nogle tværstænger til at sømme dem sammen med. Jeg så på dette foretagende med blandede følelser. Jeg vidste, det ville blive svært at tale ham fra det, så i sikkerhedens interesse, tog jeg fire Coca cola tønder med hjem, som blev brugt overalt, hvor denne drik blev solgt. De var ikke særlig store, og ideen var, at fastgøre disse tomme, vandtætte tønder til bunden af flåden og dermed gøre den synkefri. Der var også to pedaler monteret på hængsler. Det var meningen, at de, som pedaler på en cykel, skulle betjenes af "kaptajnens" fødder, for at få flåden til at bevæge sig fremad. Denne underlige tingest blev endelig klar til at blive testet. Med hjælp fra nogle venner fik han halet den tværs over parken, og med stor anstrengelse fik de den søsat. Jeg fulgte med, først og fremmest for at være "vagthund". Og al den bifald jeg gav var med "tungen lige i munden". Gud ske tak og lov virkede det ikke. Pontonerne (Coca cola tønderne), var for tunge, og de manglede en spids snude for at komme videre. I øjeblikket har jeg ikke den ringeste erindring om hvad der i sidste instans blev af Toms flåde. Måske ved Tom det.

Toms næste projekt var at bygge en slags stor flad kasse – stor nok til at sidde på. Han købte fire hjul, som han monterede på den, så det var en arbejdsvogn – eller som han kaldte det - en Hyp. Han købte en gammel vaskemaskinemotor – der så vidt jeg husker det, var batteridrevet – men som han nu fortæller mig var benzindrevet. Endelig var den parat til brug, og jeg blev ført til fortovet foran Edgar Boulevard. Han fik sig placeret i kassen og fik motoren startet. Den kørte ikke særlig stærkt, men den kørte – ned ad fortovet med mænd og børn fra blokken lige i hælene på sig. Demonstrationen var virkelig en kilde til stor opmærksomhed. Jeg husker ikke intet som helst om, hvad der derefter skete med den efter dette første show, men jeg er sikker på, at Tom husker det udmærket.

Tom var også meget god til at finde nogle ekstra indtægter til at finansiere hans projekter. I 1940, da vi stadig havde både en morgen og en eftermiddagsavis, sikrede Tom sig et job, som omdeler af eftermiddagsavisen i Bloomington/56 th. gade området. Det var det år med snestormen på Armitistice Day (årsdagen for våbenstilstanden 11. november 1918). Det var meget besværligt at komme rundt. Jeg var på en eller anden måde kommet hjem fra kontoret og med fandt Tom besluttet på at få aviserne leveret – sne eller ikke sne. Jeg mødes med ham og gik resten af vejen rundt med ham. Endelig gik vi hjemad gennem Nokomis Park sne hvirvlende i alle retninger og med driver til op over vores knæ. Tom opgav snart jobbet på "Stjerne Journalen" om eftermiddagen og fik i stedet Tribune jobbet morgen/ugentlig. Jeg tror han fandt ud af at indtjeningen var bedre på grund af den store søndagsavis. Hans uddelings område var sydsiden af søen ved Longfellow Avenue. Selvfølgelig endte det med, at jeg stod op før 6 søndag morgen for at køre Tom gennem ruten med bil. Som far kunne jeg bare ikke klare at ligge i sengen og tænke på, at min 13/14 årige søn traskede rundt omkring en mil hjemmefra, for at aflevere aviser i al slags vejr. Som jeg husker det, var det kort tid derefter, at Tom og jeg blev enige om at opgive avis – karrieren.

Jeg tror, det var i løbet af sommeren 1942, at Tom fostrede ideen om at blive landmand. Gennem en arbejdsformidlingskontor i Hopkins, blev han kontaktet af Miles Batdorf, en landmand i Maple Plain området. Han skulle have kost og logi plus 10.00 $ om måneden. Jeg transporterede ham derud, og fandt at Batfords var gode mennesker, hos hvem jeg rolig kunne efterlade min søn. Han skulle hjælpe med køerne, og jeg tror nok han lærte at malke en ko. Han fik også et godt bekendtskab med en af Batdorfs sønner der var medicinsk student. Han overtalte så godt som Tom til at blive læge, og gav ham endda nogle få læge-instrumenter. Det tog imidlertid ikke lang tid, før Tom opgav denne ide, da han først var kommet hjem igen. Tom kom almindeligvis hjem om søndagen sommeren igennem, og jeg plejede at følge ham til bussen så han kunne komme tilbage til gården til aftenpligterne. Som jeg husker det, snakkede han om at vende tilbage til gården den følgende sommer, men jeg tror, han i stedet fik et job ved Hovander købmanden i Hopkins og havde stor succes, med at have noget virkelig godt kød med hjem, som han måtte have vores kødrationerings mærker med for at få. Alt i alt kom han fantastisk godt ud af det med Hovanders. I 1944 flyttede vi tilbage til Minneapolis til 4752 Oakland og det var nogenlunde slutningen af Toms efter-skoletids aktiviteter.

Kap. 26 - Richard op til 18 år

Richard blev født den 27 september 1932. Fødselshjælper var doktor Harry Jensen på diakonisse hospitalet. Doktoren kunne næsten ikke klare det, for han var selv en syg mand. Efter at han havde taget imod Richard, blev han på hospitalet og blev opereret for galdeblærebetæn-

delse. Jeg husker, da jeg kom hjem tidlig om morgenen og Allan var vågen, fortalte jeg ham at han havde fået en bror mere og ikke en søster, som vi havde lovet ham. Han var vældig skuffet. Men under alle omstændigheder var alle i familien meget glade for det femte medlem.

Vi løb ind i nogle problemer, for da Dick var to måneder gammel, fik han lungebetændelse. Der var nogle få dage, hvor det var på et hængende hår. Både Maren og jeg brugte meget tid på hospitalet i løbet af disse dage, og endelig klarede han det. Dick, var i modsætning til de andre to drenge en lille stille fyr og i høj grad godmodig. Desuden var han en meget køn dreng. Han fortsatte med at være meget velopdragen og jeg husker Fru Ravn, min brors svigermor, sagde at Dick var så god, at hun troede at han en dag ville blive minister. Rent faktisk besluttede Dick, på et senere tidspunkt, at blive præst, men et eller andet skete. Vi fik aldrig at vide, hvad der havde fået ham til at skifte mening.

Medens han var lille, brugte Dick meget tid i sandkassen i baggården og var på særlig god fod med Bedstemoderen inde ved siden af. I 1933 da vi tog Allan og Tom med til Verdens Tivoliet i Chicago, tog Bedstemor Jones sig af Dick, og de kom fint ud af det med hinanden. Når sandheden skal frem, var det knap nok, at han bemærkede os, da vi kom hjem. Det var da han var 1 år og 9 mdr. gammel

Dick havde et par mindre uheld. En gang prøvede han at kravle over et hegn ind i Joneses gård, blev fanget af en ståltråd og fik en hjernerystelse, da han tumlede over. Han havde et sår på den ene side af panden og vi måtte til doktoren med ham.

En anden gang gled han på noget gammelt tømmer, og han fik en 3 tommer lang splint I sin bagdel. Det var alvorligt nok til, at vi igen tog ham til doktoren. Han havde en del andre uheld. Engang på Edgar Boulevard havde vi gæster fra vores gamle nabolag, og de havde deres søn Robert med, der var vore drenges legekammerat. I løbet af aftenen legede drengene – omkring et hul på den anden side af stien, hvor de var i gang med at bygge nogle nye huse. Robert smed i legen et stykke hårdt ler, der tilfældigvis ramte i Dicks højre øje, og vi måtte have ham til øjenlægen. I en længere periode tog jeg ture med Dick ned til Doktor Fink, der var en meget overlegen type, som det lykkedes mig at komme i mange diskussioner med. En eftermiddag efter at have undersøgt Dick, ville han ikke bruge tid på at fortælle om øjets tilstand. Jeg insisterede i forkontoret på at få svar, og påtog mig selv at gå tilbage til dr. Finks kontor, selvom han allerede var i gang med at behandle en anden patient. Jeg husker at sygeplejersken var meget vred. Jeg fortalte doktoren, at jeg mente jeg var i min gode ret til at vide hvordan det gik med min søns øje, og det fik jeg så endelig at vide. I den følgende vinter gik Dick i en speciel klasse for børn med synsproblemer på Cocoran Skolen. Vi boede nær ved Nokomis Søen på det tidspunkt, og hver dag vinteren igennem tog han sporvognen ved enden af linien på Bloomington Avenue for at slutte sig til denne specielle klasse. Jeg kan stadig i mine tanker se vores yngste dreng gå tværs over Nokomis Park til sporvognen med sin madkasse. Hvor meget han havde ud af at gå i denne klasse, kan vi aldrig vide, men vi håber det hjalp ham noget.

Ingen af vore drenge var særlig interesseret i spejderlivet. Tom var med som ulveunge, men avancerede aldrig til regulær Drenge Spejder. Allan, derimod meldte sig ind som Drenge Spejder, og for en tid var jeg Spejder Leder Assistent. Men Allan blev heller aldrig rigtig hængende ved det. Dick var også på et tidspunkt med som spejder, men jeg tror det var mindre end et år før han opgav det. I sommerens løb var han på lejr i Wisconsin – så vidt jeg hu-

sker nær ved Grantsburg. Jeg tror en af grundene til at han blev afskrækket var at han på lejren blev ramt af en baseball bat.

Dick var en rigtig hjemmedreng. Da han var 7 eller 8 år gammel, sendte vi ham på en lejr ved Loretto og i løbet af weekenden, medens han var der, tog vi ud for at besøge ham. Jeg kan stadig se udtrykket i hans ansigt, som han stod der ved vejen og så os køre væk. Vi havde næsten hel dårlig samvittighed over ikke at tage ham med hjem, men vi mente det ville være godt for ham at lære at lege med andre på hans egen alder.

Efter at japanernes invasion i 1941, da Dick var 9 eller 10, havde han nogle tinsoldater og han legede med disse soldater, ved at droppe dem på gulvet. Han sagde, at han skød "Japsere".

Efter at vi havde boet et år eller to i Hopkins, fik Dick sig en avisrute, han skulle tage sig af beboerne i Knollwood. Men hans lungebetændelse indhentede ham igen, og vi måtte have ham på hospitalet. Jeg måtte passe hans avisrute. Det var tilfældigvis omkring afregningstidspunktet og vores naboer fik virkelig en fornøjelse ud af det, da jeg dukkede op for at få betaling for avisen.

Dick får den korte ende af detaljer. Jeg har fortalt om sjove ting, som Allan og Tom sagde. Af en eller anden grund har jeg ikke sådan en samling for Dick, men eftersom han er 4 –6 år yngre end de andre, forklarer det nok grunden. Selvom jeg ikke har morsomme sige-måder fra Dicks barndom, har han taget revanche siden, for i dag er han bestemt den af drengene med den bedste sans for humor, og den der kan fortælle en god historie med den rigtige tonefald.

Medens Allan og Tom havde den mulighed at være med os på et besøg i Danmark i 1931, ledsagede Dick os, da han var 14 på en tremåneders besøg i 1947. Han opholdt sig en stor del af tiden hos sin onkel Niels og Tante Lis. Da Maren og jeg tog afsted til Norge på en to ugers tur, blev Dick hos dem. Under dette besøg lykkedes det ham at løbe gennem en glasdør. Heldigvis skete der ikke noget særligt, bortset fra glasdøren. Efter vi var kommet tilbage fra Norge tog vi på en landsdækkende tur, for at besøge slægt og venner. Dick blev venner med alle han besøgte. I min niece Marias hus mødtes han med hendes eneste søn Svend, der var næsten jævnaldrende med Dick. De to havde en rigtig god tid sammen.

Han nød Marens onkel Søren og sit korte ophold ved Vesterhavet. Hos Marens kusine Mødte Dick en anden Svend, der var Maren Esbjergs nevø. Han og Dick tilbragte nogle timer sammen og jeg husker, jeg blev krænket en aften ved kaffebordet, da han bød cigaretter rundt og tilbød også Dick, der kun var 14 år.

Jeg tror han nød sit ophold hos Onkel Axel og Tante Lilly i København. Han blev en rigtig favorit især for Lilly. Hun mente, han var den bedste dreng. Mens vi var i København, købte vi en harmonika, han havde ønsket sig, og han tog den med hjem til Amerika med hensigt på at få undervisning. Men han havde travlt med at lave ting, afslutte High School og starte på College, og harmonika lektionerne blev stillet i bero. Det tror jeg nok det stadig er.

Jeg har en sjov ting at fortælle om Dick. Da han var under et år gammel besøgte vi Stubs i Ringsted, og vi var inviteret til kaffe hos Peter Pedersens, Ritas forældre. Petersens havde i deres opholdsstue en baby vugge, med lille nyfødte Rita i. For at give Dick en lille lur, putte-

de vi ham simpelthen ned i vuggen til Rita – så man kan sige at de i sov sammen i en meget ung alder.

Maren og jeg følte, at der var tidspunkter, hvor Dick blev behandlet uretfærdig. Jeg er ikke så sikker på, hvorvidt han er klar over det, men jeg tror ikke han bærer nag over det.

Der skete det, at vi færdiggjorde rummene ovenpå på 14. Avenue, der var kun plads til to senge i drengenes værelse, og Dick blev igen bedt om at sove på gangen. Jeg er sikker på at han ofte følte sig som en slags tredje sortering, og jeg kan ikke forstå, hvorfor vi ikke simpelthen bad drengene skiftes efter tur.

Jeg er også af den opfattelse, at de to ældste drenge var tilbøjelige til at lave gale streger, specielt nå vi var væk, og drille Dick på en eller anden måde. Jeg er sikker på, at Dick har erindringer om det også. Han husker meget klart, engang vi var væk, og der opstod en pudekamp. Det var mest mellem Allan og Tom. Ved et uheld ramte en pude en smuk rød Bohemisk vase, der var den første rigtige gave, jeg havde købt til Maren. Pudekampen var vasens endeligt, og Allan især følte sig meget skyldig og nedslået, omkring hvad de havde gjort. Han fortalte sin mor, at han ville spare penge op og købe en anden. Til sidst blev historien glemt, men der var ingen mulighed for at erstatte den originale vase.

Kap. 27 - Vi bliver kørende

Engang i 1927 bestemte vi, at vi burde have en bil og en arbejdskammerat hos Lyons havde en lille topersoners Chevrolet, en lille let bil med sejldugs overdække og lige plads til to personer plus et barn på skødet. Jeg betalte 250 $ for det, hvoraf firmaet havde lånt mig halvdelen. Jeg havde aldrig kørt bil og kørekortet var ikke et krav endnu, så vores ven, Berggren tilbød at tage med mig og hjælpe mig med at komme efter det. Vi brugte hele eftermiddagen til at køre rundt om Nokomis Park. Derefter måtte jeg klare mig selv.

Vi havde denne bil indtil omkring 1928, ved juletid byttede vi den for en splinterny Essex, der ikke var nogen god bil. Foråret var forfærdelig, og når vi ramte små ujævnheder på landevejen, fløj vi rundt som gummibolde. Jeg havde den ustandselig på værksted med et eller andet. Til sidst blev vi trætte af det og ved juletid 1932 byttede vi til en ny Chevrolet, der var en god bil. Jeg husker, den havde en bagagerum på bagenden, og på kalechen havde den forkromede kanter. Vi var stolte af den bil, når vi kørte til kirke om søndag morgenerne. Vi beholdt den bil indtil 1936, da vi byttede den til med en Dodge, den havde vi kun i få måneder, for i løbet af sommeren 1936 skulle vi have min niece Rennie med os til New York for at hente Aase, der kom fra Danmark. Vi havde fået Dodgen, før den havde splintfri glas, og da vi skulle til New York, følte jeg, at siden jeg skulle være ansvarlig for to niecer, at jeg skulle skifte Dodgen ud med en, der havde splintfri glas. Denne nye Dodge var en god bil for os i adskillige år indtil 40ene, da fik vi begyndt på at køre Studebakers. Men nok om biler. Vi skulle hente Aase ved kajen i Jersey by. Sammen med Aase og Rennie var det meningen, vi skulle lave en afstikker til Washington og på vejen ned gøre ophold i Philadelphia, for at besøge Fru Gammel, der var der med sin søn Walter. Han opholdt sig for en tid i Philadelphia, medens han fik behandling hos en halslæge. Faktisk var Rennie og Walther meget gode venner, og jeg husker, at Rennie så meget frem til det besøg i Philadelphia.

Temperaturen var forfærdelig, og det virkede, som om at der var nær ved 100 grader (fahrenheit), da vi ankom til byen. Natten, som vi tilbragte på et turisthjem, var en af de værste jeg har oplevet.....badet i sved hele natten. Så den næste dag bestemte vi at lade være med at tage til Washington og længere sydpå i varmen, og startede mod Rhode Island, hvor vi ankom til nogle udlejningshytter nær ved kysten. Den næste dag tog vi til Portland, Maine og derfra til New Hampsire og Vermont og tilbage til staten New York øst for Buffalo. I New Hampsire havde vi fået noget dårligt mad til frokost og Maren var syg på bagsædet i bilen. Vi lejede os ind i et privat hjem hvor de havde indkvartering af turister og de kurerede Maren med noget kaneltoast og te medens de to piger og jeg gik ud og spiste middag. Vi besøgte Niagra Falls, kom tilbage gennem Ontario til Detroit og efter to eller tre dage var vi endelig i St. Paul.

Kap. 28 - Vores forsinkede bryllupsrejse

Jeg har tidligere kort omtalt vores bryllupsrejse. Vi havde hverken tid eller penge til det, da vi blev gift. Endelig opstod muligheden i 1929. Jeg havde på en salgsrejse til Wiskonsin, forelsket mig i et område rundt om Wisconsin dalen, og jeg sagde til Maren, at vi skulle tage derned og være en uge. Thyra Frost var der til at tage sig af de to børn, og vi tog afsted en lørdag eftermiddag og kom så langt som til LaCrossa hvor vi overnattede. Den følgende dag kørte vi til Wisconsin dalen. Vi tog på hotel, men den anden nat lejede vi os ind i et privat hjem, hvor de lejede værelser ud. Vi blev helt gode venner med ejerne. Vi fortalte dem, at vi var på bryllupsrejse, og efter et par dage tilføjede vi, at vi havde et par børn derhjemme, hvilket krævede yderligere forklaring. Det fik de et godt grin ud af.

På denne tur besøgte vi også Baraboo og Djævlesøen, og vi brugte det meste af en dag i Madison og så på hovedstaden. Hvis jeg ikke tager fejl, foretog jeg også en telefonisk forretningssamtale med en vordende kunde for firmaet. På tilbageturen opholdt vi os den sidste nat ved Chippewa Falls, og vi var snart hjemme og befri Thyra for sin forpligtelse som barnepige. Jeg tror både Maren og jeg tænker på denne uge som en af de dejligste og sjoveste i vort ægteskab.

Kap. 29 - Den Gyldne Sø

I 30erne forelskede vi os i "Den gyldne Sø" (Golden Lake) der er mellem Minneappolis og Skov Søen (Forest Lake). Vores venner Valdemar og Fylla Petersen boede ved søen, og Valdemar havde store planer om at lave brugsforenings fællesskab på arealet. På en eller anden måde fik vi investeret i det, og vi købte en byggegrund med front mod søen og planlagde at bygge et hus og flytte derud. Vi havde aldrig råd til at realisere det, og til sidst solgte vi grunden, for omtrent det vi havde givet for den. Vi kom imidlertid tit på besøg hos Petersens, og Allan især var meget gode venner med Valdemar Jr. drengene nød at være derude.

Jeg havde en anden oplevelse med Golden Lake eller som Petersens navngav byen – Circle Pines. Det skete, medens jeg var kasserer for kirkeforsamling og de var ved at bygge en missions kirke i Chircle Pine. Bestyrelsen havde brug for nogen til at have opsyn med dette pro-

jekt i det mindste fra et økonomisk synspunkt. I to eller tre måneder tog jeg hyppige ture ud til dette projekt. Menigheden blev en missionsk kirke under Ottar Jørgensens kontrol.

Kap. 30 - Dorothy og Louella

Medens Maren var sengeliggende på St. Marys ved Toms fødsel, delte hun stue med en fru Moen, der lige havde fået en lille datter.

Fru Moens teenage søster, der var omkring 16 år gammel kom på besøg på hospitalet, og under samtalen mellem damerne, sagde Maren, at det ville være dejligt at have sådan en pige til at være babysitter. Pigen var Dorothy Wallace, der boede i en lille bungalow med sin søsters familie og sin far, der var enkemand. Hun tilbød omgående at komme og være babysitter for os. Første gang hun mødte op, var kort efter at Maren var kommet hjem fra hospitalet og en anden dato blev bestemt. Da Doroty kom den anden gang, havde hun sin kuffert med og sagde, at hun gerne ville blive hos os, fordi forholdene derhjemme var trange, og hun kunne ikke komme til rette med sin søster. Maren forklarede, at det ville være helt fint, men det kunne hun ikke gøre uden først at snakke om det med sin far og søster. Et møde blev arrangeret, og det blev vedtaget at Doroty kunne flytte ind hos os. Doroty forstod, at hun måtte dele soverum med de to drenge, da det var før vi havde færdiggjort værelserne ovenpå. Doroty blev nærmest et medlem af familien. Hun bestod den afsluttende eksamen fra High school, medens hun var hos os, og fik et job på et kontor i Sears Roebuck. Hendes arbejdstider passede med mine, så i adskillige måneder tog jeg hende med hen ad Park Avenue til Lake Street. Hun følte sig så meget hjemme, at hun begyndte at tage sine kærester med hjem på besøg. Endelig bestemte Doroty, at hun havde lyst til at prøve noget nyt, hun tog til Washington for at søge kontorarbejde. Vi hørte ikke meget fra hende i en periode, men omkring 1938 fik jeg et brev fra hende, at hun nu var sekretær for en Californisk kongresmand, og at hun ville holde en pause i løbet af sommeren og tage til Danmark, hvor hun ønskede at tilbringe nogle få uger på arbejdernes højskole ledet af fagforeningen for embedsmands uddannelse.

Jeg skulle tilfældigvis afsted til Danmark den sommer, og vi skrev og fortalte hende, at vi kunne mødes i København, og at jeg ville give hende al den hjælp, jeg kunne. Jeg tog hende med på sightseeing til Fredensborg Slot, og også til højskolen der var i Helsingør, hvor hun var installeret. Vi brugte også et par dage på at se på København.

I nogle år derefter mistede vi kontakten med Dorothy. I 1955 tog jeg til Washington til et møde. Jeg vidste, at hun havde læst til Psykiatrier, var blevet gift og at hendes navn nu var Schmelling. Jeg fandt hende i telefonbogen og arrangerede at standse ved hendes lejlighed og aflægge et besøg. Hun havde en baby i vuggen, og hendes mand var der ikke. Jeg forstod, at han havde været et af ofrene i McCarthy skandalerne. Der gik igen nogle år, og hun havde set noget i et Erhvervsmagazin om Dick, og det var hendes eneste mulighed for at komme i kontakt med os, for vi var flyttet nogle gange i de år. Dick fik et brev fra Doroty på kontoret, og vi har givet hinanden julegaver lige siden. For halvanden år siden fortalte hun os, at hendes søn nu studerede medicin og regnede med at bestå eksamen det følgende år.

Efter at Dorothy havde forladt os for at rejse til Washington, havde vi brug for noget hjælp til at passe huset og de tre drenge. Nu havde vi de to værelser ovenpå, så Luella Walters, der var en søster til en af vore naboer, og nybagt student fra Hokah, Minnasota. Hun kom til os som

tjenestepige. Hun flyttede ind i et af værelserne ovenpå, og blev hos os i omkring fire år. Da vi flyttede væk fra 14de Avenue forlod hun os med planer om at blive gift. Vi så hende aldrig derefter, og jeg tror hun blev gift og kom til at hedde Fru Lane. Jeg mener, at have set hendes navn under dødsannoncerne for få år siden. Hverken vi eller vores drenge vil nogensinde glemme hverken Dorothy Wallace eller Louella Walters, der tilbragte så meget tid med os alle gennem 30erne. Vi havde andre tjenestepiger efter at vi flyttede til Edgewater Bouleward, men ingen for længere perioder. Jeg husker en af dem, Alma Behm, der var en ældre pige og meget striks overfor drengene. De var nærmest bange for hende, selv om hun var aldeles harmløs.

Kap. 31 - Vores venner Zehngraff-erne

Vores venner Zehngrafferne var så venlige at tilbyde Allan, at tilbringe sommeren sammen med dem ved Cass Lake (søen), i Minnasota, og Tom var der også på et tidspunkt i en kort periode. Det var medens Tom var der, at han forsvandt i skovene, Mary var helt ved siden af sig selv og løb gennem skovene og råbte hans navn. Endelig, lige pludselig dukkede han op tilsyneladende ud af den blå luft, med en stor buket blomster han havde plukket til Mary. Hun sagde, at efter det var hun ikke istand til at skælde ham ud for hans forsvinden.

Vi tilbragte ofte tid sammen med Zehngrafferne både i Cass Lake, hvor de boede og i Minneapolis. Vi var tilstede i Bemidji, dengang Eileen blev født i 1937, og hun havde sit hjem hos os, medens hendes forældre tog til Filippinerne midt i fyrrene. Det var, da hun var under uddannelse som sygeplejerske ved General Hospitalet.

Allan brugte tiden med Zehngrafferne, sommetider fiskede han sammen med Paul og sommetider med gæster fra Minneapolis. Han har nogle billeder af sig selv sammen med stribevis af fisk. Det sidste år Allan var der, var det meningen, at han skulle returnere til Minneapolis sammen med Paul en søndag. Vi havde fået at vide, at de ville tage afsted fra Cass Lake tidligt om morgenen. Da det var ved at nærme sig aften, blev vi urolige, og mellem 8 og 10 om aftenen vandrede jeg frem og tilbage på fortovet i et desperat håb om, at Paul og Allan ville dukke op om hjørnet. De ankom endelig omkring kl. 10 om aftenen, og Paul fortalte os, at han havde haft brug for at besøge nogle venner undervejs, og det tog længere tid end beregnet. Han skænkede det ikke en tanke, at vi ville blive bekymrede, men det var vi virkelig.

Kap. 32 - Venner i Nabolaget

Hvor som helst vi boede, prøvede vi på at tage del i livet i nabolaget, og gennem alle vore mange flytninger fik vi en masse venner, især på 14de Avenue, hvor vi tilbragte ni år mellem 1929 og 1938. Vi var i rigtig god kontakt med hele blokken, og en del af beboerne havde børn på alder med vores. Der var Donna, Russel, Jimmy, Dwight, Paul, George, Kenneth og Donald osv. Der blev brugt meget tid i vores gård, , specielt med Donna, der boede inde ved siden af. Jeg vil aldrig glemme Russel, der boede på den anden side gaden, og hvis mor ville komme ud af fordøren og råbe af fuld hals: "Russel kom hjem. Ellers låser jeg døren for dig". Det gentog sig ofte, men jeg er sikker på, at hun aldrig gjorde alvor af sine trusler.

I løbet af sommeren 1938, lovede Maren, at hun ville hjælpe Tom med at lave en overdækket vogn til hans ulveunge program hos spejderne. Ud af Toms mange gode ideer og Marens gode arbejde, fik de produceret en overdækket vogn, der var en pryd for nabolaget.

Om vinteren tog vi ofte børn og slæder til skråningen fra vejen ned til bækken, og vi brugte mange timer med at kælke ned af bakkeskråningen. Vi løb også på skøjter på den kommunale skøjtebane ved Nokomis Søen. Det gav mig en mulighed for at praktisere, hvad jeg havde lært i Skive næsten 20 år tidligere. Det var også her Allan brækkede en fortand til stor bestyrtelse for begge hans forældre.

Det var på 14de Avenue, at vi fik vores første hund, Mitzi. Hun var en meget trofast ven og blev hos os indtil omkring 1940, da hun blev kørt ned af en bil, der kørte forbi ude på Edgewater Boulevard.

Kap. 33 - Læsekredse

Jeg tror det var i 1926 at en gruppe samledes hjemme hos Stub og Anna, på Essex Street, nær universitetet, og bestemte at starte en læsekreds. Vi ville få et nyt udvalg af bøger hver efterår og lade dem gå videre rundt til medlemmerne på en halvmånedlig basis. Derforuden ville vi få et medlems møde den sidste lørdag aften hver måned, vinter og sommer. Disse aftner blev brugt meget til sang og almindeligvis et foredrag om et eller andet emne. Vi havde undervisere, videnskabsmænd og politikere til at komme og fortælle os noget. Jeg vil gætte på at den mest berømte var Hubert Humphrey, der på det tidspunkt stadig var borgmester i Minneapolis. Fra begyndelsen blev disse møder holdt skiftevis i medlemmernes hjem og sluttede med smørrebrød, kaffe osv. Til sidst blev gruppen for stor til at blive holdt i hjemmene, og fra da af flyttede vi møderne til Young Peoples Home.

Læsekredsen eksisterede indtil i 1960erne. Med andre ord i omkring 40 år. De fleste af os, der var ret unge, da det hele begyndte, var nu blevet grå og gået på pension og nogle medlemmer havde vi mistet, enten fordi de var flyttet eller døde.

På det tidspunkt var Young Peoples Home nedlagt, møderne var flyttet til Det Danske Center, men til sidst måtte vi opgive det. Vi kunne tilsyneladende ikke længere samle en nogenlunde stor gruppe. Vi har mange varme erindringer fra denne læsekreds, om hvad vi lærte, alle sangene vi sang, og al den venskab vi fik.

Ja Læsekredsen var en bemærkelsesværdig institution. Det, vi oplevede derigennem af venskab og samhørighed, vil altid være mellem vores kæreste minder.

Kap. 34 - Vores rejse til Danmark i 1931

Det var om foråret i 1931, da Allan var fem og Tom var tre, at de begge blev syge af skoldkopper. Vi havde planlagt at sejle til Danmark omkring den 1. maj. Vi kunne dårligt nok bestille billetterne, idet det var kun to dage før vi rejste, at doktoren gav os en attest, der sagde, at drengene udenfor smitte stadiet, så vi kunne få tilladelse til at komme ombord på skibet. Drengene havde begge to nogle få røde pletter, da vi tog afsted.

Jeg vil ikke gå ind i noget meget udførligt om denne rejse, men vi havde en dejlig tur. Allan var en genert rejsende, medens Tom var meget meddelsom. Han strejfede om fra vores turistklasse og til første klasse og var kendt med de fleste passagerer. For en skilling ville han synge "Old Black Joe" for dem. Allan skulle forestille at hjælpe ham, og han sang også, men almindeligvis var han i det mindste delvis skjult bag en sofa eller en stol.

Om aftnerne puttede vi drengene tidlig i seng i vores kahyt, og vores stewardesse, Fru Petersen, lovede at se efter dem, medens vi deltog i selskabslivet ovenpå. Hun blev en lille smule irriteret, fordi Tom ikke kunne holde fingrene fra tilkaldeknappen, så hun havde mange unødvendige ture ind til dem.

Før vi forlod Minneapolis, havde nogle af vores venner overdænget os med slik. I Chicago mødte en ven os, og gav os yderligere tre punds æsker med chokolade. Alt i alt havde vi 14 pund chokolade, da vi forlod New York. Vi modtog også en krukke med badesalt, hvilket vi syntes var lidt af en underlig gave til nogen, der rejste ud af landet. Nogle af vores venner havde også lavet en stak små pakker. De var til drengene, så de kunne åbne en hver dag på rejsen, og indeholdt små gaver, så som et par stykker tyggegummi eller, slikkepinde osv.

En aften gik Maren ned for at kikke til drengene og fandt Tom vågen. Han havde opdaget en af æskerne med chokolade og havde arrangeret en hel række af dem under sin pude. Jeg går ud fra, at han regnede med at passe på dem om natten. Han var virkelig fuld af numre.

Da vi ankom til Danmark havde Allan uorden i maven, men i Tante Lillys varetægt gik det hurtigt over.

En dag tog Maren Tom med i en taxa for at besøge slægtninge i København. Allan og jeg var på besøg hos onkel Niels i Jylland. Maren havde sat Tom om på bagsædet i Taxaen, og han pillede ved døren, så den fløj op medens taxaen kørte. Tom rullede ud på stenbroen. Hans ansigt så virkelig slem ud og han blev kørt på et hospital til et eftersyn. Han var et sørgeligt syn, da vi returnerede fra Jylland, han havde fået en stivkrampe vaccination, og svulmede frygtelig op. Han havde også forstuvet begge ankler, og da doktoren tilbød ham en dansk krone, afslog Tom det, fordi han havde det så skidt.

På vores vej tilbage fra Jylland kom Allan ind i Onkel Niels' bagage. Niels havde været i Jylland for at give forelæsninger og i hans bagage var der en æske med grafit og nogle små medicinflasker. Allan fik grafit på sig overalt og hans lille overfrakke var helt sort.

Vores tur foregik før man kunne leje biler, og da vi ankom til København, lavede vi en aftale med en bilforhandler. Han solgte os en gammel Buick for 5500 kr., underforstået at han ville tage den tilbage for 5000 kr., når vi var færdig med at bruge den. Vi turnerede hele Danmark rundt med vores Buick og sammen med drengene besøgte vi Låsby, Århus, Hammerum, Herning, Skive og Esbjerg. Vi havde en vidunderlig tid på turen rundt.

Det var også dengang Allan mente, at han ville gøre Tante Lilly en tjeneste. Hun havde nogle espalier æbletræer, og en del af frugterne var indenfor Allans rækkevidde. Æblerne var kun halv modne, men han troede han kunne hjælpe hende ved at plukke dem alle sammen. Han

var meget skuffet, da han fik at vide, at han havde gjort noget galt, men hans Tante Lilly tog det fra den humoristiske side.

Vi tog tilbage til New York tidlig i august, og da talte drengene udelukkende dansk. Da vi blev hjulpet ombord af sovevognens konduktøren i New York, så Tom ind i hans meget sorte ansigt og spurgte på dansk, "Har du Chokolade"?

Kort efter vores tilbagekomst til Minneapolis begyndte Allan i børnehave og han havde helt glemt sit engelsk. Det varede imidlertid kun nogle få dage, før han havde det tilbage i erindringen.

Kap. 35 - Familiebesøg

Efter at Onkel Stub havde accepteret et kald som præst i Ringsted, Iowa, flyttede han dertil med Anna, Holger og Helen. Vi besøgte dem adskillige gange hvert år, og i løbet af sommeren tilbragte Tom noget tid sammen med dem, og nød at lege med nabobørnene. I 1939 fik Onkel Stub et kald i Greenville, Michigan, og vi kørte dertil kort efter, at familien var flyttet. Medens vi gjorde det, efterlod vi Tom på White Earth Lejren, hvor det var meningen, at han blandt andet skulle lære at svømme. Medens vi var i Greenville, tog vi i vores nye Studebaker, og Stub i hans Pontiac på skovtur. Stub førte an. Lige pludselig opdagede han, at han skulle have drejet til højre, og standsede brat på stenbroen. Jeg brasede ind i ham bagfra. Vi prøvede på at få bilerne repareret i Greenville, men havde ikke tid nok, så vi fik den midlertidig ordnet, så vi lige kunne klare den hjem til Minneapolis. Vi havde også vores hund Penny med os, og medens vi var i Greenville havde en bondekone givet Dick en lille killing, så vi havde to dyr med på hjemturen.

Gennem årene besøgte vi Greenville ved forskellige lejligheder, og også en meget trist anledning. Onkel Niels og Tante Lis var kommet fra Danmark, for at besøge slægtninge i De Forenede Stater. Min bror Jacob og jeg tog imod dem ved kajen i New York og fulgtes med dem i toget til Greenville, hvor det var meningen, at de skulle starte deres besøg. Lørdag d 1. August blev vi ringet op af Holger, der fortalte os, at om eftermiddagen var Stub gået ud for at prædike i en kirke i nabolaget. Onkel Niels sad i spisestuen, læste avis og røg en cigar. Da Helen gik ind i spisestuen, fandt hun ham død af et hjertestop. Selvfølgelig tog Jacob, Ester, Maren og jeg tilbage til Greenville til bisættelsen, han blev senere brændt i Detroit. Hans enke bragte hans aske tilbage til Danmark, så han blev begravet der. Det var en trist uge.

Allan og Ellens bryllup var planlagt i slutningen af samme uge, så vi tog tilbage til Minneapolis, og vi havde Tante Lis, Anna og Stub med os og vi tog afsted mod Tyler, for at komme til bryllup. Derefter tilbragte tante Lis en tid hos os i Minneapolis og hos Jacob i St. Paul, og vi tilbragte alle sammen en uge ved Lambs feriestedet. Efter dengang kom vi der mange gange i årenes løb.

I 1950 flyttede Stub og Anna til Fredsville, Iowa hvor vi også besøgte dem mange gange. Stub gik på pension først i 1960erne. Anna døde i 1968 i en alder af 81 år. Stub flyttede til Ebernezer Hjemmet på Park Avenue, hvor han døde i 1975.

Gennem årene kom vi en del sammen med Jacob og Ester og deres familie i St. Paul og de kom ofte til Minneapolis.

Kap. 36 - Arbejde indenfor Kirken

Det skete under kirke konventionen i Troy, New York i 1942, at jeg blev valgt som menighedsråds kasserer, hvilket kom som en stor overraskelse for mig. Jeg gik i gang med det og beholdt jobbet i otte år. I disse år måtte jeg foretage mangfoldige ture til Des Moines, til bestyrelsesmøder. Det årlige møde blev altid holdt andre steder. I samme periode ledede jeg to forskellige firmaer – Olsen Fisk og Oken Brødrene – så når jeg tog til Des Moines, var det almindeligvis med nattoget derned og nattoget hjem den næste aften.

Arbejdet var mere end jeg selv kunne klare, så jeg engagerede min ven Erling Muller, der havde meget natarbejde ved NSP og på den måde noget fritid i dagtimerne. Han registrerede kvitteringer, lavede bog registrering osv. Forresten undrede Maren og jeg os over, om naboerne ikke syntes, det var mærkeligt, at der om eftermiddagen kom en anden mand ind i huset, medens jeg var på arbejde nede i byen. Menighedsrådsformanden Alfred Jensen, kom ofte hjem til os, for at gennemgå optegnelserne med mig. Efter at jeg havde trukket mig tilbage fra kasserer posten blev jeg i bestyrelsen indtil 1955 og jeg må sige, at de 13 år, jeg brugte på det arbejde, var meget udbytterige.

Vi meldte os ind i St. Peders Lutheranske Kirke i 1924. Sproget var på det tidspunkt udelukkende dansk. Som jeg husker det, bestod medlemsskaren af 44 trofaste personer. Jeg har en kvittering for et års medlemskab fra en af depressionsårene. Det er på 10 $. Præstens løn var, tror jeg på 1.200 $ årlig, plus offer gave til påske og jul. Det meste af indkomsten så ud til at komme fra kørsel eller festmiddage og en årlig henvendelse. Sidst i trediverne var sproget blevet halv-engelsk og halv-dansk. Det var skiftevis hver anden søndag. Det fungerede ikke særlig godt, da det var for svært ikke at gå vild i det, så i fyrrene blev det bestemt, at vi skulle holde gudstjenesterne på engelsk hver søndag. Jeg tror den faste medlemskab i dag er mellem tre og fire hundrede.

Ottar Jørgensen var vores præst fra 1921 til 1926, da han flyttede til Cedar Falls, Iowa. Pastor J.C. Aaberg kom til Minneapolis fra Dwight, Illinois og blev, indtil han gik på pension, hvilket jeg tror var i 1963. Siden da har vi haft Peter Thomsen og den nuværende Dan Pearson. Jeg har været med i bestyrelsen i flere omgange og formand fra 1952 til 1956. Maren var med i nogle udvalg og kvindekredse. Samtidig med Paul Steenberg tror jeg vi kan tage æren for grundlæggelsen af Torske Fest Middagene, der nu har været en årlig begivenhed i over 40 år.

Min søster og Bror blev gift i St. Peders og en del børn og børnebørn var blevet døbt og konfirmeret der. Selvfølgelig iberegnet vores egne tre sønner.

Medlemsskabet i St. Peders har været meget givtig. Jeg fik en masse venner fra to generationer, og jeg har den følelse, at det gennem disse 65 år har bragt mig nærmere til Gud.

Kap. 37 - Turen til Verdens Tivoliet

Verdens Tivoliet var i Chicago i perioden 1932 og 1933. I 1932 kørte Stub og jeg fra Ringsted til Chicago, og efterlod Maren og drengene hos Tante Anna. Jeg var så begejstret for tivoliet, at jeg i 1933 tog Maren og de to drenge med for at se det samme tivoli. Jeg tror aldrig Allan og Tom vil glemme denne tur. Vi boede hos nogle venner, ved navn Bakke i Oak Park og tog ned i byen med bus de tre dage, vi brugte i tivoliet. Jeg kan stadig se Allan i en båd på en lille sø på tivolipladsen, hvor børn sejlede rundt og bumpede ind i hinanden. Han var kun syv på det tidspunkt, og han havde svært ved at holde båden. Jeg vil aldrig glemme udtrykket i hans bekymrede lille ansigt, imens han manøvrerede den lille båd rundt i den overfyldte sø.

Jeg kan ikke her optælle alle de mange oplevelser vi havde som familie i dette Verdens Tivoli, men jeg vil aldrig glemme det.

Stub og jeg kørte altså for os selv fra Ringsted til Verdens Tivoliet i Chicago, medens Maren og børnene blev hos Anna. En ting jeg virkelig husker fra Tivoliet, var en demonstration af fjernsyn. Vi drømte ikke om, hvor meget denne nye udvikling, ville komme til at betyde for os.

Kap. 38 - Forretningsvenner

Naturligvis skabte jeg nogle venskaber med medarbejdere, specielt Albert Lindholm og Allen Swenson. Besynderligt medens jeg var dansk, Lindholm var nordmand og Swenson var svensk. Lindholm arbejdede på kontoret hos Lyon i Minnespolis indtil 1945, da han kom til mig på Olsen Fisk. Swenson var på den anden side ansat ved R.B. Boak Company i St. Paul, der havde været konkurrent til Lyon, indtil Lyons købte dem ud. Swenson blev sendt fra Lyon Fisk for at tage sig af St. Poul afdelingen. Vi var med til Albert og Elsies bryllup og de boede i vores hus, mens vi tog til Danmark med drengene i 1931. Der var tit besøg mellem de tre husstande. Lindholms fik efterhånden tre børn, Swenson og hans kone Ruth havde ingen, og vi havde tre.

Da jeg forlod Lyon Fisk Kompaniet i 1939, blev Lindholm indtil han sluttede sig til mig i Olsen, så vi tre endte med at arbejde på hver sit kontor.

Af en eller anden grund kunne Lindholm og jeg ikke komme til rette om at være partnere og venskabet sluttede i 1953, men jeg tænker stadig på ham som en god ven igennem de svundne år.

I sidste instans overtog vi i Olsen R.B. Boak Company, og på den måde blev Swenson en af mine ansatte, indtil hans hjerte ikke kunne mere. Han og Ruth flyttede til Cape Cod som pensionister. Indenfor et par år var de begge døde. Som jeg husker fortiden, kan jeg ikke lade være med at tænke på de mange gode timer vi tre havde.

Jeg skulle også nævne Van Benton. Han og jeg arbejdede i næsten 18 år på hver sin side af en stor dobbelt skrivebord. Jeg kan ikke huske at vi nogensinde skændtes. I 18 år var han en virkelig ven.

Kap. 39 - Oplevelser på vejen

Det skete, at jeg engang tog Maren og de to drenge med på en kort forretningsrejse, mens Dick blev hos vores naboer. Vi blev i LaCrosse en nat og Eau Claire den anden. I LaCrosse tilbragte vi aftenen i en smuk park, hvor der var en imponerende udsigt over Missisippi floden, som den snor sig nordpå. Jeg fortæller om denne tur, fordi jeg tror, det vil minde Allan og Tom om, hvor meget de nød det. Der var en anden gang, hvor jeg kun tog Allan og Tom med på en endagstur til Rice Lake og Eau Claire. Jeg tror, det var før de begyndte i skolen, men jeg er ikke sikker. Jeg husker, da vi forlod Rice Lake, ville drengene gerne have noget slik eller tyggegummi. Tom og jeg gik ind i en forretning langs hovedvejen, mens Allan sad ude i bilen. Butikken var tydeligvis ved at holde op, og Tom kunne ikke forstå, hvorfor der var så få dåser med mad på hylderne. Han spurgte : "Hvorfor har denne mand kun en lille smule varer på sine hylder?"

Kap. 40 - Cape Cod

Under krigen henvendte Hr. B.A. Griffin sig til mig og spurgte, om jeg kunne tænke mig, at tilbringe nogle uger i Cape Cod og hjælpe ham med konserverings arbejdet i de stille sommermåneder. Jeg tror, han primært konserverede makrel, men han pakkede også sild i tønder for afskibning til midtvesten. Det var meget fristende, men som ansvarlig for to firmaer i forvejen kunne jeg simpelthen ikke påtage mig et tredje job, så jeg foreslog, at han kontaktede min ven Allan Svenson. Jeg tænkte, at han havde tid til at tage til Cape Cod. Sammen kørte vi derned for at se på situationen, og han blev der, medens jeg tog tilbage til Twin Cities.

Den tur gjorde stor indtryk på mig, med Cape Cod som feriested. Maren og jeg kørte derned i et par uger og boede i et meget gammelt hus ved hovedvejen. Vi tilbragte en masse tid sammen med Swensons, der brugte sommeren til at hjælpe Griffin. Vi formidlede her venskaber, der også kom os til gode. Der var et par ved navn Elizabeth og Peter Colona. Han var kunstner, og vi havde et ½ rundt bord, hvor den flade side står ind mod væggen med hjem, plus et bord, vi har haft i vores hjem lige siden dengang omkring 1946. Vi tog yderligere to eller tre ture til Cape Cod og i 1945 kørte Dick og jeg derned med Allen og Ruth, da de da de skulle ned til deres sommerjob hos Griffin. Jeg husker det så klart, for da vi standsede ved Green Bay for at få brændstof på, og vi fik at vide, at præsident Rosevelt var død. Det gjorde mig meget trist.

Dick og jeg tilbragte et par dage sammen med Allen og Ruth, ved Capen og tog tilbage til Minneapolis via Bridgeport, Connetticut og New York. I Bridgeport besøgte vi Kildegaards, og jeg efterlod Dick der, medens jeg fortsatte til New York for at gøre nogle forretninger. Dick mødte mig den følgende dag, og vi tog toget tilbage til Minneapolis. Han havde haft fri fra skole til denne tur, og det var meningen, at han skulle skrive en rapport til læreren, så det kunne blive læst op for klassen.

Kap. 41 - Familiekontakter

Allan og Ellen

Allan og Ellen havde ingen egentlig aftale, medens han var soldat, men efter han kom tilbage, varede det ikke længe, før han købte en diamant til Ellen.

Det leder os til vores besøg hos Tyler og Ellens forældre Jens og Karen Bollesen. Allan og Ellen blev gift d. 8. aug. 1948 og jeg må med sorg berette, at Karen døde en månedstid efter brylluppet. Derefter kom Jens ofte til Minneapolis, og vi var sammen med ham i Allan og Ellens hjem. Vi tog ovenikøbet på ferie sammen en gang. Til sidst led han så meget af for store lunger, han flyttede til Phoenix, Arizona for at komme i et andet klima. Vi besøgte ham i Phoenix et par gange. Han gled ud af billedet først i tresserne.

Tom og Nan

Toms første møde med Nan var på Grand View Kollegiet, og kort tid efter gik de ud sammen. Han tog til Manistee, Michigan med hende til hendes bedstemors begravelse. Lidt senere tog han hende med hjem til Minneapolis, hvor de deltog i et Young Peoples Møde i vores hjem, og det varede ikke længe, før de blev forlovet.

Vi besøgte Nans forældre, Elmer og Ingeborg Ness adskillige gange i Manistree, og vi havde en mindeværdig tur derover. Vi havde planlagt at være der til Thanksgiving. Jeg tror, det var i 1952. Vi tog et nattog til Milwaukee, hvor vi havde til hensigt at krydse søen med båd. Vandet var imidlertid så oprørt, at der ingen både var disponible. Følgelig lejede vi en bil og kørte hele vejen rundt om Chicago til Manistree. Til tider kunne vi knapt se vejen. Det var tæt på midnat, før vi ankom efter at have været undervejs i omkring 14 timer. Familien Ness havde været ude af sig selv af bekymring om, hvor vi blev af.

Ingeborg havde hjerteproblemer, og jeg tror hun døde i 1955. Elmer fortsatte med at komme på besøg i Minneapolis, for at være hos sin datter, svigersøn og barnebarn indtil han døde i tresserne.

Tom og Nan blev gift den 20. aug. 1949. Det var medens Tom var tilknyttet Parsons Design Skolen i New York, og brylluppet blev holdt, mens han var hjemme på sommerferie. De to tog sammen afsted til New York i en splinterny Plymouth, der var en gave til Nan fra hendes afdøde Bedstemor. Sommeren 1950 tog vi til New York for at være sammen med Tom og Nan ved hans dimissionsfest, og vi kørte i vore to biler, den ene efter den anden, fra Brooklyn til Manistee.

Richard og Rita

Dick og Rita studerede begge ved Grand View Kollegiet på samme tid. Da jeg kom ned til Des Moines til et menighedsrådsmøde, præsenterede Dick Rita for mig som hans hjertes pige, hvorefter vi tre gik ud og købte en dejlig steak (bøf) middag.

Denne begivenhed førte til, at vi tog mange ture til Ringsted, Iowa for at besøge Ritas forældre, Peter B. og Dagmar Pedersen. Vi havde nogle vidunderlige timer, hvor vi nød Peters overflod af gode historier og poesi og Dagmars gode kogekunst. Ind imellem fik vi nogle spil Liverpool.

Rita og Dick blev gift i Ringsted d. 8 okt. 1955. De boede det første år i Mary Zehngraffs hus. I 1956 tog Maren afsted d. 6. dec. På en længere tur til Danmark. I mellemtiden flyttede Dick og Rita ind hos mig og holdt hus for os alle tre.

Efter de havde købt hus på Wilryan Street, kom Peter og Dagmar til Minneapolis, omtrent lige så tit, som vi besøgte dem i Ringsted. Peter døde i 1965, hvorefter Dagmar flyttede ind hos Dick og Rita. Hun døde i 1972.

Kap. 42 - Hvorfor flyttede vi så meget?

Som I formodentlig alle ved nu, var vores første hjem på 4036 Minehaha Avenue, vi måtte fraflytte og finde et andet sted, det endte med at blive 4228 39 th. Avenue South. Vi lejede os ind der hos en venlig svensker, der boede ovenpå. Huslejen var 50 $ om måneden, og vi havde rigtig gode faciliteter, men vi skulle selv fyre. Vi var i denne lejlighed i fire år, og både Allan og Tom blev født, medens vi boede der.

Efter fem års ægteskab, syntes vi, det ville være dejligt at få eget hus, så vi købte et, der var under opførelse på 5045 14 th. Avenue South. Hvis jeg husker rigtigt, betalte vi 5.500 $ for det. Vi havde nogle dejlige år i det nabolag, og Richard blev født, medens vi boede der. Børnene i området samledes i baggården, og mens børnene var små, var sandkassen rigtig meget i brug. Vi var tit værter for Læsekredsen og andre grupper af venner. En gang havde vi et regulært orkester og dans i kælderen.

Der var en, der spurgte, om jeg kunne forklare grunden til hver af vores flytninger. Jeg har svært ved at give en forklaring på, hvorfor vi solgte 14 th. Avenue, efter at vi havde fået den sat istand med værelserne ovenpå. Jeg tror, vi fik mindre for den, end vi oprindelig betalte. Af en eller anden grund, var der en af vore venner, der foreslog os at kikke på 5510 Edgewater Boulevard. Et smukt hjem, beliggende på kanten af Nokomis Søen, i smukke omgivelser. Vi flyttede dertil d. 1. nov. 1938.

Da vi havde boet på Edgewater i nogle måneder opdagede vi, at huset var elendigt bygget og vi havde kviksand på vejen bag os. Vi havde problemer med at holde vandet ude af kælderen. Vi fandt, at skodderne var dårlige, og vi var også bekymrede over fyret og tænkte, at vi ville løbe ind i problemer, så vi solgte Edgewater, efter at vi havde boet der under to år. Vi skulle sikkert have blevet på 14 th. Avenue, hvor vi havde været meget glade for at bo.

På det tidspunkt var der nogen, der fortalte os om nogle dejlige huse, der blev bygget i Hoppy Acres i Hopkins. Entreprenøren var en flink fyr, og vi fik ret godt kendskab til familien, der havde deres eget hjem i Knollwood. Det endte med, at vi købte Wayside Road i Hopkins. Vi flyttede ind den 15. juni 1941. Da vi købte denne ejendom, blev vi lovet, at vi skulle have regelmæssig busforbindelse på hovedvej 7, og det skulle blive let nok at komme ned i byen og

tilbage igen. Bussen kom imidlertid aldrig. Vi havde også planer om at skifte kirke, at droppe St. Peders og melde os ind i en Lutheransk kirke i Hopkins.

Da det kom til stykket, kunne vi ikke få os selv til at gøre det, så vi blev ved med at køre frem og tilbage, fra Hopkins til Missisippi River for at gå i kirke. Jeg syntes også, at skødet på denne ejendom indeholdt en paragraf, der afholdt folk, der ikke var fornemme nok, fra at købe i denne underafdeling. Det var i absolut modstrid med vores indstilling, og vi bestemte os for at flytte tilbage til byen, Minneapolis, og d.1. juli 1944 flyttede vi ind på Oakland Avenue 4752. Det var et pænt, solidt hus. Det var i det hele taget det bedst byggede hus, vi nogensinde boede i. Vi udvidede med et soveværelse over garagen. Vi lagde en masse arbejde i at lave stenbede i haven osv. På det tidspunkt kom Allan hjem på orlov og så huset for første gang

Bortset fra det faktum, at Allan var væk hjemmefra al den tid vi boede i dette dejlige hus, havde vi nogle meget gode år her. Tom og Dick var i voksealderen. Jeg var i Menighedsrådet, der også bragte mig i kontakt med mange mennesker fra belæste og religiøse samfund. Vi havde unge mennesker fra Grand View Kollegiet, der holdt deres elev møder i vores hus, hvor der blev sunget, snakket, spist og drukket kaffe. Vi har stadig venner fra den gruppe spredt over mange steder i dette land. Nu er de fleste pensionerede.

Men tiden gik og drengene voksede op. Det var en svær tid især for Tom, der ikke rigtig passede ind i en regelret undervisningsform. Han foretrak områder, hvor han kunne bruge sine fingernemme hænder. Der var en, der foreslog, at han skulle søge optagelse på Parsons Design Skole i New York. Tom reagerede velvilligt, og på en forretningsrejse til New York besøgte jeg Parsons. Jeg kom tilfreds hjem, men med en vurdering af at tre år på Persons plus kost og logi i New York ville løbe op i omkring 15.000 $. Vi tænkte, det ville blive omtrent umuligt for os at skaffe så mange penge uden at gøre noget radikalt. Efter meget snak kom vi frem til den konklusion, at vi ville sælge vores hus på Oakland og bo i en lejet lejlighed, så vi med rimelighed ville have, hvad der var brug for Til Parsons. Vi regnede med, at vi i løbet af et år eller to kunne indhente tilstrækkelig til at bygge et hus på grunden vi ejede på hjørnet af Valley View og Parkway.

Derfor flyttede vi d. 15.feb. 1949 ind i en dobbelt bungalow på Blaisdell Avenue 5557. Vi lejede os ind for et år og opmagasinerede de fleste af vores overskydende møbler i kælderen.

Snart derefter kontaktede vi en entreprenør, Kurup, om at give os et tilbud på byggeomkostningerne på et hus på West Minehaha og Parkway 30, og fik grunden ryddet for træer. Kurups arkitekt gav os et overslag på 25.000$ og vi bad ham gå i gang. I september 1950 var garagen klar og vi flyttede vores opmagasinerede møbler derind. I september og oktober flyttede vi ind hos Tom og Nan indtil vi omsider d.1. nov. Flyttede ind i huset på Oarkway.

Vi havde boet der i en måneds tid eller to, da entreprenøren kom med en samlet regning for byggeriet. I stedet for det anslåede beløb på 25.000 $, var regningen på omkring 35.000$ og vi havde næppe lavet ændringer, der kunne bevirke denne merpris for byggeriet. En af de sværeste ting jeg har skullet gøre, var at gå hjem og fortælle Maren, at vi ikke havde råd til at bo der. Hun græd lidt, og det gjorde jeg vist også, for det var virkelig et smukt hjem. I stedet for købte vi en bungalow på ParkAvenue 5101, efter at have solgt det andet hus for omtrent det entreprenøren skulle have. Vi flyttede 1. marts 1954 og vi blev på Park Avenue indtil

1961. Bortset fra huset på 14 th. Avenue var det det længste vi nogensinde boede på en adresse.

Vi havde nogle vidunderlige år på Park Avenue, og jeg må sige, af alle de steder vi har boet er det stedet, jeg personlig er mest sentimental omkring. Det var lige ved bækken og da børnebørnene var små, kom de over og legede ved bækken, og vi havde festlige og underholdende tider med vennerne i dette hjem. Det var meget hyggeligt bygget. På første sal og i det smukke rum nedenunder tilbragte vi mange aftner ved kaminen.

Så skete der det at Erik Olsen kom her fra Canada for at arbejde for Juhl Import Kompaniet, for at lære den branche at kende. Erik var ugift, og vi tilbød, at han kunne bo hos os. Han overtog vores værelser ovenpå. Det blev imidlertid efterhånden lidt trangt, og vi tænkte på at sælge det og bygge et større hus, til os alle tre nærmere ved St. Peders kirken. Vi købte en grund men vi brugte den aldrig. I stedet købte vi et smukt hjem på W. Forrest Drive 2120. Jeg tror, det er det hjem, af alle de steder vi har boet, Maren har holdt mest af. Der var rigelig plads til Erik ovenpå, med bad og vi gav ham en rimelig tilbud på kost og logi, med hans aftale om at tage sig af at slå græsset m.m. Vi regnede med, at Erik måske ville blive hos os resten af livet, men så mødte han Sonja Kirkegaard og vi mistede vores logerende.

Vi blev så selv konfronteret med al havearbejdet, og jeg var især ivrig efter at blive fri for alt udendørsarbejdet, da jeg havde rigeligt at lave på Olson Fisk. Jeg snakkede for at vi skulle flytte i lejlighed, så vi solgte dette smukke hjem på Forest Drive, efter at have boet der i lidt over år. Vi lejede en lejlighed ovenpå i et hus med 4 lejligheder på Lynmar Lane. Lejligheden, var på trods af dets skønhed en fejltagelse fra starten. Ejeren boede selv i en af lejlighederne. Bortset fra det kunne det kunne det have været udmærket. Efter et stykke tid var vi ikke i tvivl om, at de begge var på stoffer. De skændtes konstant og deres generelle opførsel var rædselsfuld. Det var medens vi var her, jeg opholdt mig på et svensk hospital og Maren var ustandselig udsat for deres vedvarende nonsens. Vi fandt os i det indtil juni 1965, da vi henvendte os til dem om at løse os fra vores kontrakt, hvilket ikke udløb før til september. Efter nogen diskussion gav hun et tilbud: " Hvis du kan skaffe en 10 kilo kasse med hummerhaler fra firmaet, er du fri til at flytte". Så jeg blev hummerhale opkøber, for at indfri hendes krav.

Det bragte os til 6300 York Avenue South, en splinterny bygning med en vidunderlig balkon der løb langs hele lejligheden #303. Da vi flyttede ind, sagde jeg: "Jeg håber, jeg kan blive her til jeg skal bæres ud". Vi glemte, at der var ingen elevator, hvilket fik os til at indse at trapper var vores fjender. Først måtte vi slæbe vores købmandsvarer osv. , hele vejen fra garagen og to hold trapper. Vi fandt også efter en tur til Danmark at udlejeren, havde givet de nye lejere nedenunder os lov til at benytte taget over den indendørs swimmingpool til udflugter og grilaftner osv. Det gav også anseelige mængder af grillrøg, fester og støjende snak. Så med det og trappeproblemet, bestemte vi at flytte til 6540 York Avenue South, hvor vi havde en prøvekørsel i #503 med en meget støjende air condition neden under os. Så flyttede de os vistnok ind i #202, lige over indgangen. Der var bestemt en dejlig lejlighed, og hvorfor vi flyttede derfra ved jeg godtnok ikke. Vi hørte at bestyreren var uærlig og tilbageholdt penge fra ejeren. Vi kunne rent ud sagt ikke lide ham, til trods for hans søde kone, en flystewardesse, der kom med fransk brød fra San Fransisco til os.

Det bragte os til den 8. etage på 6400 Barrie Road – en mindre, men også lidt billigere sted end det vi kom fra. Vi var vældig glade for den tid vi var der frem til d. 1. juni, 1971 til d. 15

august, 1974. Vi kom til den konklusion, at vi gerne ville have en ejerlejlighed, og der var en dejlig én til salg på 6400 York, en bygning vi altid havde beundret, gennem de år vi havde boet i nabolaget. Vi havde nogle dejlige år der indtil Maren bestemte, at hun ikke kunne fortsætte med at være bundet af køkkenarbejdet, så vi solgte lejligheden og flyttede til 635 Prairie Center Drive i Eden Prairie den 31. marts, 1982. Det var en institution, hvor det var meningen, at vi skulle have middag og andre bekvemmeligheder. Men alle de bekvemmeligheder blev snart nedlagt.

Jeg tror jeg kan slutte dette kapitel præcis her. Alle i vores familie og vennerne kender vores historie og ved, hvor vi var indtil 15 april, 1988, da vi solgte vores lejlighed i Eden Prairie og på den dato flyttede ind i et beskyttet bolig på 5250 Vernon Avenue. Som 90 årige håber vi at have flyttet for sidste gang. De fleste af flytningerne havde en god grund, mens andre var ren dumhed.

Kap. 43 - Allan, Thomas og Richards soldatertid

Allan

Vi var kraftig involveret i krigen i starten af 1943. Allan blev 18 den 13 januar. Han gik stadig på High School og skulle have sin eksamen i løbet af foråret. Han ønskede at melde sig som soldat og komme ind i flåden i stedet for at vente og blive indkaldt til hæren. Flåden var så absolut hans valg. Som sagt var han stadig på High School og hans valg om at lade sig registrere og blive indrulleret den 11. januar, på Toms fødselsdag, og to dage før sin egen. Ved at gøre det på denne måde, før sin 18 års fødselsdag, kunne han komme ind i de regulære flådetropper og aftjene sin værnepligt, så han var færdig inden fyldte 20 år.. Hvis krigen ikke var slut, ville han sikkert blive bedt om at melde sig til Flåde-Reserven i 6 år eller sandsynligvis blive hjemsendt straks efter slutningen af krigen.

Efter indkaldelsen blev han bedt om at melde sig til tjeneste om aftenen – jeg tror det var tirsdag d. 19. januar. Med tunge hjerter fulgte vi ham ned i byen til den gamle postkontor på Washington og 2 nd. AvenueSouth, og et stort hjørnerum tjente som modtagelses station. Der var en flok unge mænd parat og nogle af dem havde deres kærester med. Kaffe og brød var der til alle, men der var ingenting til at stoppe tårerne. til sidst blev de indkaldte skilt fra og lined op til march over til The Union Stadion i Northern Idaho. Efter få dage modtog vi hans civile tøj med posten.

Vi modtog et brev fra Allan, der fortalte om hans indsættelse og han var blevet udvalgt til optræning på skole som signalmand. Det var ret begrænset, hvad han kunne fortælle os, men vi hørte lidt om dagliglivet i træningslejren og om oplevelserne, når han var på orlov i Spoken eller Seattle.

Det følgende er Allans egne ord:

Efter rekrut tiden blev jeg overflyttet til Signalskolen, altså i Farragut, Idaho. Det varede adskillige måneder. Så blev jeg sendt til Seattle til yderligere træning, før jeg kom til Astoria på fast tjeneste på USS Melette.

Vores skib blev indspiseret d. 27. september, 1944 i Astoria, Oregon (USS Melette). Det var derfor jeg blev sendt til Astoria. Medens jeg var i Astoria og ventede på afsejling, arbejdede jeg ved en civil lakse konserverings fabrik nogle få dage (mod betaling) bare for at få lidt ekstra lommepenge.

USS Melette var et slagskib. Vi havde 26 fly og 1.500 mariner (26ende regiment af den 4de Marine Division). Desuden var Melette også et nødhospitals skib. Vi havde 7 læger, 1 tandlæge og 49 samaritter. Vi havde 2 operationsrum og en stor sygestue. I Hiro Shima samlede vi 600 sårede mariner ombord. De var overalt – gange, bordene i officersmesserne og på skriveborde. Nogle døde og blev begravet til søs. De øvrige blev bragt til Saipan til videre behandling på et militært hospital før de blev fløjet tilbage til USA.

Allans personlige tilbageblik:

1. Indrullering i flåden d. 11. januar 1944
2. Adskilt fra Flåden d. 26. nov. 1946
3. Hjemsendt fra Flåden d. 17 jan. 1946 (Fik 52 dages orlov før hjemsendelsen)
4. Tjente på følgende skibe:
   USS Melette APA 156 – 10/12/44 – ca.2/1/46
   USS Latimer APA 152 – I 1946 –
   USS Grimes APA 172 (Jeg kan ikke huske præcis hvor længe på hver af disse sidste to skibe.
   Jeg tjente kun på disse skibe oplagt; 'i mølpose' (dvs. beskyttet af et plasticovertræk) efter at Melette officielt var afskrevet ved Portmouth.

"I løbet af 1946 mens jeg var tilknyttet Lattimer og Grimes, var der ingen brug for signalmænd, så jeg blev overdraget permanent til Kyst Patruljen i Norfolk. Jeg sov på skibet om natten men arbejdede ud fra Norfolk Flådestations kyst patrulje om dagen. NOTE: Kyst Patruljen er Flådens militær politi. Jeg havde af og til en – to – tre dages orlov i løbet af 1946, og tog ret ofte til Washington D.C. for fornøjelsens skyld."

Fra d. 16 november, 1944 til den 27 november, 1944 var hans skib ved Hawaii (Pearl Harbor). Der blev brugt landgangsskibe i denne periode langs kysten ved øen Maui. Det var forberedelse til angreb på Hiro Shima, den 19 februar 1945. det mest grusomme af dette er fortalt tidligere i denne historie.

Dette er igen Allans personlige optegnelser over de øer de kom til.

5 – 2 - 45 Ankom til Saipan med en mellemliggende stop ved Eniwetok

9 – 2 45 Hiro Shima (se detaljerne om Hiro Jima angrebet)

1 – 4 - 45 Okinawa

10 –6 - 45 Solomon Islands, Gaudalcanal, Tulagi

25 – 6 -45 Uliti Atoll

12 – 7 - 45 Saipan

10 – 8 - 45 Okinawa

27 – 8 - 45 Tokyo Bay

14 – 9 – 45 Nagasaki

2 – 10 – 45 Manille

USS Melette ankom til Tokio Bay d. 27. aug. 1945. Den 14 sep., 1945 tog en deling mariner til Nagasaki for at være der nogle dage, af sikkerhedsgrunde. Allan tog sammen med noget andet personel med dem, mer`og mindre af nysgerrighed. Allan er nu bekymret for at han har været udsat for radioaktiv bestråling på denne tur. Se angrebs kortet, med specielle datoer. Det bringer dig kun frem til Allans første tur tilbage til Seattle d 8 nov. 1945. Efter det tog de afsted igen fra San Francisco for at samle flere tropper op i Orienten, for at sejle tilbage til USA. Derefter tog de mod Virginia via Panama Kanalen.

Efter krigens slutning i 1945 returnerede hans skib til Seattle, fyldt med militær personel Han blev bevillige en fire dages orlov og kom hjem med toget. Det var en vidunderlig oplevelse at have ham hjemme og tilsyneladende uden skader. Ellen Bollesen sluttede sig til os på det tidspunkt. Jeg tror virkelig det var først på det tidspunkt at det blev alvorlig med de to. I det mindste sad de og snakkede i vores dagligstue til langt ud på natten.

Men noget andet skete. Allan modtog et telegram fra Seattle med underretning til ham om at MeLette skulle flyttes til San Fransisco straks. Denne vending af begivenhederne stjal de sidste dage af hans korte orlov og luftrum i høj kurs. En af vore venner (Fred Funder), en ansat hos Northwest, sikrede sig en billet til Allan, ellers ville han være kommet for sent og måske blevet straffet. Nå, endelig var Melette færdig med at sejle frem og tilbage over Stillehavet. Det blev sendt gennem Panama Kanalen til Norfolk, Virginia hvor det skulle ophugges.

Jeg nævnte at da Allan var på Melette, var det mellem de første skibe der ankom til Tokyo Bay. Allan var også som vi ved i Hiro Jima området og havde oplevelsen af en japansk styrtbomber der blev kastet efter hans skib, hvor han stod på dækket, men det blev skudt ned og faldt ned tæt på bagbords side. Denne rapport er en blanding af Allans og min indsats. Altså se angrebsmappen for yderligere detaljer.

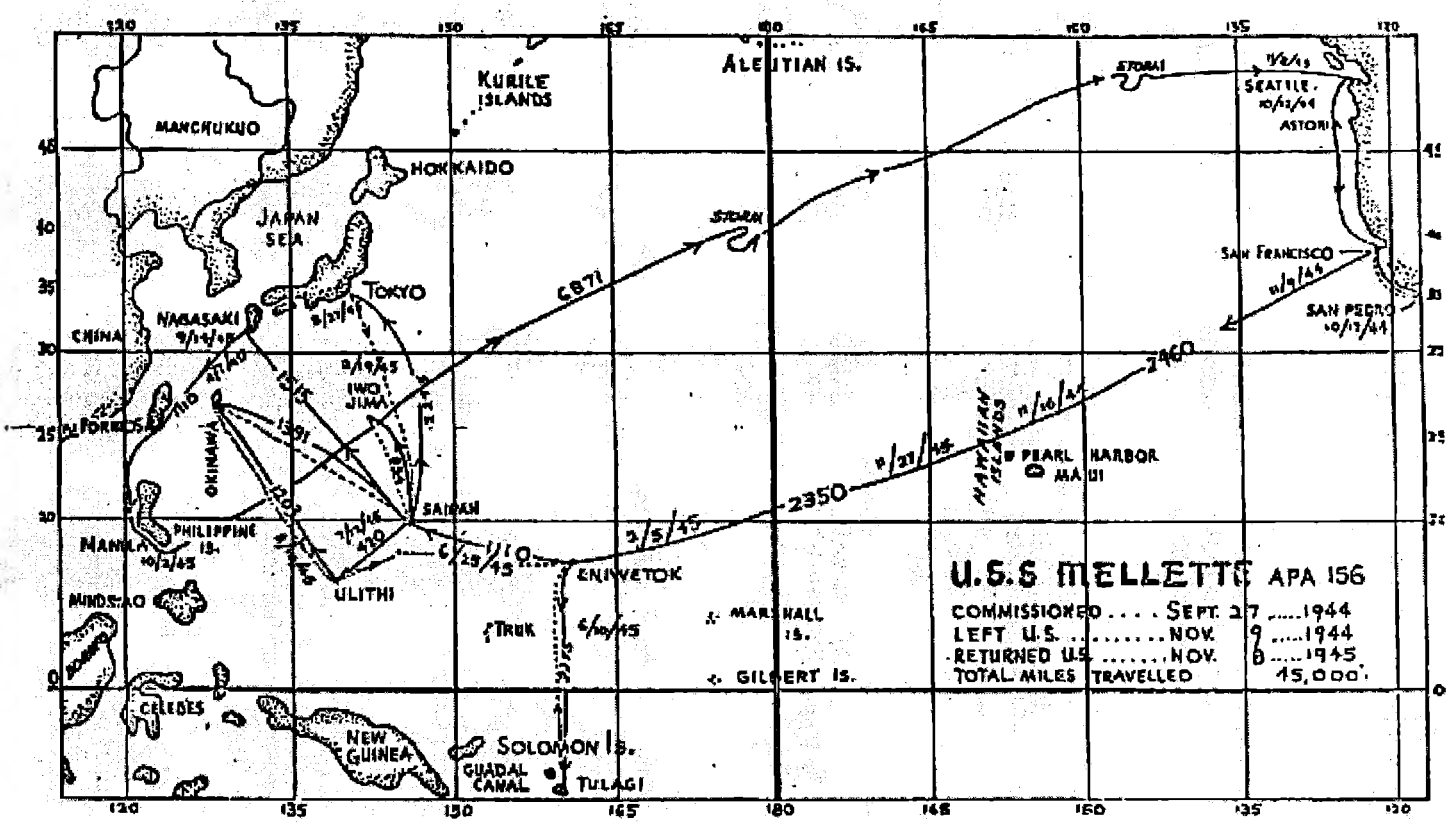
ALEUTIAN IS.
KURILE ISLANDS
MANCHUKUO
HOKKAIDO
JAPAN SEA
TOKYO
NAGASAKI
CHINA
FORMOSA
OKINAWA
IWO JIMA
SAIPAN
MANILA
PHILIPPINE IS.
MINDANAO
CELEBES
NEW GUINEA
ULITHI
TRUK
ENIWETOK
MARSHALL IS.
GILBERT IS.
SOLOMON IS.
GUADAL CANAL
TULAGI
STORM
SEATTLE
ASTORIA
SAN FRANCISCO
SAN PEDRO
PEARL HARBOR
MAUI
HAWAIIAN ISLANDS
6871
2460
2350
U.S.S MELLETTE APA 156
COMMISSIONED .... SEPT. 27 1944
LEFT U.S. ..... NOV. 9 1944
RETURNED U.S. ..... NOV. 8 1945
TOTAL MILES TRAVELLED 45,000.

Thomas

Tom blev 17 år gammel d. 17 jan. 1945. Det så nu ud til at krigen ville slutte, og ved slutningen af det indeværende år blev presset for indkaldelse mindre end før.

Men forpligtelsen til at melde sig, var der imidlertid stadig, så da Tom var færdig med High School uddannelsen på Rosevelt henvendte han sig og blev accepteret i Flådens luftvåbnets V-5 program. Hans træning begyndte ved Cornell Universitetet i staten New York. Han havde kun været der i få måneder, da han fik at vide, at V-5 programmet ville blive kraftig reduceret, og hvis han ønskede at fortsætte, måtte han melde sig for fem år i Flådens Luftværn. Tom afslog, og blev flyttet til de almindelige Flådestyrker og sendt til Great Lakes trænings station nord for Chicago.

Da det var overstået, blev Tom til sidst sendt til Schumacher lejren i Californien hvor han var tilknyttet en såkaldt Landgangsskib L.S.M. 421. dette skib var kort tid derefter sendt gennem Panama Kanalen til Jacksonville, Florida til ophugning. Tom tilbragte nogle få måneder som altmuligmand ombord på skibet, indtil omkring slutningen af sommeren 1946, da han fik sin sidste løn fra Flåden og blev hjemsendt.

Richard

Det var i nov. 1953, at Dick bestemte, at det var tid for ham at aftjene sin værnepligt, og han meldte sig til Minneapolis panserstyrker til undersøgelse. Han blev tilknyttet de almindelige hærstyrker, og fik ordrer til at fortsætte til Fort Riley, Kansas til 8 ugers grundtræning. Efter denne træningsperiode var overstået, var det tæt på jul, og han fik bevilliget orlov til et besøg i sit hjem. Han fik også yderligere ordre til at melde sig på Fort Lee, Virginia til optræning som kvartermester. Det var mens han var der, at Rita kom til Richmond, Virginia, for at besøge ham. Hendes forældre havde givet hende billetten, som gave for en vellykket eksamen. Det var en meget speciel anledning for dem, før hans afrejse ud af landet mellem et og to år.

Kort efter hans afrejse fra Kilmer, New Yersey på et troppeskib mod Bremerhaven, Tyskland. Derfra tog han med tog til Zweibruggen tæt på Saar grænsen. Her blev han til afslutningen af sin værnepligt. Hans job vedblev at være kvartermester. Han fik af og til orlov, og han tog til Danmark to gange, for at besøge slægtninge og han fik også besøgt både Frankrig og Spanien.

I 1955 søgte han om tidlig hjemsendelse, her og nu, for indskrive sig på Minnasotas Universitet, til efterårsterminen. Hans ansøgning blev bevilliget og han kom tilbage til Minneapolis omkring d. 10 aug. Til sidst fik han sin eksamen fra "det store **U**" med universitetsgrad. Den største begivenhed i 1955, var da han og Rita blev gift i Ringsted, Iowa d. 8. okt.

Supplement:

"Den Fremmede" er en sand historie fra St. Peders Kirken. Det skete i 70erne og det involverede Maren og mig i omkring 6 timer. Jeg skrev det følgende for "Kirke og Folk" (nu "Church and Life"). Pastor Dan arrangerede at få det genoptrykt i det nationale Menighedsrådsblad., "Lutheranen".

"Den Fremmede"

af Olaf

Det var søndag morgen ved St. Peders Lutheranske kirke i Minneapolis. Den tidlige gudstjeneste og altergang var lige færdig og folk gik frem og tilbage ned gennem gangen, nogle på vej ud gennem våbenhuset til kirkekaffe, mens en anden gruppe af medlemmerne stille og rolig indtog deres pladser til den næste gudstjeneste.

Lige pludselig var der denne mand, der ligesom dukkede op af den blå luft. Han stod i våbenhuset, støttet til sin stok og så lidt forvirret ud. Ingen af de tilstedeværende havde nogensinde set ham før. Præsten henvendte sig til den fremmede og spurgte rutinemæssigt: "Er du på besøg hos os i dag?" Der kom ingen svar, og det var ganske tydeligt, at han ikke havde forstået og han gættede, at den fremmede måtte være kommet på en speciel mission, mest sandsynlig fra Danmark, og han spurgte: "Er du fra Danmark?" Mandens ansigt lyste op, for der var nogle fra sin menighed, der stadig var istand til at tale dansk, og kunne kommunikere med gæsten. Det er her dagens eventyr begynder.

Vi skal ikke her skrive hans rigtige navn, men simpelthen kalde ham "Den Fremmede". Han var rejst fra Danmark 2 dage tidligere sammen med en lille gruppe, bestående af 4 svenskere og ham selv, på en syv dages ekskursion til Chicagos centrum.

Adskillige blokke i den nærmeste 0mkreds bestod af faldefærdige bygninger, beskidte fortov og rendesten, smadrede glas og nedbrudte mennesker. Det var ikke særlig indbydende, og under alle omstændigheder var Chicago ikke "Den Fremmedes" egentlige mål. Det lod til at turen var blevet brugt, som påskud for at komme på denne korte og tilsyneladende meningsløse udflugt.

Minneapolis var stedet han havde længtes efter gennem mange år. Han fremviste en konvolut med adskillige dokumenter. Der var en dåbsattest fra Minneapolis by, der viste, at den fremmede var blevet født d. 17 maj 1918, i Golden Valley, St. Louis Park (en af Minneapolis forstæder). Der var en dåbsattest fra St. Peders danske Lutherske kirke, underskrevet af pastor A.J. Tarpgaard, der fastslog, at han var blevet døbt i denne kirke d. 7. juli 1918. Der var også en attest fra doktor J.M. Jensen, der viste, at han var blevet vaccineret mod kopper i okt. 1919. "Den Fremmede" sagde, at det var blevet gjort, lige før hans forældre rejste til Danmark med ham.

Han havde ikke set Amerika, fra dengang han 18 måneder gammel og indtil nu, hvor han ankom til Chicago i forgårs i en alder af 59. han havde sikret sig en separat billet fra gruppen, før han forlod Danmark, så han kunne tage til Minneapolis på denne søndag. Han kendte ingen her.

Alt hvad han vidste var, at St. Peders kirken stadig var beliggende på Ninth Street som dåbsattesten viste. Han viste ingenting om, at kirken havde været brændt kort efter, at han var rejst, og at menigheden i 1977 tager den tredje hjem i besiddelse. I mange år havde han ønsket at besøge denne kirke, for at lægge sine hænder på døbefonden og prædikestolen, og han ønskede at se Golden Valley, hvor han var født.

Han sagde det ikke, men dem der tilbragte søndagen med ham forstod, at han ikke havde turdet vente længere. Han var opereret adskillige gange for kræft, han kunne ikke gå uden stok og hans højre arm var kroget, så han ikke kunne bære noget af betydning. Alt i alt var han her i omkring 12 timer, han kunne kun spise små portioner, og havde problemer med at finde hvile, når han sad ned.

Da han ankom søndag morgen, havde han taget en limousine fra lufthavnsterminalen og ind til Centrum. Han havde vist chaufføren billedet af St. Peders kirken på dåbsattesten. Chaufføren fandt til gengæld i en fart ud af, at der var en St. Peters kirke (Missuri Menigheden), på France Avenue på vestsiden af byen. En taxi bragte ham dertil omkring 1 time før gudstjenesten, han henvendte sig til præsten, blot for at finde ud af at de ikke forstod hinanden.

Præsten havde imidlertid en tysktalende medlem, der fungerede som tolk, og det blev snart klart for dem, at den fremmede ledte efter St. Peder med et d, og en hjælpsom dame bragte ham til vores kirke, hvor vores læsere nu vil vide, at vi fandt ham ved slutningen af den første gudstjeneste.

To af vore medlemmer, Mary og Eileen inviterede ham hjem til mandag, men han blev til den næste prædiken også, selv om han ikke forstod et ord. Han kendte den sidste salme af Gruntvig.

Pastor Person tog ham på en rundtur i kirken. Han lod hånden glide hen over døbefonden, som han havde længtes efter at gøre. Han beundrede Thorvaldsens statue af Kristus og den smukke Jess Smidt prædikestol. Efter middagen og et kort hvil, bragte hans værter ham til Golden Valley. Der forlod han bilen og gik en kort tur ind i et græsbevokset område, hvor han fandt nogle få efterårsblade fra et ahorntræ. Han samlede dem op og puttede dem forsigtigt i sin lomme. Han ønskede at tage dem med tilbage til Danmark, hvor de ville blive presset og tørret og for evigt være et synligt, ubetydeligt, men for "Den Fremmede" et meget værdifuldt minde fra hans fødested.

Før eftermiddagen var slut, blev det også vores privilegium, at dele fællesskab med denne interessante mand. Vi opdagede, at vi havde fælles forretnings bekendtskaber i Danmark. Han havde været ansat i 24 år, før kræften slog ham ud for 7 år siden, på en stor fabrik, hvor de producerede maskineri og forsyninger til billedramme - fabrikation. Det viste sig, at vi var kunder i den fabrik.

Det betød selvfølgelig, et kort besøg på vores lager og kontor, hvor han fik en lille ide om, hvordan vi kørte en forretning i vores land. Efter det sad vi et par timer og bare snakkede og snakkede. Han fortalte os, at hans forældre var blevet skilt 3 år efter de var kommet til Danmark. Hans far var blevet gift igen, men han kunne ikke komme ud af det med sin stedmor, så han var opvokset hos en onkel. Han havde besøgt sin mor, da han var 17, men han følte de var fremmede for hinanden, så han opgav videre bestræbelser om ideen om en normal mor – og - søn forhold. Han blev gift med en enke, der var 9 år ældre og med tre børn. Derefter levede han et meget lykkeligt liv, også fordi han på omtrent samme tid fik ovennævnte job på fabrikken - et job der gav ham stor tilfredsstillelse, og som varede indtil han blev uarbejdsdygtig af kræften.

Vi kørte ham til lufthavnsterminalen sent om aftenen, så han kunne komme tilbage til Chicago. Han sagde, at efter dagens oplevelser havde han egentlig ikke yderligere interesse i den by. Nu ville han have foretrukket, at komme på en SAS fly tilbage til Danmark "i morgen". Vi opfattede af hans udstråling, at nu var missionen udført.

Vi forlod ham på kantstenen, da vi følte, at han foretrak at være alene og fordøje fuldbyrdelsen af denne dag, og han ønskede, at hente noget læsestof og nogle postkort fra Minneapolis, af hvilket han i realiteten ikke havde set ret meget. Vi vidste også, at han med alle sine handikaps måtte være meget træt. Da han tog tilbage til Chicago, var det tæt på midnat og han havde været i gang i omkring 16 timer, og han havde været i to kirker, tre hjem og en virksomhed, alt sammen oplevelser han ikke anede noget om på forhånd.

Vi takkede hinanden for de få timer sammen, og der var tre par fugtige øjne, da vi sagde farvel. Han blev stående på kantstenen indtil vores bil forsvandt om hjørnet og ud af hans synsfelt. Jeg tror ikke at hverken Mary, Eileen eller Pastor Pearson eller nogen af os andre, der ved et tilfælde blev part i hans eventyr, nogensinde vil glemme denne nyfundne ven – Tak "Fremmede", fordi du utilsigtet skabte denne chance for os.

Billede fra guldbrylluppet, Thomas, Maren, Olaf, Ellen, Rita, Nan, Richard, Lise Agger og Allan

Diamantbrylluppet d. 12. sept. Richard 52, Rita 53, Ellen 59, Maren 86, Olaf 85, Nan (Natalia) 55, Thomas 56.

Billede fra guldbrylluppet, Thomas, Maren, Olaf, Ellen, Rita, Nan, Richard, Lise Agger og Allan

Diamantbrylluppet d. 12. sept. Richard 52, Rita 53, Ellen 59, Maren 86, Olaf 85, Nan (Natalia) 55, Thomas 56.

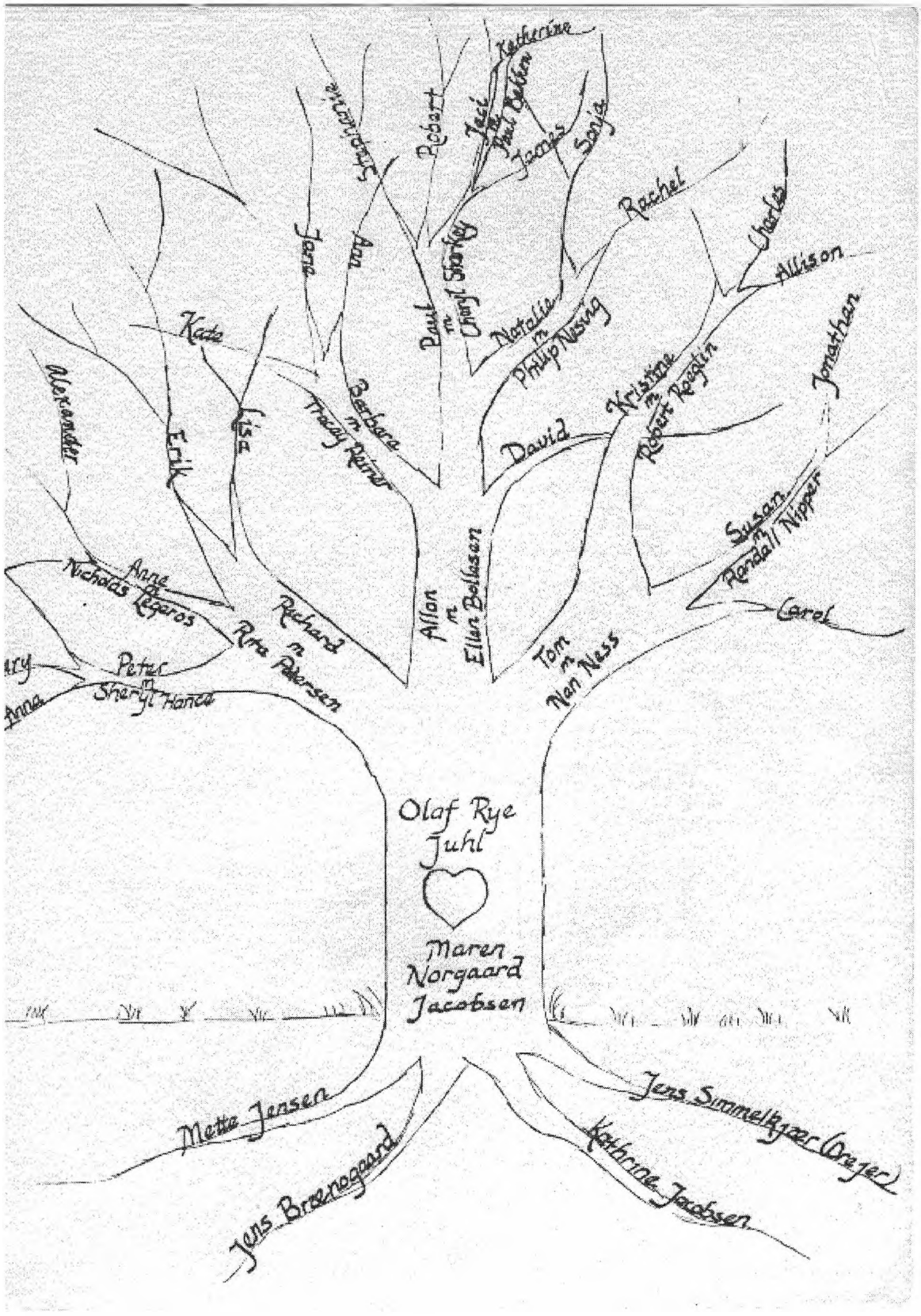
Katherine
Robert
Jaci
Paul Bellen
James
Sonja
Stephanie
Jane
Ann
Paul
m
Cheryl Sharkey
Rachel
Charles
Allison
Natalie
m
Philip Nesing
Kate
Alexander
Erik
Lisa
Barbara
m
Tracey Reimer
David
Kristine
m
Robert Roeglin
Jonathan
Susan
m
Randall Nipper
Carol
Anne
m
Nicholas Legeros
Richard
m
Rita Pedersen
Allan
m
Ellen Bollesen
Tom
m
Nan Ness
Peter
m
Sheryl Hance
Olaf Rye
Juhl
Maren
Norgaard
Jacobsen
Mette Jensen
Jens Brænogaard
Jens Simmelkjær (Orejer)
Kathrine Jacobsen